

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇOCUK GELİNLERİN ERKEN EVLİLİK SÜREÇLERİ VE
ERKEN EVLİLİKLERİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ
VE DÜŞÜNCELERİNİN İNCELENMESİ**

HAZIRLAYAN: Pervin DOĞAN GÖKSEL
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

DANIŞMAN
Prof. Dr. Fatih ŞAHİN

MANİSA-2018

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZIRLAYAN: PERVİN DOĞAN GÖKSEL
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. Fatih ŞAHİN	(TEZ DANIŞMANI)
Dr. Öğretim Üyesi Gülten UÇAN	(JÜRİ ÜYESİ)
Dr. Öğretim Üyesi Melike TUNÇ TEKİNDAL	(JÜRİ ÜYESİ)

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün sayfalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Pervin DOĞAN GÖKSEL

İmza

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde bilgi ve tecrübesi ile bana yol gösteren, araştırmanın her aşamasında değerli görüş ve önerileri ile bana destek olan, motivasyonumu arttıran değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Fatih ŞAHİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca beni destekleyen, motive eden, eğitim sürecimi kolaylaştıran ve yanımda olan iş arkadaşlarım ve meslektaşlarım Oktay ASLAN ve Fadime ÖZAK'a,

Her eğitim sürecimde beni cesaretlendiren, sürecin kolaylaşmasında bana tüm konforu sağlayan babam Doğan DOĞAN, başarılı ve özgür bir kadın olabilmem için desteği, ilgisi ve sevgisi ile daima yanımda olan canım annem Fatma DOĞAN ve bu yolda bana eşlik eden küçük dostum, güzel kardeşim Pelin DOĞAN'a,

Desteğini her an hissettiğim güzel kalpli ve sevgi dolu kayınvalidem Ayten GÖKSEL ve her zaman sahip olmayı istediğim, tezimle ilgili yorumları ve değerlendirmeleri ile bana yol gösteren ablam Özge KAHYA'ya,

Hayatıma girdiği andan itibaren gelişimimi ve değişimimi destekleyip katkı sağlayan, bana yol gösteren, güvenen, sabırla ve sevgiyle yanımda olan, her an varlığını hissettiğim sevgili yol arkadaşım, eşim Tufan Fırat GÖKSEL'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

1. ÖZET	1
2. SUMMARY	3
3. GİRİŞ	4
4. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
4.1. AİLE KAVRAMI.....	6
4.1.1. Ailenin İşlevleri.....	8
4.1.2. Türk Aile Yapısı.....	9
4.2. EVLİLİK KAVRAMI.....	11
4.3. ERKEN YAŞ EVLİLİKLERİ VE ÇOCUK GELİN KAVRAMI.....	14
4.3.1. Dünyada Erken Evlilikler.....	15
4.3.2. Türkiye’de Erken Evlilikler.....	17
4.3.3. Erken Evliliklerin Nedenleri.....	18
4.3.3.1. Ekonomik nedenler.....	18
4.3.3.2. Sosyo-kültürel nedenler.....	19
4.3.3.3. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği.....	20
4.3.3.4. Düşük eğitim seviyesi.....	23
4.3.3.5. Doğal felaketler, savaşlar, göçler.....	23
4.3.4. Erken Evlilik Olgusuna İlişkin Ulusal ve Uluslararası Mevzuat.....	24
4.3.5. Erken Evliliklerde Ortaya Çıkan Sorunlar.....	28
4.3.6. Erken Evlilikler İle İlgili Gerçekleştirilen Araştırmalar ve Sivil Toplum Örgütlerinin Çalışmaları.....	30
4.3.6.1. Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalar.....	30
4.3.6.2. Yurt dışında gerçekleştirilen çalışmalar.....	34
4.4. ERKEN EVLİLİKLERE İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE.....	35
4.4.1. Feminist Kuram.....	35
4.2. Sosyal Rol Kuramı.....	38
4.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	39
4.4.4. Ekolojik Yaklaşım.....	40
4.5. ERKEN EVLİLİK VE SOSYAL HİZMET.....	41

4.6.SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMLARI AÇISINDAN ERKEN EVLİLİK.....	45
4.6.1. Genelci Yaklaşım.....	45
4.6.2. Sistem Yaklaşımı.....	46
4.6.3. Ekolojik Yaklaşım.....	47
4.6.4. Güçlendirme Yaklaşımı.....	49
5. GEREÇ VE YÖNTEM.....	51
5.1. Araştırmanın Problemi.....	51
5.2. Araştırmanın Amacı.....	52
5.3. Araştırmanın Önemi.....	52
5.4. Araştırmanın Sayıltıları.....	53
5.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	53
5.6. Tanımlar.....	53
5.7. Evren ve Örneklem.....	53
5.8. Veri Toplama Araçları.....	53
5.9. Veri Toplama Süreci.....	54
5.10. Verilerin İşlenmesi ve Değerlendirilmesi.....	54
6. BULGULAR.....	55
6.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	55
6.1.1.Çocuk Gelinlerin Yaş Dağılımı.....	55
6.1.2. Çocuk Gelinlerin Göç Etme Durumuna İlişkin Dağılım.....	56
6.1.3. Çocuk Gelinlerin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım.....	57
6.1.4.Çocuk Gelinlerin Eğitime Devam Etme Durumuna İlişkin Dağılım.....	58
6.1.5.Çocuk Gelinlerin Okulu Bırakma Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	59
6.1.6.Çocuk Gelinlerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım.....	61
6.1.7.Çocuk Gelinlerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım.....	63

6.1.8. Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önceki Ekonomik Durumlarına İlişkin Dağılım.....	63
6.1.9. Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışma Durumlarına İlişkin Dağılım.....	64
6.1.10. Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışmama Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	65
6.1.11. Çocuk Gelinlerin Annelerinin İlk Evlilik Yaşı Dağılımı.....	66
6.2. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERE GÖRE EVLİLİK KARARI ALINMA SÜRECİ.....	68
6.2.1. Çocuk Gelinlerin Evlilik Yaşı Dağılımı.....	68
6.2.2. Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Yaş Dağılımı.....	69
6.2.3. Çocuk Gelinlerin Evlenme Biçimlerine İlişkin Dağılım.....	71
6.2.4. Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Akrabalık Durumlarına İlişkin Dağılım.....	72
6.2.5. Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararı Verme Biçimlerine İlişkin Dağılım.....	73
6.2.6. Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararını Vermede Kimin/Kimlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım.....	74
6.2.7. Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapmalarına İlişkin Dağılım.....	75
6.2.8. Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapmama Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	75
6.2.9. Çocuk Gelinlerin Evlenirken Aileleri Tarafından Başlık Parası Alınmasına İlişkin Dağılım.....	77
6.3. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERE GÖRE ERKEN EVLİLİK NEDENLERİ.....	78
6.3.1. Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Erken Evlenmesinin Nedenlerinin Önem Sırasına Göre Dağılımı.....	78
6.4. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERİN EVLENDİKTEN SONRA ZORLUK YAŞADIKLARI ALANLAR.....	83
6.4.1. Çocuk Gelinlerin Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Bir Zorlukla Karşılaşmalarına İlişkin Dağılım.....	83

6.4.2. Çocuk Gelinlerin Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Ne Tür Bir Zorlukla Karşılaştıklarına İlişkin Dağılım.....	84
6.4.3. Çocuk Gelinlerin Karşılaştıkları Bu Sorunlarla Başa Çıkmak İçin Hangi Yöntemlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım.....	85
6.4.4. Çocuk Gelinlere Göre Sorunların Çözümlerinde Kimlere Görev Düştüğüne İlişkin Dağılım.....	86
6.4.5. Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Aileleri İle Aynı Evde Oturma Durumlarına İlişkin Dağılım.....	87
6.4.6. Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarının Olma Durumuna İlişkin Dağılım.....	88
6.4.7. Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarının Ne Olduğuna İlişkin Dağılım.....	89
6.4.8. Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarına Uymakta Yaşadıkları Zorluğa İlişkin Dağılım.....	91
6.4.9. Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Ailesi İle Görüşme Durumlarına İlişkin Dağılım.....	92
6.4.10. Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Aileleri İle Görüşmeme Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	92
6.4.11. Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Arkadaşları İle Görüşmelerine İlişkin Dağılım.....	94
6.4.12. Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Şiddet Görme Durumlarına İlişkin Dağılım.....	94
6.4.13. Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Gördükleri Şiddet Türlerine İlişkin Dağılımı.....	96
6.5. ÇOCUK GELİNLERİN EVLİLİKLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ.....	96
6.5.1. Çocuk Gelinlerin Sosyal Yaşamlarındaki Memnuniyet Durumlarına İlişkin Dağılım.....	96

6.5.2. Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Dağılım.....	97
6.5.3. Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olmama Durumlarına İlişkin Dağılım.....	98
6.5.4. Çocuk Gelinlerin Evlilik Memnuniyet Derecelerine İlişkin Dağılım.....	100
6.5.5. Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerine İlişkin Dağılım.....	100
6.5.6. Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Dağılım.....	101
6.6. ÇOCUK GELİNLERİN, ERKEN EVLİLİĞİ ONAYLANABİLECEĞİ DURUMLARIN VAR OLUP OLMADIĞINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ.....	102
6.6.1. Çocuk Gelinlerin Erken Evliliği Sorun Olarak Görmelerine İlişkin Dağılım.....	103
6.6.2. Çocuk Gelinlere Göre İdeal Evlilik Yaşına İlişkin Dağılım...	103
6.6.3. Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evliliğe Bakışlarına İlişkin Dağılım.....	104
6.6.4. Çocuk Gelinlerin Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapmasını İstememelerine İlişkin Dağılım.....	104
6.6.5. Çocuk Gelinlerin Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapmasını İstemelerine İlişkin Dağılım.....	106
6.7. ÇOCUK GELİNLERE GÖRE ERKEN EVLİLİK NEDENİ İLE ORTAYA ÇIKAN SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	107
6.7.1. Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Erken Evlenmesinden Dolayı Ortaya Çıkan Sorunların Önem Sırasına Göre Dağılımı.....	107
6.8. ÇOCUK GELİNLERE GÖRE ERKEN EVLİLİĞİN ÖNLENMESİ KONUSUNDA YAPILABİLECEKLERİN DAĞILIMI.....	111
6.8.1. Çocuk Gelinlere Göre Erken Evlilik Konusundaki Çözüm Önerilerinin Önem Sırasına Göre Dağılımı.....	111
7. TARTIŞMA.....	116
8. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	127
9. KAYNAKLAR.....	133

10. EKLER	140
10.1.Anket Formu.....	140
10.2.Enstitü Yönetim Kurulu Kararı.....	149
10.3.Enstitü Etik Komisyon Kararı.....	150
10.4.Kurum Araştırma İzni.....	151
10.5.Kurum Akademik Kurul Kararı.....	152
10.6.Turnitin Orjinallik Raporu.....	153
10.7.Özgeçmiş.....	154
10.8.Yaptığı Çalışmalar.....	155

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Yaş Dağılımı.....	56
Tablo 2. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Göç Etme Durumlarına İlişkin Dağılım.....	56
Tablo 3. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılım.....	57
Tablo 4. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eğitimlerine Devam Etme Durumuna İlişkin Dağılım.....	58
Tablo 5. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Okulu Bırakma Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	59
Tablo 6. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımı.....	61
Tablo 7. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımı.....	63
Tablo 8. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Ekonomik Durumlarına İlişkin Dağılım.....	64
Tablo 9. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım.....	65
Tablo 10. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışmama Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	65
Tablo 11. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Annelerinin Evlendikleri Yaşa İlişkin Dağılım.....	67
Tablo 12. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikleri Yaşa İlişkin Dağılım.....	68
Tablo 13. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Yaşlarına İlişkin Dağılım.....	70
Tablo 14. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenme Biçimlerine İlişkin Dağılım.....	71
Tablo 15. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Akrabalık Durumlarına İlişkin Dağılım.....	72
Tablo 16. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararı Verme	

Biçimlerine İlişkin Dağılım.....	73
Tablo 17. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararını Vermede Kimlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım.....	74
Tablo 18. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapma Durumlarına İlişkin Dağılım.....	75
Tablo 19. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapmama Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	76
Tablo 20. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenirken Aileleri Tarafından Başlık Parası Alınmasına İlişkin Dağılım.....	77
Tablo 21. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Evlenmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Önem Sırasına İlişkin Dağılımı.....	79
Tablo 22. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Daha Önce Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Bir Zorlukla Karşılaşmalarına İlişkin Dağılım.....	84
Tablo 23. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Ne Tür Bir Zorlukla Karşılaştıklarına İlişkin Dağılım.....	85
Tablo 24. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Karşılaştıkları Bu Sorunlarla Başa Çıkmak İçin Hangi Yöntemlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım.....	86
Tablo 25. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Sorunların Çözümlerinde Kimlere Görev Düştüğüne İlişkin Dağılım.....	87
Tablo 26. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Aileleri İle Aynı Evde Oturma Durumlarına İlişkin Dağılım.....	87
Tablo 27. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kuralları Olduğuna İlişkin Dağılım.....	89
Tablo 28. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarının Neler Olduğuna İlişkin Dağılım.....	90
Tablo 29. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarına Uymakta Yaşadıkları Zorluğa İlişkin Dağılım.....	91

Tablo 30. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Aileleri İle Görüşmelerine İlişkin Dağılım.....	92
Tablo 31. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Aileleri İle Görüşmeme Nedenlerine İlişkin Dağılım.....	93
Tablo 32. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Arkadaşları İle Görüşmelerine İlişkin Dağılım.....	94
Tablo 33. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Şiddet Görmelerine İlişkin Dağılım.....	95
Tablo 34. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Gördükleri Şiddet Türlerine İlişkin Dağılım.....	95
Tablo 35. Araştırmaya Katılan Çocuk Gelinlerin Sosyal Yaşamlarındaki Memnuniyet Durumlarına İlişkin Dağılım.....	96
Tablo 36. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Dağılım.....	97
Tablo 37. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olmamlarına İlişkin Dağılım.....	99
Tablo 38. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Memnuniyet Derecelerine İlişkin Dağılım.....	100
Tablo 39. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerine İlişkin Dağılım.....	101
Tablo 40. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerinin Karşılmasına İlişkin Dağılım.....	102
Tablo 41. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Erken Evliliği Sorun Olarak Görmelerine İlişkin Dağılım.....	102
Tablo 42. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre İdeal Evlilik Yaşına İlişkin Dağılım.....	103
Tablo 43. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evliliğe Bakışlarına İlişkin Dağılım.....	104
Tablo 44. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapmama Düşüncesine İlişkin Dağılım.....	105
Tablo 45. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapma Düşüncesine İlişkin Dağılım.....	106

Tablo 46. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Erken Evlenmesinden Dolayı Ortaya Çıkan Sorunların nem Sırasına Göre Dağılımı.....	107
Tablo 47. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Erken Evlilik Konusundaki Çözüm nerilerinin önem Sırasına Göre Dağılımı.....	112

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Evlenmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Önem Sırasına İlişkin Dağılımı.....	80
Şekil 2. Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Evlenmelerinde Ortaya Çıkan Sorunların Önem Sırasına İlişkin Dağılımı.....	109
Şekil 3. Çocuk Gelinlere Erken Evlilik Konusundaki Çözüm Önerilerinin Önem Sırasına İlişkin Dağılımı.....	113

Tezin Adı: Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş ve Düşüncelerin İncelenmesi

Öğrencinin Adı: Pervin DOĞAN GÖKSEL

Danışman: Pof. Dr. Fatih ŞAHİN

Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

1.ÖZET

Amaç: Bu çalışmada, çocuk gelinlerin erken evlilik süreçleri ve erken evliliklerin önlenmesine ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenerek, erken evliliğe ilişkin nedenlerin, sakıncaların ve sonuçların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırma, İzmir ilinde Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı'na başvuran 18 yaşının altındaki resmi ya da imam nikâhı bulunan 100 çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler, araştırmacının hazırladığı görüşme formu kullanılarak toplanmış olup; araştırma sonucunda elde edilen verilerin, SPSS Windows versiyonu programı ile bilgisayara girişi yapılmıştır. Oluşturulan soru cümlelerine bağlı olarak düz istatistiksel analizler yapılmıştır.

Bulgular: Çocuk gelinlerin erken evlilik süreçleri ve erken evliliklerin önlenmesine ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenmesi bağlamında, erken evlilik konusuna ilişkin çocukların gözünden nedenler, evlilik süreci, sonuçlar ve çözüm önerilerinin neler olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, erken evlenen çocukların evlilik sürecindeki yaşam deneyimleri, ataerkil toplum düzeninin içerisinde kız çocuğunun tercih ve karar verme süreci, geleneksel ve dini tutumları, eğitim, istihdam durumları, ekonomik düzeyleri ve etkileri, evlilik beklentileri ve karşılanma durumlarına ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Sonuç: Erken evliliklere, ataerkil değer yargıları ve toplumsal cinsiyet rolleri ile birlikte, eğitim eksikliği, yoksulluk, göç, dini inançlar, geleneksel uygulamalar da etki etmektedir. Çocuk gelinlerin, evlenmeden kendi ailesi içerisinde ve evlendikten sonra da dâhil olduğu aile içerisinde devam eden ataerkil sistemi benimsemiş olduğu

ve bunu kendi içinde meşrulaştığı da çarpıcı bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Çocuk gelinlerin, normal olanın erken yaşta evlenmek olduğu düşüncesine sıkı sıkıya bağlı oldukları görülmüş olup; bir gelenek halini alan erken evlilikler sorun olmamakta ve beraberinde getirdiği sorunlar da yok sayılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Erken evlilik, çocuk evlilikleri, çocuk gelin

Title: Early Marriage Phase of Child Brides and Examination of Opinions and Ideas About Preventing Them

Student Name: Pervin DOĞAN GÖKSEL

Supervisor: Professor Doctor Fatih ŞAHİN

Department: Social Work Department

2.SUMMARY

Purpose: In this study, it was aimed to determine inconveniences and results of early marriages, reasons behind them, while examining early marriage phase of child brides and opinions and ideas about preventing them.

Material and Method: The research has been done with 100 children under 18 years old, either formally or religiously married, who has applied to Ege University Department of Obstetrics and Gynecology in the city of Izmir. Data has been collected by the interview form prepared by the researchers, at the end of research collected data has been entered to the computer by using SPSS for Windows. Related statistical analyses subject to created question sentences has been done.

Finding: In the context of child brides' early marriage processes and examining opinions and ideas about preventing early marriages, it has been studied to understand reasons for subject of early marriage through children's view, marriage phase, results and what solution suggestions are. In this sense, findings about following obtained: life experiences of early married children in the marriage phase, female child's choice and decision process in the patriarchal society order, education, marriage expectancies and reception situations.

Result: As well as patriarchal standards of judgement and communal gender roles, lack of education, poverty, immigration, religious faiths, traditional practices also have influence upon early marriages. As we see child brides are tightly coupled with the idea of early age marriage is the normal one, early marriages that become a tradition do not raise questions and problems they created are also ignored.

Keywords: Early marriage, child marriages, child bride

3.GİRİŞ

Erken evlilikler tüm dünyada yaygın bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Kültürlere göre farklılıklar gösterse de hem gelişmekte olan ülkelerde hem de gelişmiş ülkelerde varlığını sürdüren evrensel bir sorundur.

Erken evlilikler, bazen kız çocuklarının yaşça büyük bir erkekle evlenmesi, bazen tecavüz sonucu tecavüzcüsüyle evlenmesi bazen de ekonomik nedenlerle evlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Aydemir 2013).

Erken evlilikler, hem kız çocuk hem de erkek çocuğu etkilemekle birlikte, kız çocukları bu durumdan çok daha sık ve daha kötü etkilenmektedir. Kız çocukları, eğitim olanağından mahrum bırakılarak okula gitmek yerine ev içerisinde çocuk veya yaşlı bakımı ile ilgilenmek zorunda bırakılmaktadır. Bir işte çalışıp ekonomik özgürlüğe sahip olabilmek yerine, ev içi görünmeyen emek işçisi olmaktadır. Evlilik çağını beklemek yerine erken yaşta evlendirilerek birçok sorunla karşı karşıya bırakılmaktadırlar.

Kız çocukları pek çok nedenle erken evlilik sorunu ile karşı karşıya kalmaktadır. Ekonomik nedenler ile hem aile bütçesinden eksilecek bir birey olarak hem de aileye başlık parası karşılığında gelecek maddi bir kazanç olarak kız çocukları erken evlendirilmektedir. Kültürel değerler erken evliliklerde önemli rol oynamakta ve erken yaşta evliliklerin makul olduğu algısı toplumda yer etmektedir. Öyle ki erken evlenen kız çocuklarının anneleri ve ailedeki diğer kadınlar da erken evlenmiş ve böylece süreç erken evliliği normalize etmiştir. Aynı zamanda eğitim eksikliği ve erken evlilik yapma arasında da paralel bir bağlantı karşımıza çıkmaktadır. Sosyo-kültürel nedenler ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği de diğer önemli nedenler arasındadır.

Diğer yandan erken evlilik nedeni ile birçok sorun da karşımıza çıkmaktadır. Çocukların erken evlendirilmeleri nedeni ile eğitim, sağlık, yaşama hakları ihlal edilmektedir. Çocuklar ihmal ve istismar ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Çalışmamızda erken yaşta evlendirilen çocukların evlilik süreçlerinin nasıl şekillendiği, evlilik yaşantısının nasıl devam ettiği ve erken evliliklerin önlenmesine

ilişkin çocukların görüşlerinin neler olduğu üzerinde durulmuştur. Çocuk gelinlerin evlenmesinde nelerin etkili olduğu, evlilik süreci içerisindeki memnuniyet durumları, erken evliliğin ortaya çıkardığı sorunların neler olduğu ve bu sorunların çözümü için kime ve kimlere görevler düştüğü, sorun çözümü konusunda yapılabilecekler konusunda çocukların düşüncelerinin neler olduğu üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda hala 18 yaşını doldurmamış çocuk gelinler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çocuk gelinlerin evlilik süreçleri ve bir sorun olarak erken evlilikler hakkındaki çözüm önerileri hakkında çocuk gelinlerin bakış açısına odaklanılmıştır.

4. KURAMSAL ÇERÇEVE

4.1. AİLE KAVRAMI

İnsanın toplumla ilişkisi hayat mücadelesiyle başlar, insanoğlu öncelikle hayatını devam ettirebilmek için gerekli olanakları (yiyecek, giyecek ve barınak gibi) yaratmak üzere çalışır ve çevresindekileri de amaçlarını gerçekleştirmek için çalıştırır. İnsan, varlığını korumak için çeşitli şekillerde çaba gösterir. Bu çabasını da geleneksel, ahlaki, dini ve estetik bir takım unsurlar çerçevesinde gerçekleştirir (Gökçe 1976).

İnsanların doğumla birlikte çevre ile ilk karşılaşması aile sistemi içerisinde gerçekleşir. Aile; içindeki fertlerin birbiriyle evlilik gerçekleştirmiş, doğum veya evlat edinme yolu ile çocuk sahibi olmuş olan, aynı ev içerisinde yaşayan ve birbirleriyle etkileşim halinde olan insan topluluğudur (Şahinkaya 1991).

Türk toplumuna göre aile, evlilik ile başlayıp, diğer sosyal roller ile birbirine bağlanarak devam eden, aynı çatı altında yaşamını sürdürerek, sosyal, psikolojik, kültürel, ekonomik birçok ihtiyacını karşılayan ve bireylerin birbiri ile etkileşim halinde bulunduğu toplumun en küçük yapısı olarak tanımlanmaktadır (Özgüven 2000).

İnsanın doğduktan sonra, diğer varlıkların tersine uzun süre bakıma muhtaç olması aile kurumunun oluşumu ve devamı açısından önemlidir. Ailenin birçok fonksiyonu vardır. Birincil ilişkilerin devam ettiği bir kurum olan aile, üyeler arasında çeşitli sorunlara karşı mukavemet gücü kazandırır, psikolojik destek sağlayarak bireyin aitlik duygusunu etkiler. Bireyin toplumsallaşmasını sağlayarak, yalnızlık duygusunu giderir. Aile cinsel davranışların düzenlendiği, toplumun devamının sağlandığı kurumdur. Aile üretim ve tüketim birimidir. Ailenin en önemli görevlerden biri de yardımlaşma, dayanışma ve koruyuculuk görevidir. Aile aynı zamanda sosyal, kültürel ve dini değerlerin aktarıldığı, bireylere duygusal destek sağlandığı, belirli davranış kalıplarının kazandırıldığı temel birimdir. Kısaca ailenin temel fonksiyonlarını şöyle sıralayabiliriz: Biyolojik, psikolojik, eğitim, toplumsal, kültürel, ekonomik işlevdir (Kır 2011).

Kısaca özetlenecek olursa aile, insan neslinin devamını sağlamak üzere biyolojik ilişki içerisinde olan, sosyalleşmenin başladığı ve karşılıklı iletişim ve etkileşimin varlığını sürdürdüğü, üyelerinin ekonomik ve psiko-sosyal ihtiyaçlarının karşılıksız olarak karşılandığı ve bu özelliklerinden dolayı da biyo-psiko sosyal ve ekonomik yönleri olan temel bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır (Sayın 1994; akt. Şentürk 2006).

Timur (1972), çekirdek aile ve geniş aile olarak iki aile tipi belirledikten sonra, geniş aileyi, bileşik aile, ataerkil aile ve kök ailesi olarak üçe ayırır. Türkiye'deki aile yapısını da çekirdek aile, ataerkil aile, geçiş aile, parçalanmış aile olarak sınıflandırmıştır.

Geniş aile, anne baba ve çocuklar ile birlikte bir önceki kuşakların (büyükanne, büyükbaba, dede, nine vb.) birlikte yaşadığı aile grubudur. Bu aile tipinde kuşaklararası bağlar güçlüdür. Aile içindeki en yaşlı üye ailenin reisidir (Bozkurt 2006).

Çekirdek aile, anne baba ve çocuklardan oluşan aile şeklindedir. Endüstriyel toplumlarda daha yaygınlaşmıştır. Çekirdek aile tipinde, çocuklar belli bir yaşa geldikten sonra aynı çatı altında yaşadıkları evden ayrılırlar (Bozkurt 2006). Tarihsel süreç içerisinde çoğunlukla karşılaştığımız büyük aile yapısı sanayinin, teknolojik gelişmelerin ve köyden kente göçün artması ile yerini çekirdek aile yapısına bırakmıştır.

Çekirdek aile ve geniş aile olarak iki aile tipi belirlendikten sonra geniş aile, birleşik aile, ataerkil aile ve kök ailesi olarak da üçe ayrılmıştır.

Birleşik aile; anne, baba, evlenmemiş kız çocukların tamamı, erkek çocukların tamamı ve aynı zamanda evlenmiş erkek çocuklarının eşleri ve çocuklarının bir arada yaşadığı aile şeklindedir. Bu aile tipinde erkek torunlar da evlenince aile içerisinde yaşamaya devam eder. Bu şekilde birkaç kuşak bir arada yaşar. Evin reisi en yaşlı erkek üyedir (Gökçe 1976).

Kök aile ise birleşik aileden biraz farklı olarak anne, baba, evlenmemiş çocukların ve aynı zamanda evlenmiş bir erkek çocuk ile onun eşi ve çocuklarının bir arada yaşadığı aile şeklidir (Yıldırım 2015).

Ataerkil ailenin en belirgin özelliği babanın sahip olduğu otorite uygulama gücüdür. Geçmiş kuşaklardan aktarılan dini gelenekler ile babanın otoritesi belirlenmiş ve sorgulanamazdır. Babanın bu dini gelenekleri ve ritüelleri gelecek kuşaklara aktarma görevi vardır. Adaletin sağlanması, malların hakimiyeti ve kullanılması, kurallar vb. evdeki mutlak otorite tarafından belirlenir ve gerçekleştirilir (Gökçe 1976).

Aile kavramı toplumun en küçük yapı birimi olarak varlığını ve önemini korumuştur. Ancak birçok nedenle aile yapısında değişimler meydana gelmiştir. Zaman içerisinde tarım alanlarının azalması, tarım politikalarının değişmesi ile birlikte kırdan kente göç başlamıştır. Göç ve kentleşme ile birlikte tarım yapan geniş geleneksel aile sosyo-ekonomik durum, eğitim durumu, yaşam standartları, aile planlaması gibi birçok değişkenden etkilenerek yapısal olarak çekirdek aileye dönüşmeye başlamıştır (Çakır 2013).

4.1.1. Ailenin İşlevleri

Aile değişmekte olan her türlü sosyo-ekonomik koşula rağmen varlığını sürdürmekte ve neslin devamını sağlamak üzere dünyaya getirdiği çocuğun ihtiyaçlarını karşılayarak topluma kazandırmaktadır (Çakır 2013). Gökçe (2004)'ye göre aile, fertlerin zaman içerisinde meydana gelebilecek tehlikelere karşı korunmasını, maddi veya manevi herhangi bir sorun karşısında fertlerin güven içerisinde kalabilmelerini sağlamakla yükümlüdür (Gökçe 2004; akt. Çakır 2013).

Toplumlar arasında yapısal farklılıklar olmasına rağmen her ailenin bir takım işlevleri vardır. Aile bütünlüğünü korumak ve neslin devamını sağlamak üzere aile bireylerinin üstlendikleri rol ve sorumluluklar, farklı kültürel özelliklere sahip olsalar da genel olarak birbirine benzerlik göstermektedir. Aile bireyleri dünyaya gelen çocuğun fiziksel, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik ihtiyaçlarının karşılanmasını, belirli kültürel değerleri kazanmasını ve sosyalleşerek topluma kazandırılmasını sağlar (Şenver Yıldırım 2006).

Ailenin biyolojik işlevi, eşler arasındaki cinsel birlikteliğin belirli ahlak kuralları çerçevesinde gerçekleşmesini ve toplumsal değer ve yargı kalıpları dışına çıkmamasını sağlamaktır. Aile biyolojik işlevi ile topluma yeni üyeler kazandırarak neslin devamını sağlamaktadır (Çakır 2013).

Aile üyeleri arasındaki ekonomik işbirliği de işlevlerden biridir. Aile toplumun en küçük aynı zamanda üretimin ve tüketimin de gerçekleştiği birimdir. Aile üyelerinin gereksinimleri aile içerisinde karşılanmaya çalışılmakta ya da ailenin ihtiyaç duyduğu kaynaklara ulaşabilmek üzere gerekli ekonomik yeterliliğe sahip olmak için yeni kaynaklar yaratılmaktadır (Çakır 2013).

Ailenin diğer önemli işlevi, çocukların sıcak ve güvenli bir ortam içinde büyümesinin sağlanmasıdır. Bakıma ihtiyaç duyacak şekilde dünyaya gelen çocuğun gerekli bakım ve beslenmesinin yanı sıra çocuğun hayatını idame ettirebilmesi için gerekli olan fiziksel ve zihinsel gelişimi konusunda da aileye ihtiyaç vardır. Çocuk aile içerisinde büyür, sosyalleşir ve ailenin sahip olduğu kültürü ve değerleri içselleştirir. Ailesinin sahip olduğu kültüre ve değerlere dâhil olur.

Bireyin yaşamda var olabilmesi, yaşamdan doyum sağlaması, maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması, her türlü tehlikeye karşı korunması, sosyalleşerek toplum içerisinde varlığını sürdürebilmesi öncelikle aile çevresinde sağlanır.

4.1.2. Türk Aile Yapısı

Aile, içinde bulunduğu toplumun değişim göstergeleri doğrultusunda farklı yapısal özellikler sergileyen ve bu yapısal özelliklere paralel şekilde, kendisini çevreleyen ve etkileşim içinde bulunduğu toplumun alt sistemleri ve bürokratik örgütleri ile ilişkilerini değiştirebilen bir kurum olarak; toplumla ve toplumsal değişimin yönü ile doğrudan ilişki içindedir. Bu nedenle belirli bir süreç içinde aile yapısı ve buna bağlı olarak fonksiyonları yönünde yapılacak bir incelemede ilk önce aile ve toplum kavramının daha sonra da ailenin toplum içindeki yerinin netleştirilmesi gerekmektedir (Koşar 2007).

Cumhuriyetin ilanı ile uygulamaya koyulan birçok yeniliğin içerisinde aileyi en çok etkileyen ve o tarihten bu yana aile konusunda en önemli reformlardan biri sayılan, 4 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunudur. Bu kanuna

göre kadın ve erkeğe eşit boşanma hakkı tanınmış ve çocukların gözetimi hem anneye hem de babaya verilmiştir. Kadınlar için önemli bir adım atılmış olmakla birlikte yine aynı yasa, hane içinde erkeğin aile reisi olduğunu ve ikametgâhın erkek tarafından seçilmesini belirlemiştir (Tolan 1990).

Türk ailesi geçmişten getirdiği belli kültürel değerlere sahiptir. Türk ailesi tarihsel süreç içerisinde kuşaktan kuşağa aktararak varlığını devam ettiren geleneklere, değerlere ve normlara sahip olmakta ve bunlardan beslenmektedir. Türk aile yapısı sosyolojik nedenlerle değişime uğrasa da geçmişten getirdiği belli değerlerin izlerini hala taşımaktadır. Örneğin geleneksel geniş ailenin sahip olduğu ataerkil yapı ile babanın otoritesine ve statüsüne karşılık kadının geri planda kalarak itaatkar olması, erkek çocuklarının kız çocuklarından daha değerli olması gibi. Dinden de güç alarak meşru kabul edilen bu geleneksel tutum ve davranışlar bir taraftan geleneksel aile yapısının gelişimine destek sağlamış, diğer taraftan da kültürel değişimlere karşı direnç oluşturmuştur (Çelik 2010).

Sanayileşme, teknolojik gelişme ile Türk aile yapısı modern tarzda bir değişime uğramasının yanı sıra, sıkı sıkıya bağlı olduğu geleneksel tutumunu da bırakmamıştır. Her ne kadar modern yaşama ayak uydurmaya çalışsa da geleneksel etkilerini hala taşımaktadır. Geleneksel tutumun aileyi bir arada tutma, birlik ve beraberliğin korunması gibi olumlu yanlarının bulunmasının yanı sıra, ataerkinin hala önemli ölçüde hissedilir olması, erkeğin evin reisi kabul edilmesi, kadının ve kız çocuklarının söz hakkının bulunmaması gibi olumsuz tutumları da barındırdığı ortadadır.

Kız çocukları, geçmişten günümüze kadar aktarılan ataerkil aile yapısının kültürel değer ve normları tarafından belirlenen ve kabul gören ciddi bir ayrımcılık ile yüz yüze gelmektedir. Ataerkil aile yapısındaki erkek egemenliği karşısında, kız çocuklarının temel hakları göz ardı edilmekte ve gerçekleştirmeleri gereken sorumluluklar üstlenmelerine neden olunmaktadır. Böylece kız çocuklarının temel hakları ihlal edilmekte, onların toplumsal yaşama katılmaları, eğitim hakkından yararlanmaları, iş hayatına atılmaları kısıtlanmakta ve ev içi işlerle eve hapsedilmektedirler (Özateş 2007).

Toplumlarda aileyi betimleyen özellikler, o toplumun sahip olduğu sosyo-kültürel değerler tarafından belirlenmektedir. Bireyler, toplumun sahip olduğu değer yargılarına göre kadına ve erkeğe atfedilmiş olan toplumsal rol ve sorumlulukları üstlenmektedirler. Ataerkil aile yapısı da erkeğe mutlak bir otorite verirken kız çocuklarının yerini ev, görevlerini de ev içi işler olarak belirlemektedir (Özateş 2007).

4.2. EVLİLİK KAVRAMI

Evlenme, kültür bilimciler tarafından “üremenin kültür kodu” olarak tanımlanmış ve toplumlar, tarihsel süreçlerinde kendi yapılarına uygun evlenme modellerini oluşturmuşlardır. Evlenme modelleri ve aşamaları, dünyanın her yerinde bu özel yapının belirlediği kurallara, kalıplara göre şekil almıştır (Karaboğa 2008).

Evlilik kadın ve erkeğin bir arada yaşamak, çocuk dünyaya getirerek çocuğu yetiştirmek amacıyla gerçekleştirdikleri yasal bir ilişki şeklidir (Özgüven 2000).

Sosyal bir varlık olan insanın en temel ihtiyaçlarından biri, diğer insanlarla birlikte yaşamaktır. Birey diğerleriyle iletişim halinde iken duygularını fark ederek tanımlar ve yaşam boyunca karşısına çıkan olaylara uygun tepkiler vermek üzere geliştirir. İnsanın karşı cins ile ilişkisi de bu çerçevede oluşmaktadır. Bu birlikteliğin, toplumsal değerler ve kurallara uygun olması ve toplum tarafından kabul görmesi için evlilik kurumu çerçevesinde şekillenmesi gerekmektedir. Böylece, iki kişiye ait ve dolayısıyla bireysel bir olay olduğu düşünülen evlilik, toplumsal bir nitelik kazanmaktadır (Özabacı 2004; akt. Çakır 2013).

Aile kurumu toplumlarca kabul gören evlilik kurallarına göre gerçekleşir. Eriş (1998)' a göre evlilik kuralları ekonominin ve hukuk sisteminin bir parçası olarak düzenlenen ve işleyen kurallardır. Pozitif hukuk kuralları içerisinde yer alan evliliğe ilişkin kurallar, toplumun siyasi ve ekonomik süreçlerine yön veren hukuk kuralları içerisinde aileyi ekonomik bir birim olarak düzenleyen kurallardır. “Bununla birlikte yaşayan hukuk kuralları içerisinde toplumca kabul gören evlilik kuralları, akrabalık ve dayanışma sistemlerine içerikli kurallar olarak karşımıza çıkar. Toplumun gelenek ve töre kurallarında kurumsallaşan ahlak kuralları çerçevesinde gelişen evlilik

kuralları, pozitif hukuk kurallarına aykırı olsa bile toplumca onaylanan kurallar olarak işlemeye devam edecektir (Altın 2008).

Evlenmek yani aile olmak Türklerde bağımsızlığın ve kişinin birey olmasının kabulü noktasında önemli bir geçiş noktası olduğu kadar üremenin, kültürün ve devletin devamlılığını sağlayacak olan aracın yani yeni bir ailenin oluşum safhası olmaklığı nedeniyle de önemlidir. Evlilik yoluyla oluşacak ailenin toplumsal ve ekonomik açıdan önemi, özünde “ bireylik bir davranış ” olan evlenmeyi “ topluluk bir davranışa ” bürüyerek her aşamasını önemli kılmıştır. Etrafında oluşan töre, gelenek ve görenekle de çeşitlenmiştir. Türkiye’de de evlenme geleneği, bütün bu farklılık yaratan görünümle karşımıza çıkmaktadır (Karaboğa 2008).

İçeriden evlenme ve dışarıdan evlenme olmak üzere iki evlenme biçimi vardır. İçeriden evlenme; evlenecek kişiye eş kendi grubu içinden seçilir. Kabile benzeri topluluklarda içeriden evlenme kuralı vardır. Bu kural bazı topluluklarda çok sıkı bir biçim almış ve kutsal kanın dışarıya karışmaması için tersine olarak en yakın akraba arasında evlenme kuralı haline gelmiştir. Endogami biçiminde grup içerisindeki bağın güçleneceği ve evlilik sebebi ile aileler arasındaki iletişimin varlığını devam ettireceğine inanılmaktadır. Dışarıdan evlenme; kişiye grubun içinden değil grubun dışından eş seçme imkanı tanır. Klan benzeri topluluklarda dışarıdan evlenme kuralı vardır. Bu kural ileri toplumlarda yakın akraba ile evlenme yasağına dönüşmüştür. Bu kural ile farklı toplulukların bir araya gelebileceği ve aralarındaki iletişim ve etkileşimin artacağı, olası sorunların ortadan kaldırılacağı amaçlanmaktadır (Doğan, 2009; akt. Çakır 2013).

Türkiye’de çok sayıda evlilik şekli karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan bir kısmı şu şekildedir; ölen kardeşin karısı ile evlenme (levirat), ölen kardeşin kocası ile evlenme (sororat), kız kaçırma, içgüveyi evlilik, kuma getirme, berdel, beşik kertmesi, taygeldi evlilik, tanışıp anlaşarak evlenme, kan parası karşılığı evlenme, tacize veya tecavüze uğrayan kız çocuklarının tecavüzcüsüyle ya da başka birisiyle hemen evlendirilmesi, dul evliliği (Sezen 2005).

Levirat evliliği, evlenmiş eşlerden kocanın ölmesi üzerine, ölen kocanın erkek kardeşinin dul kalan kadınla (yengesiyle) evlenmesiyle gerçekleşir. Çoğunlukla Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde karşılaşılan bir evlenme şeklidir.

Sorarat evliliği ise levirata benzer olmakla birlikte bir erkeğin karısı öldükten sonra, baldızı ile gerçekleştirdiği evlilik şeklidir. Çoğunlukla ailelerin sahip olduğu mirasın bölünmemesi ve yabancı bir kişi tarafından hak edilmemesi için gerçekleştirilmektedir.

Kız Kaçırma (Düğünsüz Evlenme): Evlenecek çiftin ebeveynlerinin evliliği kabul etmedikleri durumda, erkeğin kızı kaçırması ile gerçekleşir. Bu evlilik şeklinin diğer bir şekli de kızın rızası olmadığı halde kızın kaçırılmasıyla gerçekleşen evliliklerdir.

Kuma Getirme: Karısı kısır olan veya erkek çocuk doğuramayan erkeğin bir başka kadınla yeniden evlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Berder (Bedel) Evliliği: Hem kız çocuğu hem de erkek çocuğu olan ailelerin çoğu zaman başlık parasını ortadan kaldırmak üzere, bazen de malların bölünmemesi için kızlarını ver erkek çocuklarını karşılıklı evlendirdikleri evlilik şeklidir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da yaygın bir şekilde gerçekleştirilmektedir.

Görücü Usulü İle Evlenme: Geleneksel geniş ailelerde görülen bir evlenme biçimidir. Bu evlenme şeklinde evlenilecek kızı evlenecek erkeğin beğenmesi ve erkeğin ailesinin de onay vererek evlilik işlemini başlatması ile gerçekleşir.

Başlık Parası Karşılığında Evlenme: Başlık parası evlenecek kızın ailesine ödenen maddi değeri olan şeylerdir. Bu nakit para, altın, hayvan, tarla, ev şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Beşik Kertme Evliliği: birbirleriyle yakın ilişki ve iletişim içerisinde olan bireylerin kızları ve oğlan çocukları henüz beşikte iken, çocuklarının beşiklerine yaptıkları işaretlerle onların nişanlarını gerçekleştirip, evlenme çağına geldiklerinde de evliliklerini gerçekleştirdikleri evlenme biçimidir.

Taygeldi Evlilik: kocası ölmüş bir kadının, çocuklarını yanına alarak gene karısı ölmüş bir erkekle, erkeğin de çocuklarını yanlarına alarak yaptıkları evlilik şeklidir (Poyraz Tacoğlu 2011).

Bu çok farklı evlilik şekillerinin var olmasında toplumun farklı kesimlerindeki kültürel değerler, geleneksel uygulamalar, sosyo-ekonomik durumlar, dini faktörler, eğitim durumu gibi değişkenler rol oynamaktadır. Değişen toplumsal koşullar karşısında da bu evlilik şekillerinin daha da farklılaşacağı ve yeni evlilik şekillerinin ortaya çıkabileceği göz önünde tutulmalıdır (Sezen 2005).

4.3. ERKEN YAŞ EVLİLİKLERİ VE ÇOCUK GELİN KAVRAMI

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 'ye (20 Kasım 1989) göre 'Çocuğa uygulanabilecek olan kanun kapsamında daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.' Çocuk Koruma Kanununa (3 Temmuz 2005) göre ise çocuk 'daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişidir.' Bu bağlamda 18 yaşını doldurmamış olanların çocuk kabul edilmesi üzerine, 18 yaşından önce yapılan evlilikler 'çocuk evlilikleri' ve 18 yaşından önce evlenen kız çocukları ise 'çocuk gelin' olarak kabul edilmektedir (Malatyalı 2014).

Erken evliliklerde 18 yaş belirleyici olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre erken evlilik, henüz reşit olamamış olmanın yanı sıra fizyolojik, biyolojik ve psikolojik açılarından da evlilik kararı verebilecek ve çocuk doğurma sorumluluğuna erişebilecek yaşta olmadan gerçekleştirilen evliliklerdir. Evlenecek çiftlerin özgür iradeleri ile gerçekleştirmeleri gereken evliliğin, yeterli olgunluğa erişmeden gerçekleştirilmesi İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi, Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), Çocuk Hakları Sözleşmesi, Pekin Konferansı gibi uluslararası konferans ve sözleşmeler ile çatıştığı görülmektedir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012).

Erken evliliklerin biçimleri toplumsal farklılıklara göre değişkenlik göstermekle birlikte, özellikle ataerkil yapıdaki toplumlarda yaygın bir şekilde görülmektedir. Bu evlilik şekli birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Bu sosyal sorunların başında erken evlenmiş ve çocuk doğurmak zorunda kalan çocuk gelinin sağlığının tehlikeye girmesi, eğitimin yarıda kalması, sosyal yaşama katılamama, istihdam sorunu, eş ve

eşin ailesinden baskı ve şiddete maruz kalma, görev ve sorumluluk adı altında birçok ev işi ile karşı karşıya kalmak zorunda olması gelmektedir. Bu sorunlardan çoğunlukla erken evlenen kız çocuklarının etkileniyor olması da, erken evliliklerin toplumsal cinsiyet eşitsizliği çerçevesinde var olmaya devam ettiğini göstermektedir (Kaptanoğlu ve Ergöçmen 2012).

Çocuk evlilikleri, hem kız çocuklarını hem de erkek çocuklarını ilgilendirmekte ve hem kızlarda hem de erkeklerde erken evlilikler görülmektedir ancak bakıldığında kız çocukları ile erkek çocukları arasında önemli bir fark göze çarpmaktadır. Kadınlar hayata daha erken başlamaktadır. Ailede bir işte çalışma kadınlardan ziyade erkeklerden beklenen bir durum olduğundan, erkeklerin iş bulana kadar evlenmelerinin pek tercih edilmemesi bu farkın ortaya çıkmasında etkilidir (Orçan ve Kar 2008).

Çocuk evliliği veya erken evlilik olarak bahsedilen evlilik şekli hukuki anlamda gerçekleştirilmiş bir evlilik değildir, imam nikahı yapıldıktan sonra eşlerin evli olarak kabul edildiği ve bu şekilde yaşamlarını sürdürdükleri sosyal anlamda kabul görmüş bir evlilik şeklidir (Çakmak 2009).

4.3.1. Dünyada Erken Evlilikler

Erken evlilikler tüm dünyada karşımıza çıkan küresel bir sorundur. Dünyanın her yerinde çeşitleri ve şekilleri farklı olsa da, kimi zaman kendisinden yaşça çok büyük bir erkekle evlenme, kimi zaman ticari bir amaç uğruna kazanç elde etmek üzere evlenme, kimi zaman da tecavüz eden kişinin kendisini eş olma hakkına sahip görerek evlenme şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Aydemir 2011). Her ne kadar şekilleri farklı olsa da olumsuz sonuçları benzerlik göstermekte ve sorunun boyutlarının ne kadar ciddi olduğunu ortaya koymaktadır.

Erken evlilik uygulamasının varlığı ve sürdürülür olması ile o bölgede yaşayanların sosyo-kültürel ve ekonomik durumları arasında ciddi bir ilişki bulunmaktadır. Gerçekleştirilen ulusal ve uluslararası araştırmalarda da görülmektedir ki; ülkelerdeki erken evliliklerin yaygınlığı ile sosyo- ekonomik durumları ve gelişmişlik düzeyleri arasında sıkı sıkıya bir bağ bulunmaktadır. Birleşmiş Milletler İktisadi ve Toplumsal İşler Birimi tarafından 2000 yılında Evlilik

Modellemeleri Araştırması yapılmıştır. Bu araştırma ile ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile erken evlilikler arasındaki bağ ortaya konulmuştur (Çakmak 2009).

Bu araştırmaya göre, 15-19 yaş aralığında kızlarda evlenme oranı Kanada'da %0,6, ABD'de %3,9, İngiltere'de %1,7, Finlandiya'da %0,6, İsveç'te %0,4, Japonya'da %0,7, Fransa'da %0,6, Hollanda'da %2,4, Belçika'da %1,6, Almanya'da %1,2, İtalya'da %3, İspanya'da %2,3 olarak tespit edilmiştir. Güney Avrupa ülkelerinden olan Portekiz'de oran %5,7 ve Yunanistan'da %5,5 şeklindedir. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi düştükçe, çocuk gelinlere daha yüksek oranlarda rastlanılmaktadır. Örneğin 15-19 yaş aralığında kızlarda evlenme oranı, Azerbaycan'da %12, Lübnan'da %13,2, Mısır'da %15,9, Peru'da %12,5, Şili'de %11,7, Arjantin'de %12,4'tür. Dünyada, çocuk gelinlere, en yüksek oranda Batı-Doğu-Orta Afrika ülkelerinde ve Güney Asya'da rastlanmaktadır. Örneğin Batı Afrika ülkesi olan Nijer'de oran %61,9, Doğu Afrika ülkesi olan Mozambik'te %47,1, Orta Afrika ülkesi olan Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde %74,2, Güney Asya ülkesi olan Afganistan'da %53,7, Bangladeş'te %51,3'tür (World Marriage Patterns 2000; akt. Çakmak 2009).

Bu araştırmaya göre Türkiye'deki oran ise % 15,5 çıkmıştır. Ancak bu oranı gerçek oran olarak kabul etmemiz mümkün değildir. Çünkü Evlilik Modellemeleri Araştırması yapılırken, Türkiye'deki veriler, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nden alınmıştır. Bu da demek oluyor ki yasal şekilde gerçekleştirilen evliliklerin sayısal verilerine ulaşılmış ve yasal olmayan, dini nikâh ile sosyolojik anlamda gerçekleştirilen evliliklerin kaydı olmadığı için bu tür evliliklerin sayısal verilerine ulaşılmamıştır. Eğer her iki veriye de ulaşılsa tahmini oranın %30 ile %35 arasında olacağı öngörülmektedir (Çakmak 2009).

Erken evliliklerin yaygın bir şekilde görüldüğü ülkeler az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler olmakla birlikte, sosyal ve ekonomik yönden geri kalmış, eğitim ve istihdam alanlarında gelişme sağlayamamış, geleneksel kalıp ve yargılarına sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Bu toplumdaki bireylerin bilgiye erişimleri zor veya imkânsızdır, yenilik ve gelişmelerden habersizdir. Bu nedenle öncelikleri ve yaşama bakışları farklıdır, erken evliliklerin getirdiği olumsuz sonuçlardan, kız çocuklarının

temel hak ve özgürlüklerinin ihmal edilmesinden, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin neden olduğu sorunlardan yana farkındalıkları gelişmemiştir (Dağlı 2010).

4.3.2. Türkiye’de Erken Evlilikler

Özellikle az gelişmiş ülkelerin temel sorunu olan erken evlilikler gelişmekte olan ülkemizde de önemli bir sorun teşkil etmektedir. Az gelişmiş ülkelerdeki kadar çok ve çarpıcı olmamakla beraber, ülkemizde de oldukça yoğun görülmekte ve üzerinde durulması gereken ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de evlilikler, yasal dayanağı bulunan ve hukuksal olarak belirlenmiş kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmektedir. Ancak erken yapılan evliliklerde çoğu zaman aileler yasal evlilik sürecini uygulamayarak, yasal boyutu olmayan dini evlilikler gerçekleştirerek yaşamlarına devam etmektedirler (Aydemir 2011).

Türkiye’de çocukların 16 yaşın altında yaptığı evlilikler yasal olmadığı için kayıt altına alınmamaktadır. Aynı zamanda çoğu zaman çeşitli nedenlerle resmi nikah yapmadıkları için de kayıtlı veriler bize gerçek sayıları vermemektedir. Türkiye İstatistik Kurumu 2012 yılında erken evlilikler konusunda bize şu verileri sunmaktadır: Türkiye’de resmi nikâh yapan 16 ve 17 yaşındaki kız çocukları tüm evliliklerin %7,3’ünü oluştururken, resmi nikah yapan erkek çocukları da tüm evliliklerin %0,5’ini oluşturmaktadır. Bu rakamları oranladığımızda ise kız çocukları %6,7, erkek çocukları ise %0,3 olmuştur.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü 2006 yılında Aile Yapısı Araştırması yapmış ve burada Türkiye’de ilk evlenme yaşı verilerine ulaşılmıştır. Buna göre, kız çocukları %31,7 oranında 18 yaşından önce evlenmiştir. Erkek çocukları ise %6,9 oranında 18 yaşından önce evlilik gerçekleştirmiştir. Gene bu araştırmaya göre, erken evliliklerin sıklığı bölgelere göre incelenmiş ve ilk sırada Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Ortadoğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri karşımıza çıkmıştır (Malatyalı 214).

Türkiye Gölge Raporu’na göre resmi nikah yapmadan evlenmiş olan çocuk gelinlerin %53’ünün Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşamaktadırlar. Yine rapor göstermektedir ki resmi nikâhın olmaması ve çocuk

gelinlerin yaşının tutmaması nedeni ile çocuk gelinler çocuk doğduğunda, doğan çocuğun kimliği kayınvalidenin üzerine çıkmaktadır. Rapor, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde, erken evliliklerde çoğunlukla başlık parası karşılığında evlilik şeklini, kan bedeli ve berdel evlilik şekillerini kullandıklarını belirtmiştir (Çakmak 2009).

4.3.3. Erken Evliliklerin Nedenleri

Erken evliliklerin nedenleri ülkeler arasında değişiklikler gösterdiği gibi kültürler arasında da değişiklikler göstermektedir. Daha çok geleneksel geniş aile ve ataerkil aile düzeninin getirmiş olduğu sosyo-kültürel değerler, erken evlilik geleneğinin sürdürülmesi için ideal koşulları sağlamaktadır.

Kağıtçıbaşı (1973)' na göre erken evliliklerin altında yatan neden değişkenlik gösteren sosyo-kültürel değerler ve pratiklerdir. Sosyal olgunluğa ulaşmadan yapılan bu evliliklerde genç kızların, geleneklere bağlı olarak aileleri ile bağımlı bir ilişki içinde oldukları ve çoğu zaman evlenme kararını dahi büyüklerin verdiği bilinmektedir.

Erken yaşta gerçekleştirilen evliliklerin nedenlerinin daha açık bir şekilde anlaşılabilmesi için çeşitli alt başlıklar altında ele alınmıştır.

3.3.1. Ekonomik nedenler

Erken yaş evliliklerine neden olan en önemli faktörlerden bir tanesi ekonomik nedendir. Erken yaşta evliliklerin yoğun olarak görüldüğü bölgelerdeki ailelerin çoğunlukla yoksulluk sınırının altında, alt sosyo-ekonomik yapıya sahip oldukları belirlenmiştir. Bu yoksulluktan da en çok etkilenen ve hayat boyu bunun etkilerini taşıyan kadınlar ve kız çocukları olmaktadır (Aydemir 2011).

Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması (2011) raporunda belirtildiği gibi, kimi ailelerde kız çocukları maddi bir fazlalık olarak görülmektedir. Aile içerisindeki kişi sayısındaki bir eksik bile aileler için maddi olarak rahatlatıcı bir unsur olarak görülmektedir. Çoğunlukla ev içerisinde kız çocuklarına erkek çocuklarından daha fazla ekonomik yük gibi bakılmaktadır. Ayrıca kız çocukları evlendirilirken ailenin aldığı başlık parası adı altındaki maddi kaynaklar ile aileye bir gelir kapısı

oluşturmaktadır. Bu nedenlerle kız çocukları erken yaşta evlendirilmekte ve ailenin maddi rahatlık ve kazanç sağlamasına neden olmaktadır.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu 2011 yılında Erken Yaşta Evlenenler isimli Diyarbakır'ın Bismil ilçesinde bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma 950 erkek ve bin 389 kadın, toplam 2 bin 348 kişi ile yapılmıştır. Araştırmaya göre kadınların %71'i 18 yaşının altında erken evlilik gerçekleştirdiğini, bu evlilikleri de yoksul ailelerinin maddi olarak yükünü azaltmak üzere gerçekleştirdikleri ortaya konmuştur. Bu araştırmanın sonucuna göre, erken evliliklerin sıklığı ile ailelerin yoksulluğu arasında doğru orantı bulunmaktadır (Çakır 2013).

3.3.2. Sosyo-kültürel nedenler

Erken evliliklerin nedenleri birbirinden farklılık göstermekte ve sonuçları da oldukça ciddi bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Erken evliliklerin bir diğer nedeni de sosyal ve kültürel değerler, dini uygulamalardır. Geçmiş kuşaklardan aktarılan ataerkil yapının erken evlilikleri meşrulaştırdığı, dini pratiklerin erken evlilik normalleştirdiği görülmektedir. Geleneksel yaşamına devam eden, geleneksel ve kültürel pratiklerle hayatına yön veren toplumlarda kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi rutin halini almış, pekiştirilerek devam etmektedir. Bu gelenekselleşen durum da bir sorun olarak görülmemekte ve diğer kuşaklara da aktarılmaktadır (Aydemir 2011).

Toplumumuzda gelenekselleşmiş birçok evlilik şekli vardır. Özellikler erken evliliklere neden olan başlık parası, daha sonra berdel, beşik kertmesi, levirat ve sororat gibi evlilik biçimleri yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Geleneksel nitelikli bu evliliklerde kız çocukları erken yaşta evlendirilerek maddi gelir sağlanmakta, berdel ile gelin değiş tokuşu yapılarak ileler arası ilişkiler güçlendirilmekte ya da mirasın bölünmesi engellemek üzere diğer evlilik biçimleri uygulanmaktadır (Aydemir 2011).

Aydemir'e göre toplum içerisinde var olan kalıplaşmış yargılar da erken evliliği destekler niteliktedir. Belli bir yaşa kadar evlenmeyen kızların evde kalacağı ve erken evlenince kız çocuğunun eşine olan itaatini kolaylaştırır şeklinde ifadeler

kalıplaşmış yargılar haline gelmiştir. Erken evliliği destekler nitelikte atasözleri ve deyimlerin varlığı da bilinmektedir.

Kalıplaşmış yargılar, gelenekselleşen uygulamalar, görenekler ve dini pratiklerin yanlış yorumlanması sonucunda erken evlilikler yaygınlaşarak devam etmektedir. Geleneksel aile, kızı çocuklarını onlara emanet edilmiş olarak görmekte ve bir an önce evlendirilerek eşinin yanında, esas yerinde yaşamına devam etmesi gerektiğini düşünmektedir (Çakır 2013).

Aile içi şiddet, geçimsizlik, kadın ve kız çocuğunun ikincil duruma atılması, sevgi yetersizliği, güven eksikliği, aile içi iletişimin sağlıklı olması, anne ve/veya baba kaybı da erken yasta evliliklere yol açabilmektedir.

3.3.3. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği hemen hemen tüm dünyada yaşanan en önemli problemlerinden biridir. Toplum tarafından erkek ve kadın için belirlenen roller ve değerler erkeğin üstte ve baskın olması şeklinde ayırt edicidir. Kadın ise gene toplum tarafından belirlenmiş ve cinsiyetinden dolayı erkekten ayrı, geride ve pasif şekilde ötekileştirmiştir (Bingöl 2014).

Toplum tarafından oluşturulan toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin toplum içerisinde nasıl davranması gerektiğine ilişkin toplumsal rollerini belirler. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin toplum tarafından belirlenen bu rollere göre, nerde nasıl hareket edeceğini, hangi alanlarda söz sahibi olduğunu, nerede durması gerektiğini belirlemektedir (Ökten 2009).

Toplumumuzda 'kadın' kavramına bakıldığında, özgür, bağımsız, söz hakkı olan, eşit haklara sahip niteliklerden ziyade, kadına atfedilmiş olan dişi özellikleri göze çarpmaktadır. Dişi olarak kadına en uygun rolün eş rolü olduğu ve sonrasında anne rolü gibi kalıplar atfedilmiştir. Bu nedenle Türk toplumu kadını, dişi rolün gereği olarak ev içerisine ve ev içerisindeki görevlere uygun görmüştür. Kadınlar bu rol ve sorumluluklarından dolayı eğitim, istihdam gibi önemli haklarından mahrum kalmaktadır (Bingöl 2014).

Kadınların doğuştan ev işlerine yatkın olduğu, en iyi yapabilecekleri işlerin ev içerisindeki işler olduğu ve yaşı kaç olursa olsun iyi bir ev hanımı ve eş olacağı konusuna ilişkin toplum tarafından belirlenmiş roller vardır ve bu çerçevede kadın bir an önce evlenerek rollerine uygun bir yaşam sürdürme telaşına girmektedir.

Evlilik ile birlikte aile sistemine dâhil olmak da, insan türünün devamı için kaçınılmazdır. Türk aile yapısı zaman geçtikçe çeşitli nedenlerden ötürü geleneksel geniş aileden çekirdek aile yapısına doğru küçülmektedir. Ancak bakıldığında hala ataerkil yapısını koruduğu görülmektedir. Ev içerisinde erkek kadından üstündür, kadınla aynı seviyede değildir. Kadın dişilik özelliğinin dışında roller ve sorumluklar edinmemekte, başka roller edinse dahi çoğu zaman rol çatışması yaşamaktadır. Gelecek kuşakları yetiştiren kadın bu işleyişe bir son verebilme özelliğine sahiptir. Ancak geleneksel ataerkil toplum içerisinde büyüyen kadının bu rolleri içselleştirdiği ve aynı kültürel kalıpları sürdürdüğü görülmektedir (Kandiyoti 2015).

Kadınların karşı karşıya kaldıkları bu eşitsizlik sonucunda birçok temel hak ihlali söz konusu olmaktadır. Bununla birlikte ev içerisinde hapsedilen rolleri gerçekleştirmek için de kadınların tek çaresi evlenmek olmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği beraberinde erken evlilikleri de getirmektedir.

Türk toplumunda, aile olmak çok önemlidir. Bireylerin ahlaki değerlere uygun bir şekilde bir araya gelmesi, belirli, düzenli, bir yaşam şekli belirlemesi oldukça önemlidir. Tarihsel süreçlerde de insanlar yerleşik yaşama geçerek belli bir düzen içerisinde yaşamayı tercih etmişler. Dini uygulamalar, kültürel değişikliklerle beraber aile olma olgusu normalin dışına çıkmayı başarmış ve normal olmayan uygulamalara şahit olmuştur. Bunlardan bir tanesi de erken evliliklerdir (Kara 2015).

Evliliklerde karşılaşılan şüphesiz en ciddi problemlerden biri de zorunlu evliliklerdir. İstekleri doğrultusunda gerçekleştirilmiş evliliklerin dışında, burada çiftler zorunlu oldukları için bir arada olmak durumunda kalmaktadırlar (Özgüven 2001). Erken yaşta evlilikler bahsedildiği üzere toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yoğun olarak görüldüğü, kararları evin reisi olarak belirlenen babanın/erkeğin verdiği ailelerde, babanın/erkeğin zorlaması sonucunda zorunlu evlilik şeklinde meydana gelmektedir.

Erken evlilikler konusunda, kız çocuğunun düşüncelerinin ve duygularının yok sayıldığı, ataerkil sistemin söz hakkı verdiği erkek tarafından karara bağlanmış ve dini pratikler ve kültürel değerlerin desteklemesi ile ortaya çıkan bir eylem olduğu düşünülmektedir. Erkeğin mutlak hakimiyet gücü ile 18 yaşının altında henüz haklarını ve kendisini savunacak gücü olmayan kadının hakları elinden alınmakta, bu durum da kültürel değerler ile sonsuz desteklenmektedir (Kara 2015).

Türk toplumu, uzun süren savaşımlardan sonra kendini toplamaya devam ederken aynı zamanda ekonomik yönden de ayakta kalmaya çalışmıştır. Bu toplum içerisindeki bireyler de kendilerini kurtarma çabasına katılmış, bu bağlamda kız çocuklarının erkenden evlendirilmesine, onların kendini kurtarması olarak bakılmıştır. Bu süreçte evlendirilen kız çocuklarının yaşına bakılmamakta ve kiminle evlendiği de önemli sayılmamakta, hatta bazen kız çocukları kendinden çok büyük kişilerle de evlendirilebilmektedir. Kız çocukları erken evliliği, hayatlarını kurtarmak, namusunu korumak, ailesinin yüzünü kara çıkarmamak düşüncesi ile reddedememektedir (Çakmak 2009).

Toplum tarafından kadına atfedilen roller çerçevesinde kadın eğitim olanağından yararlanamadan, toplumsal alanda var olamadan, istihdam olanağından mahrum kalarak erken yaşta evlendirilmekte ve çocuk doğurarak annelik rolünü de gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Aynı zamanda kadın bu toplumsal rolleri içselleştirerek, role uygun davranış biçimleri sergilemektedirler (Ökten 2009).

Kağıtçıbaşı'nın 1982 yılında gerçekleştirdiği çalışmasında kadınların %41,7'si kız çocukları yetişkin olduğunda onların sahip olmalarını istedikleri nitelikler olarak; iyi bir eş ile mutlu bir evliliği olmasını göstermiştir. Kız çocuktan iş ve başarı bekleyen erkeklerin oranı %17,3 iken bu oran kadınlarda %13,1'e düşmektedir. Kadınların yetiştikleri ataerkil sistem içerisindeki rolleri benimseyerek, erkeklerden daha çok geleneksel rolleri içselleştirdikleri görülmüştür. Kadınlar içselleştirdikleri bu rolleri normalize ederek kız çocukları için de aynı rolleri gerçekleştirme beklentisi içinde oldukları görülmüştür (Günindi 1999; akt. Çakır 2013).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeği olması gerektiği gibi şekillendirme, kadın ve erkeğin toplumun istediği gibi davranmasını sağlama gücüne sahiptir. Toplumsal

cinsiyet eşitsizliği de toplumun dezavantajlı kesimi olan kadını burada da ikinci plana atmakta, erkeğin egemenliğini baki kılmaktadır.

3.3.4. Düşük eğitim seviyesi

Erken evliliklerin en önemli nedenlerinden bir tanesi de eğitim eksikliği ve eşitsizliğidir. Eğitim seviyesi düşük ailelerde erken yaşta evliliklerin görülme sıklığı daha fazladır.

Türkiye Nüfus Araştırmaları 2008 yılına bakıldığında, kadınların eğitim durumları ile erken evlilik arasında bir bağlantı olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 15-19 yaş arasındaki evliliklere bakıldığında okuryazar olmayan kadınların %7,2, ilköğretim birinci kademedden mezun olan kadınların %7,6, ikinci kademedden mezun olan kadınların %1,0, lise ve üzerinde olan kadınların %3,9 olduğu görülmektedir. Bu oranlara bakıldığında öğrenim düzeyi düştükçe erken evliliklerin arttığı görülmektedir (Özcebe ve Biçer 2013).

Aileler eğitim için kız çocuklarını tercih etmek yerine erkek çocuklarını tercih etmektedirler. Eğitim alanındaki maddi ve manevi giderleri erkek çocuk için kullanmaktadırlar. Eğitim imkanından yararlanamayan kadının bilgiye erişimi ortadan kalkmakta, istihdam edilmek için uygun koşulları sağlayamamakta, ekonomik bağımsızlığını elde edememektedir. Geriye fazla seçeneği kalmayan kadın erken yaşta evlenerek kendisi için belirlenmiş rollere uygun davranmayı seçmektedir.

3.3.5. Doğal felaketler, savaşlar, göç

Kenya'da meydana gelen kıtlık, Afganistan'da meydana gelen savaş ve kuraklık, Endonezya'da meydana gelen tsunami gibi doğal afetler de erken evliliklerin oluşmasına neden olmaktadır. Kimi zaman felaketler sonrasında yaşanan ekonomik yoksunluk sonrası bir gelir kaynağı olarak görülürken, kimileri de yalnız ve kimsesiz kalması sonucunda erken evliliğe başvurmaktadır. Çoğu zaman da felaket sonrası kamplarda oluşabilecek taciz ve tecavüzleri engellemek için kız çocuklarını bir an önce evlendirmektedirler (Aydemir 2011).

4.3.4. Erken Evlilik Olgusuna İlişkin Ulusal Ve Uluslararası Mevzuat

Birçok nedeni bulunan erken yaş evliliklerinin yoğun bir şekilde devam ettiği görülmektedir. Bu devamlılığın en büyük nedenlerinden bir tanesi de kanun maddelerindeki uyumsuzluktur.

Erken evlilikler azalmadan devam etmektedir. Erken evliliklerin ortadan kaldırılması kanunlarla sağlanabilir ancak bakıldığında kanunlar arasında bir uyumsuzluğun var olduğu göze çarpmaktadır.

- **4721 sayılı Türk Medeni Kanunu**

Türk Medeni Kanununun;

“Fiil ehliyetinin genel koşullarını düzenleyen 10 uncu maddesine göre;

“Ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin fiil ehliyeti vardır.”

“Erginlik” başlıklı 11 inci maddesine göre;

“Erginlik on sekiz yaşın doldurulmasıyla başlar. Evlenme kişiyi ergin kılar.”

“Ergin kılınma” başlıklı 12’nci maddesine göre;

“On beş yaşını dolduran küçük, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece ergin kılınabilir.”

Yukarıdaki hükümlerden de anlaşılacağı üzere, Medeni Kanunumuza göre ergin olma yaşı on sekizdir. Ancak bazı hallerde “erken ergin olma” dediğimiz durumlar da söz konusu olabilmektedir.

Türk Medeni Kanunu evlenme ehliyetinin koşullarından biri olan “yaş” konusunu 124 üncü maddesinde düzenlemiştir. Buna göre;

“Erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak buldukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.”

(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf, Erişim tarihi: 21 Haziran 2016)

- **5237 sayılı Türk Ceza Kanunu**

Türk Ceza Kanununun “Reşit olmayanla cinsel ilişki” başlıklı 104 üncü maddesine göre;

“Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

Söz konusu maddede reşit olmayan kişiyle cinsel ilişki bağımsız bir suç olarak tanımlanmasına rağmen on beş yaşını doldurmuş bir çocuk gayri resmi olarak evlendirildiğinde, bu çocukla cinsel ilişkiye giren eş, şikâyet edilmediği sürece cezalandırılmamaktadır. Burada şikâyet hakkı sadece mağdura tanınmıştır.

Mağdurun şikâyeti yoksa kişi cezalandırılmayacaktır

(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf, Erişim tarihi: 21 Haziran 2016).

- **5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu**

Çocuk Koruma Kanununun 3 üncü maddesine göre;

“Çocuk: Daha erken yaşta ergin olsa bile, on sekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda,

Korunma ihtiyacı olan çocuk: Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal ve istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu... İfade eder.

Türk hukuk sisteminde, çocuk gelin tanımının kanuna göre değiştiğini söylemek mümkündür. Türk Medeni Kanununa göre 17 yaşını doldurmamış kızlar, Türk Ceza Kanununa göre 15 yaşını doldurmamış kızlar, Çocuk Koruma Kanununa göre 18 yaşını doldurmamış kızlar çocuk gelin sayılmaktadır. Kanunlar arasında bir çelişkinin varlığı söz konusudur. Bu olgu erkek çocuklar için de geçerlidir

(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf, Erişim tarihi: 21 Haziran 2016).

- **4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun**

Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1 inci maddesine göre;

“Türk Medenî Kanununda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hâkimi meselenin mahiyetini göz önünde bulundurarak re'sen aşağıda sayılan tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir:

Kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin;

- a) Aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması,
- b) Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması,
- c) Aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,
- ç) Aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi,
- d) Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi,
- e) Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması,
- f) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması.”

Resmi nikâhları olmadığı için çocuk evliliklerin mağdurları 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun bu koruyucu tedbirlerinden de genel olarak yararlanamamaktadırlar

(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf, Erişim tarihi: 21 Haziran 2016).

- **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 16'ncı maddesine göre;

“Yetişkin her erkeğin ve kadının, ırk, yurttaşlık veya din bakımlarından herhangi bir kısıtlamaya uğramaksızın evlenme ve aile kurmaya hakkı vardır.

Evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradeleriyle yapılır...”

(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf, Erişim tarihi: 21 Haziran 2016).

- **Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)**

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1979’da kabul edilen ve Türkiye tarafından 1985 yılında bazı hükümlerine çekince konulmak suretiyle imzalanan ve 1999 yılında Türkiye’nin çekincelerini kaldırarak iç hukukuna geçirdiği Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme’nin “Evlenme ve Aile İlişkileri Alanındaki Haklar” başlıklı 16’ncı maddesine göre;

“Çocuğun erken yaşta nişanlanması veya evlenmesi hiçbir şekilde yasal sayılmayacak ve evlenme asgari yaşının belirlenmesi ve evlenmelerin resmi sicile kaydının mecburi olması için, yasama dâhil gerekli tüm önlemler alınacaktır.”

(https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf, Erişim tarihi: 21 Haziran 2016).

‘Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı Rec (2002)5’ ile ‘Kadına Karşı Her Türlü Şiddetin Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (“CEDAW”, 1979)’ göz önüne alınarak, ‘Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’ oluşturulmuştur.

Sözleşmenin 32. Maddesinde;

“Taraflar mağdura gereksiz bir parasal veya idari yük getirmeksizin, zorla gerçekleştirilen evliliklerin geçersiz ve hükümsüz kılınabilmesini veya sona erdirilmesini temin edecek yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.“ denilmektedir.

Sözleşmenin 37. Maddesinde;

“Taraflar bir yetişkini veya çocuğu kasten evliliğe zorlamanın cezalandırılmasını temin etmek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır. “denilmektedir.

Bu maddelerden de anlaşılacağı üzere çocuk evlilikleri kesinlikle reddedilmiş ve en erken evlilik yaşı 18 olarak belirlenmiştir (Çakır 2013).

4.3.5. Erken Evliliklerde Ortaya Çıkan Sorunlar

Erken evlilikler sonucunda kız çocuklarının hakları ihmal edilmekte aynı zamanda kız çocuğuna karşı gerçekleştirilmiş bir cinsel istismar sayılabilmektedir. Bu ihmal ve istismar çocuğun o anki yaşamından başlayarak bütün hayatını etkilemektedir (Taner ve Gökler 2004).

20 Kasım 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair sözleşmeye göre, çocukların aileleri tarafından her türlü tehlikeden korunma, eğitime hakından yararlanma ve kendileri hakkındaki konularda görüşlerini dile getirme hakkına sahiptir. Kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi bu saydığımız haklardan yararlandırılmamasına neden olarak haklarının ihmal edildiği sonucuna varılmaktadır. Örneğin erken yaşta evlenen bir kız çocuğu okulu bırakmak zorunda kalmakta ve eğitimine devam edememektedir (Malatyalı 2014).

Evlenen kız çocuğun yeterli biyolojik olgunluğa erişmemiş ve ruhsal geçimini tamamlamamıştır. Henüz gelişimini tamamlamamış kız çocuğu evliliğin ağır sorumluluğu altına girerek kendisine verilen rol ve sorumlulukları üstlenmekte zorlanmaktadır. Çocuk rolünden çıkıp iyi bir gelin ve ardından iyi bir anne rolleri çocuğu psikolojik olarak da etkilemektedir. Kimi zaman erken evlilikler sonucunda depresyon ve akabinde intiharlar gerçekleşmektedir (Özcebe ve Biçer 2013).

Erken yaşta evliliklerin sonucunda çocuk, ailesinden, arkadaşlarından ve okulundan uzaklaşmak zorunda kalmaktadır. Eğitim hayatı yarıda kesilmekte, akranları ile iletişim kurması da engellenmektedir (Boran ve ark. 2013).

Erken evliliklerin sonucunda bir diğer sorun da aile içi şiddet vakalarının görülmesidir. 15 ve 19 yaş arasındaki çocuk gelinlerde, eğitim düzeyi düştükçe eş tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalma da artmaktadır (Boran ve ark. 2013).

Erken yaş evliliklerin kız çocukları üzerinde ortaya çıkardığı sorunlardan bir diğeri de sağlık sorunlarıdır. Erken evlilikler ile birlikte çocuk anneler ortaya çıkmaktadır. Erken yaşta gerçekleşen gebelikler diğer yaşlara oranlara daha riskli olmaktadır. Erken doğumlarda da diğer yaşta gerçekleşen doğumlara oranla anne ve bebek ölümleri daha sık görülmektedir (Aydemir 2011).

Erken evlilikler ile kız çocuklarının eğitim hayatı da yarıda kesilmek zorunda kalmaktadır. Bu da en önemli sorunlardan biridir. Ayaz, Ayaz ve Soylu (2012) erken evlenen çocukların çoğunun okulu yarıda bıraktığını belirtmiştir. Özellikle kız çocukları evlendikten sonra eş ve anne rollerini gerçekleştirebilmek üzere okulu terk etmekte ve eğitim hayatları yarıda kalmaktadır (Malatyalı 2014). Bu konu üzerine, yapılan araştırmada görülmektedir ki 2009 yılının Mart ayında evlenme veya nişanlanma sonrasında 693 çocuğun okula devam etmemektedir. Bu çocukların 675'inin kız, 18'inin ise erkek çocuğu olduğu bildirilmektedir (Özcebe ve Biçer 213).

Türk toplumunda kadınların eş ve anne gibi temel iki rolü vardır. Kadınlar bu roller ile ailenin devamını sağlayarak, aile bireylerin güvenli bir şekilde yaşamasına katkı verir. Kadınlar iv içerisindeki işlerin yürütülmesinden, çocuk ve yaşlı bakımından sorumlu tutulduğu için ev dışındaki diğer sistemlere katılım sağlayamamaktadır. Kadınlar istihdam olanaklarından yararlanarak ekonomik yaşama katılamamaktadır. Ataerkil aile sistemi ve toplum yapısı kadınların ev dışı işlerde çalışmasını onaylamamakta ve onları erken yaşta evlendirerek eve mahrum etmekte, toplumsallaşmasını engellemekte ve sosyal yaşamdan uzaklaşmasına neden olmaktadır (Çakır 2013).

Erken yaşta gerçekleştirilen evliliklerde 18 yaşını doldurmamış olan çocuk henüz psiko-sosyal olgunluğa da erişmemiştir. Gelişimlerini henüz tamamlamamış olan bu çocuklar bir de evlendirilerek farklı rollere adapte olmaya çalışmaktadırlar. Ancak tamamlanmamış gelişim çocukların kimlik sorunları yaşamalarına neden olmaktadır. Bunu yanı sıra aile ve arkadaş ortamından uzaklaşma, sahip olduğu çevrenin değişmesi ve yeni çevreye uyum sağlama süreçleri de çocuğu olumsuz yönde etkilemekte ve çocuğu eve hapsedmektedir (Akpan 2003; akt. Aydemir 2011).

Erken evlilikler ile sadece evlenen çocuklar etkilenmemekte, bu sorun zamanla toplumsal bir sorun haline gelmektedir. Eğitim imkanları ellerinden alınmış, yeterli bilgi ve beceriye sahip olamayan çocukların gelecek kuşakların eğitimi ve yetiştirilmesi konusunda da çok başarılı olacağı düşünülmemektedir (Aydemir 2011).

4.3.6. Erken Evlilikler İle İlgili Gerçekleştirilen Araştırmalar ve Sivil Toplum Örgütlerinin Çalışmaları

Son yıllarda Türkiye’de erken evlilikle ilgili çalışmalarda sayısal artış gözlenmektedir. Bu konudaki çalışmalar ile toplumda farkındalık yaratılmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmalar arasında Meclis Komisyon Raporu ve sivil toplum kuruluşlarının geniş kapsamlı yürüttükleri çalışmalar yer almaktadır.

3.6.1. Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalar

- Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği

- ‘Erken Evlilikler Projesi’

Uçan Süpürge, bir grup kadının 1996 yılında Ankara’da bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Uçan Süpürge, kadınların güçlenmesine ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan sorunların çözümüne katkı sağlayan kadın iletişim ağı ve derneği olarak tanımlanmaktadır.

- ‘Çocuk Gelinler Projesi’

Sabancı Vakfı’nın maddi desteğini alarak Türkiye’nin 54 kentinde yürütülen ‘Çocuk Gelinler’ isimli bu proje Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği tarafından 15 Nisan 2010 tarihinde başlayıp, 15 Ekim 2011’de sona ermiştir. Erken ve zorla evliliklerle ilgili sorunlara yerelden toplumsala doğru çözüm alternatifleri üretmeyi hedeflemiştir.

- ‘Erken Evlilikler Olmasın Diye’

Sabancı Vakfı Toplumsal Gelişme Hibe Programı kapsamında desteklenen “Çocuk Gelinler-2” projesi, erken evlilikler konusunda ulusal ve uluslararası bilgi ve deneyim paylaşımının artırılmasını amaçlamaktadır.

- Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV)

- ‘Evlilik Değil Evcilik Kampanyası’

Sosyal Demokrasi Vakfı’, 14 Nisan 2008’de başlattığı kampanya ile çocuk yaşta gerçekleştirilen zorla evlilikler hakkında farkındalık sağlamak ve toplumsal bilincin arttırılmasını hedeflemektedir. Bir imza kampanyası dzenlenerek TBMM içinde Türkiye’de erken yaş evliliklerini inceleyecek bir komisyon kurulmasını talep etmişler ve ‘Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun Türkiye’de Erken Yaş Evlilikleri Raporu’ oluşturacak bir alt komisyon kurmasını sağlamışlardır.

- Kadının İnsan Hakları -Yeni zmler Derneği

- ‘Zorla Evlendirilmeye Karşı Eylem Stratejileri Konferansı’

2007’de Almanya’da Hamburg Belediye Meclisi tarafından başlatılan ‘Zorla Evlendirmeye Karşı Eylem Stratejileri Konferans Serisi’, zorla evlendirmeleri yasaklayan dzenlemelerin eksiksiz uygulanması için oluşturulmuştur. Bu dzenlemeleri desteklemek amacıyla öncelikle Avrupa lkelerindeki siyasi ve idari karar mercilerinde bilinç yükseltmeyi öngörmektedir. Ulusal yasa ve idari dzenlemelere dahil edilebilecek önleyici ve engelleyici tedbirlerle ilgili öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır.

- Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK)

- ‘Evlilik mi Evcilik mi? Erken ve Zorla Evlilikler’ Raporu

Türkiye’de ve dünyada gerçekleştirilen erken ve zorla evliliklerin sebep ve sonuçlarını tartışmak, uluslararası ve ulusal mevzuatta erken ve zorla evliliklerin yerini incelemek ve uluslararası çalışmalarla karşılaştırmalı bir analiz sunmak amacıyla rapor hazırlanmıştır.

Son yıllarda Türkiye’de erken evlilikle ilgili sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarının yanı sıra gerçekleştirilmiş akademik çalışmalar da bulunmaktadır.

- akır (2013) tarafından gerçekleştirilen, Sosyo-kültürel ve Ekonomik Faktörler erevesinde Erken Evlilikler: Ankara Pursaklar rneği isimli tez çalışmasında, çocukların eğitim, sağlık, yaşama ve gelişme, ihmal ve istismardan korunma haklarının ihlal edilmesi ile gerçekleştirilen ve toplum tarafından sorun olarak görülmeyen erken yaşta evliliklerin neden ve sonuçlarından hareketle; evlendirilen çocukların, aileleri ve toplum açısından yarattığı sorunlar üzerinde durulmuştur.

Araştırma, Ankara'nın Pursaklar ilçesinde 18 yaşının altında evlenen yirmi kadınla gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel yöntem kullanılarak yapılmıştır. Erken evlenen kadınların yaşadıkları durumu nasıl algıladıkları ve bunu nasıl anlamlandırdıklarını anlayabilmek amaçlanmıştır.

Çalışmanın sonucunda, ailelerde geleneksel yapının baskın olduğu, çevre baskısı, gelenek, görenek ve dini inançların erken yaşta evliliklerde önemli rol oynadığı, kadınların evlilik kararı, çocuk yetiştirme, akrabalık ilişkileri gibi birçok süreçte karar verme mekanizmasının dışında kaldığı, biyopsikososyal gelişim tamamlanmadan gerçekleştirilen erken evliliklerde 'evliliğin oyun gibi algılandığı ve anlamlandırılmadığı' için evlilikte kendilerinden beklenen rolleri yerine getiremedikleri ve bu konuda sorunlar yaşadıkları ortaya konmuştur.

- Dağdelen (2011) tarafından gerçekleştirilen Early Marriage: The Case Of Van Province In Turkey isimli tez çalışmasında, 18 yaşından küçük olan herkesin çocuk olduğu varsayımına dayanılarak evlilik konusunun feminizm için önemli oluşuna dikkat çekilmiştir. Her ne kadar birçok feminist akım olsa bile, feminizmin evliliğe karşı eleştirel bir yaklaşımı olduğunu belirtmiştir. Örnek vermek gerekirse, birçok radikal feminist teorisyene göre evlilik kadınları baskı altına almanın sistematik bir biçimidir. Bundan hareketle çocuk olmanın evliliğin olumsuz etkilerini yoğunlaştırabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın ilgilerinden biri de çocuk olmanın evlilik deneyimini nasıl etkileyeceğidir.

Bu çerçevede erken evlilik, Van'da 19 kadınla gerçekleştirilen bir alan araştırmasına dayanarak incelenmektedir. Buna ek olarak 8 sivil toplum kuruluşu temsilcisi ve 10 ilgili kamu görevlisi ile de görüşülmüştür. Kadınların erken evlilik deneyimleri şu alanlarda sorgulanmaktadır. Kadının ev içi emeği, sosyal yaşama katılımı, kadına karşı şiddet, cinsellik, annelik ve çocuk bakımı.

Çalışmanın sonucunda, kadınların çoğunlukla ev içerisindeki işlerde görev aldıkları, çocukları da dahil hemen hemen hiç bir alanda söz haklarının olmadığı ve eşleri ve ya ailede sözü geçen bir erkeğin kararları aldığı, sözel ve fiziksel şiddete maruz kaldıkları, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik gelişimleri tamamlanmadan evlendirildikleri, sağlık ve eğitim haklarından mahrum kaldıkları, ekonomik

özgürlüklerinin olmadığı gibi bir çok sorunla karşı karşıya kaldıkları; bunun en önemli faktörlerden birinin kadınların zihninde erken evlilik fikrinin normalleştirilmiş olması, evliliğin er ya da geç yapılacağı ve bunun erken gerçekleştirilmesinin kadın açısından daha iyi olduğu ve ev içerisinde misafir oldukları algısının var olduğu ve bu algının da patriyarkal sistemin getirisi olduğu ortaya konmuştur.

- Yiğit (2015) tarafından gerçekleştirilen, Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Bağlamında Ataerkil İdeoloji Ve Erken Evlilikler, isimli tez çalışmasında, Niğde ilinde onsekiz yaşından önce evlenen kadınların anlatılarından yola çıkarak çocukluklarından günümüze değin içinde buldukları yaşamsal dönemler (aile yaşamı, okul, sosyal çevre, eş seçim süreci, evlilik karar süreci, evlilik yaşamı, sosyal yaşama katılım süreçleri vb.) feminist sosyal hizmet bakış açısı ile anlatmaya çalışmaktadır. Ayrıca araştırmada erken evliliklere izin veren karar alıcıların bu süreçteki rolü üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla hem erken evlenen kadınların hem de karar alıcıların içinde buldukları sosyo kültürel ve ekonomik yaşamsal koşulları öznel yaşantıları göz önünde tutularak değerlendirilmektedir.

Çalışmanın sonucunda, erken evlenen kadınların içerisinde yer aldığı, ataerkil düzenin ve toplumsal cinsiyet kalıp normların erken evlilikleri yeniden ürettiğine, kadınların sınırlandırılmış ve edilgen bir yaşam döngüsü içerisinde eşitsizliklere ve baskılara maruz bırakıldığına işaret etmektedir. Bu döngüsel sürecin ataerkil değer yargılarının temellerinin atıldığı özel alandan başlayan ve kamusal alanı da içinde alan biz dizi eşitsiz ataerkil ilişkiler üzerine kurulu olduğu söylenmektedir. Böylece erken evlenen kadınların yoksulluk, eğitimsizlik ve erkeğe bağımlı bir yaşama hapsedildiği görülmektedir. Dolayısıyla erken evlenen kadınların içinde buldukları ataerkil düzende kendi potansiyellerini gerçekleştirme olanaklarından yoksun kaldıklarından söz etmek mümkündür. Nitekim erken evlenen kadınların içerisinde yer aldığı eşitsiz ataerkil ilişkiler, evlilik öncesi aile yaşamında başlayan ve evlilik sonrası yaşamda da artarak devam eden ataerkil bir baskıya dönüştüğü ortaya konmuştur.

3.6.2. Yurt Dışında gerçekleştirilen araştırmalar

- Report On Child Marriage Survey Conducted In Dar Es Salaam, Coastal, Mwanza And Mara Regions adlı çocuk evlilikleri üzerinde yapılan bu çalışmanın temel amacı, Tanzania'daki çocuk evliliklerinin kapsamı, önemi ve sonuçları hakkında bilgi toplamaktır.

Araştırma, Kasım-Aralık 2007'de Dar Es Selam ve Costal, Nisan-Mayıs 2008'de Mwaza ve Mara olmak üzere Tanzania'da çocuk evliliklerinin en yoğun olduğu bu dört bölgede gerçekleştirilmiştir. Bu bölgedeki insanların çocuk evlilikleri hakkında sahip oldukları bilgilerin öğrenilmesi amaçlanmış ve ilk olarak katılımcılardan çocuk evlilikleri ile ilgili görüşlerinin ne olduğuna ilişkin soruları cevaplamaları istenmiş, daha sonra bu uygulamanın iyi mi yoksa kötü mü olduğu sorulmuş ve daha sonra Tanzania'daki evlilikler hakkında herhangi bir yasa ya da kanunu bilip bilmedikleri cevaplamaları istenmiş.

Araştırmaya göre, hem kız hem de erkek çocuklarının erken yaşta evlendirilme oranlarının oldukça yüksek olduğu ancak yine de kız çocuklarının bu sorunla daha çok karşı karşıya kaldıkları, onların marjinalize edildikleri, seslerini duyuramadıkları, aileleri tarafından ekonomik bir yatırım olarak kabul edildikleri ve buna da birçok faktörün neden olduğu bunlardan en önemlisinin de bireylerin çocuk, evlilik ve evlilik yaşı gibi kavramlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları gibi sonuçlar ortaya koymuştur.

- Early Marriage And Its Effects On Girls' Education In Rural Ethiopia: The Case Of Mecha Woreda In West Gojjam, North-Western Ethiopia isimli çalışmanın temel amacı, erken evlilik konusunu ve erken evliliklerin Etiyopya'nın Amhara bölgesinin Gajjam yönetimi içerisindeki Mecra Werada köy topluluklarındaki kız çocuklarının eğitimi üzerindeki etkisini incelemektir.

Araştırma, kız çocuklarının eğitiminin insanlığın değişimi ve gelişiminde, sosyal ve ekonomik anlamda ilerlemede ve toplumsal refahın atmasında büyük etkisi olduğundan ancak sosyo kültürel özellikler nedeni ile kız çocuklarının eğitime katılamamasına atıfta bulunmuştur. Bu özelliklerden bir tanesi de çocuk evlilikleri olduğu ve burada yaşayan bireyler ve çocukların aileleri yapılan çalışmada

çocukların 14 yaşında sonra evliliğe hazır oldukları düşüncesinin var olduğu ortaya konmuş. Çalışma, bu evliliklere neden olan faktörlerin başında da aileler arasındaki ekonomik işbirliği, çocukların geleceklerinin garanti altına alınması, sosyo kültürel değerler, kız çocuklarının evlilik öncesi cinsel birliktelik tehlikesini ortadan kaldırma şeklinde sıralandığını ortaya koymuştur.

- Salini S. S. tarafından yapılan Child Marriage and Law in India a Critical Study isimli çalışma insan hakları perspektifinden çocuk evliliklerine odaklanarak, ulusal ve uluslararası alanda yasal ölçütleri incelemek ve bu sosyal felaketi engellemek için uygun değişim yöntemlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Kız çocuklarının para karşılığında satılmasının, erken evlilik ile birlikte kız çocuklarının sosyal dışlanma yaşadıklarının, eğitim ve sağlık haklarından mahrum kaldıklarının, erken evliliğin getirmiş olduğu çocuk dulluğunun da çocukların dışlanmasına neden olan en büyük sorunlardan biri olduğu ve hayatta kalabilmek için dilencilik ve fuhuş yapmak zorunda kaldıklarının, aynı zamanda evlilik içi tecavüzün de sorun olduğu ancak yasal boşluklar nedeni ile bu sorunların engellenemediğini göz önüne sermiş, engellenmesi için de yasaların düzenlenerek daha açık bir şekilde dönüştürülmesi, evliliklerin kayıt altına alınması gerekliliğine, çocuk evliliklerinin sakıncalarının açık bir şekilde verilmesi için eğitim sistemine büyük rol düştüğüne ve erken evliliklerin bir problem olarak algılanmasının gerekliliğine işaret etmiştir.

- Child Marriage and Slavery isimli rapor Anti-Slavery International tarafından kölelik ve çocuk evlilikleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmek için hazırlanmıştır. Kölelik ve kölelik benzeri uygulamalar olarak; erken evlendirilen, para karşılığında satılan, fuhuş yaptırılan çocuklar ile bunlara neden olan faktörlerin de fakirlik, dini inanışlar ve sosyal normlar, eğitim eksikliği olarak belirtilmiştir.

4.4. ERKEN EVLİLİKLERE İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE

4.4.1. Feminist Kuram

Feminizm, 18. yüzyılda İngiltere’de ortaya çıkan kadın ve erkek arasındaki cinsiyete dayalı ayrıma karşı çıkan, siyasal, toplumsal ve ekonomik alanlardaki

eşitsizliğin ortadan kaldırılması ve kadınların haklarının genişletilmesini amaçlayan bir harekettir. Feminizm, erkeklere birçok alanda söz hakkı ve üstünlük sağlarken, kadını ev içi işlere ve eve mahkum eden, birçok konuda erkeğin gerisinde kalmasını emreden sistemin sorgulanmasıdır (Yörük 2009).

Teorik bir çerçeve olarak feminist kuram, toplumun sosyo-ekonomik ve politik yapısından kaynaklandığı düşüncesinden hareketle, kadın deneyimlerinin ele alındığı çalışmalarda bir kadın perspektifi sunmaktadır. Feminizm, toplumdaki baskıyı azaltarak kadınların özgürleşmesi için dizayn edilmiş, belirli düşünme ve davranış biçimleridir (Jaggar 1983; akt. Duyan ve ark. 2008). Feminist düşünceye göre kadınların ilgi ve yaklaşımları erkeklerinkinden daha aşağıda ya da ikinci planda tutulmaktadır ve sadece erkek deneyimleriyle ilgisi yönünde ya da onlardan sapan yönler olarak tanımlanmaktadır. Feminizme göre bu bakış ve tanımlama yanlıştır (Duyan ve ark. 2008).

Ramazanoğlu (1998), feminist yaklaşımlar içindeki en önemli yaklaşımın Liberal Feminizm olduğunu ileri sürmektedir. Liberal feminizme göre, toplum yapısının uzun uzadıya sorgulanmasına gereği duyulmadan kadınlara daha ileri haklar ve özgürlükler verilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Liberal feministler, kadınların özgürleşmesi ancak cinsiyet ayrımcılığının önlenmesi ile gerçekleşeceğini ve böylece kadınların kendi bireysel gelişme potansiyellerini erkekler kadar kullanabileceklerini savunmuşlardır. Bu yaklaşım, kadınlara eşit fırsatlar sağlayan politikalar yoluyla yasal ve sosyal reformların gerekliliğine ve ırk, cinsiyet ya da sınıf ayrılığı nedeni ile sosyoekonomik sistemden dışlanmaması için bireysel sivil hakların inşa edilmesi gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Jaggar 1983; akt. Duyan ve ark. 2008).

Sosyalist feminizm, kadınların ev içi emeklerinin göz ardı edilmemesini, düşük ücretli ya da ücretsiz çalışmaları sonucunda pazar ekonomisinde sömürülmelerine neden olan kapitalist sistemin ortadan kaldırılmasını ve erkek egemen toplumun ortadan kaldırılarak cinsiyet eşitsizliğine son verilmesini vurgulamaktadır (Duyan ve ark. 2008).

Radikal feminizme göre toplumsal cinsiyet eşitsizliği geçmişten aktarılan ve varlığı sürdürülen ataerkil sistemin bir sonucu olduğunu ve bu cinsiyet eşitsizliğinin sosyal adaletsizlik ve eşitsizliğin ilk nedeni olduğunu vurgulamaktadır. Önce kadınlar üzerinde egemenlik kuran erkekler sonra diğer gruplara yönelmiş ve onları da egemenlik altına almışlardır. Kadının kültürü, bilgisi ve dünyayı algılama biçimi erkek dünyası tarafından belirlenmektedir (Donovan 1997; akt. Duyan ve ark. 2008).

Sosyal hizmet ve feminizm etkileşimi, ikinci dalga feminizm sayesinde, 1980'li yıllarda başladı, özellikle kadın sosyal hizmet uzmanların çabaları bu dönemde göze çarpmaktadır. İlk feminizm dalgası eşitlik esasına dayanırken, ikinci dalga feminist hareket toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsiyet ayrımcılığı ve cinsel farklılık temeline dayandırılmıştır. Bu temeller, sosyal hizmet alanlarından biri olan kadın sorunlarına ilişkin, kadınların toplumsal hayatta özellikle ataerkil ve eril düzen içinde baskı altında yaşamalarına neden olduğu ve bu açıdan feminizme göz kırptığı düşünüldüğünde, feminist sosyal hizmet kavramının doğal süreçlerle ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (Dominelli 2002; Alcazar-Campos 2013; White 2006; akt. Baydar 2014).

Feminizm, ataerkillik, kadının toplumda baskı altında oluşu, toplumsal cinsiyet, kadının farklılığı, toplumdaki güç ilişkileri ve politik güç, kadın hakları, kadına yönelik şiddet, cinsiyetçilik, cinsiyet ayrımcılığı ve kadın düşmanlığı gibi konularla ilgilenir ve bu konuları kadın bakışıyla ele almaya çalışır. Sosyal hizmet mesleği de feminizme, kadın sorunları ve çalışmaları noktasında bağlanır ve bu teoriyle işbirliği yaparak kadınların toplumsal refahını geliştirmeye çalışır (Baydar 2014).

Aynı şekilde feminist teori, sosyal hizmet alanında, kadın müracaatçıların yaşadığı sorunlar, güçlükler ve mağduriyetleri anlama noktasında destek sağlar. Örneğin; sosyal hizmet kuruluşlarına başvuran, aile içi şiddet veya kadına yönelik şiddet mağduru kadın müracaatçıları için, feminist bakış açısı ile toplumsal cinsiyet, ataerkillik, cinsiyetçilik, cinsiyet ayrımcılığı, toplumdaki güç ilişkileri gibi kavramlarla ilişki kurularak yapılan mikro, mezzo veya makro düzeyde sosyal hizmet müdahalelerinin, toplumsal anlamda söz konusu şiddet sorununun çözümünde daha etkili olması beklenmektedir (Buz 2009).

4.4.2. Sosyal Rol Kuramı

Kadın ve erkek rollerinin toplum içerisinde nasıl meydana geldiğini ve bunların hangi roller olduğunu araştıran çeşitli kuramlar vardır. Çoğunlukla iki çeşit kuram üzerinde durulmaktadır. Bunlardan biri biyolojik kuramlar diğeri de psikolojik kuramlardır (Gök 2013).

Biyolojik kuramlara göre, kadın erkek arasındaki davranış değişiklikleri biyolojik farklardan kaynaklanmaktadır. Yani biyolojik kuramlar, doğduğu andan itibaren bireyin salgıladığı hormonlar, gelişim evrelerindeki biyolojik farklar (örneğin, kadın ve erkeğin ergenlik dönemi özellikleri), kadın ve erkek beyninin farklılıkları ile ilgilenmektedir.

Psikolojik kuramlar şöyledir; psikanalitik kuram, sosyal öğrenme kuramı, bilişsel gelişim kuramı, toplumsal cinsiyet şema kuramı ve sosyal rol kuramıdır (Gök 2013).

Sosyal rol kuramı, biyolojik kuramların tam tersine bireylerin, toplum tarafından belirlenmiş rollere göre davranış geliştirdiklerini, toplumun belirlemiş olduğu sosyal rolleri içselleştirdiğini savunmaktadır. Sosyal rol kuramına göre, toplum tarafından kadın ve erkeğe farklı konumlar, roller ve sorumluluklar verilmiştir. Özellikle ataerkil bir yapıya sahip olan toplum erkeğe egemenlik rolleri vererek kadını ikincil konuma atmıştır. Böylece kadın da erkek de verilen bu konumlar ve rollere uygun hareket etmekte ve kadının da erkeğin de bu rollere uygun davranmasını beklemektedir (Sayın 2007).

Aile değerleri, evlilik içindeki kadın ve erkeğin ilişkileri, kadın ve erkeğin aile içindeki konumları, rolleri ve sorumlulukları, her kültüre göre değişmektedir. Bu nedenle kadın ve erkeğin içinde yer aldığı kültürü ve toplumsal öğeleri ve normları anlamak ve anlamlandırmak durumundadır. Sayın (1990) bu normların, içinde yaşanılan kültürel ortamdan öğrenildiğini savunur. Kadın ve erkekler arasındaki pek çok davranış farklılığı, kadın ve erkeklerden beklentilerin farklı olduğu sosyalizasyon sürecinden kaynaklanmaktadır. Bu sosyalizasyon araçlarından biri de ailedir (Çakır 2013)

Toplum içinde kadın ve erkeğin yerine getirmek zorunda olduğu ve kadın ve erkeğin toplumdaki algıladığı roller vardır. Bu roller erkekler için daha yüksek konumlu erkeği söz sahibi yapan roller olmakla birlikte erkeğin dışarıda çalışıp para kazanarak eve ekme getirmek gibi sorumlulukları vardır. Fakat erkek ve kadın aynı konumda değildir. Kadın için erkeğin gerisinde daha güçsüz ve bağımlı yapan rollerdir. Kadın ev içinde ailenin devamı için üremeyi, bakımı ve beslenmeyi gerçekleştirmek durumundadır. Zaman içerisinde erkeğin ve kadının rollerinde küçük değişiklikler olmakla birlikte erkek egemen bir toplum olarak hala belirgin rolleri ve sorumlulukları devam ettirmektedir (Gök 2013).

4.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı, çocuğun model alma, taklit etme ve pekiştirmeyi içeren öğrenme süreçlerinden geçerek hem toplumsal cinsiyet kimliğini hem de toplumsal cinsiyet rollerini geliştirdiğini ileri sürmektedir. Sosyal öğrenme kuramı, toplumsal cinsiyet rolüne uygun davranış ödüllendirildiği; uygun olmayan davranış cezalandırıldığı ya da yok sayıldığı için erkek çocukların erkeksi, kız çocukların da kadınsı olmayı öğrendikleri varsayımına dayanmaktadır (Bandura 1977).

Sosyal öğrenme kuramında özellikle iki öğrenme sürecine önem verilmektedir (Bandura 1977):

Edimsel koşullanma: Ödüllendirilen ya da olumlu sonuçları olan (pekiştirilen) davranışın gelecekte tekrarlanma olasılığı artar. Cinsiyetine uygun davranışlarda bulunan çocuk ödüllendirilir, cinsiyetine uygun davranmazsa cezalandırılır. Ödüllendirilen davranış (cinsiyete uygun davranış) tekrarlanır ve davranış dağılımına dâhil edilirken, ödüllendirilmeyen, hatta cezalandırılan davranış tekrarlanmaz, o davranışlardan kaçınılır ve davranış dağılımında yer almaz.

Model alma ve taklit: Gözlenen figürler (ana, baba, öğretmen, arkadaş, beğenilen herhangi bir kişi, televizyondaki kahraman vb.) model alınır ve bu figürlerin davranışları uygun bir zamanda taklit edilir. Cinsiyet rollerinin kazanımında da genellikle kız çocuklar annelerini ve kadın figürleri, erkek çocuklar da babalarını ve erkek figürleri model alırlar ve taklit ederler. Bunların yanı sıra, sosyal öğrenme kuramcılarının, çocukların uygun cinsiyet rolü davranışlarını dolaylı olarak da

öğrenebildiklerini, yani başkalarının davranışlarını dolaylı olarak da öğrenebildiklerini, yani başkalarının davranışlarını gözleyerek ve onların hangi davranışlarının ödül ve ceza aldığını izleyerek (dolaylı pekiştirme-vicarious reinforcement, dolaylı ceza-vicarious punishment) de öğrenebildiklerini ileri sürmektedirler.

Model alma ve taklit davranışı yoluyla birçok kız çocuk bulunduğu çevredeki kadınları model almakta ve onları taklit eden davranış kalıplarını içselleştirerek sergilemektedir. Böylece erken evlilikler de, kız çocuklarına model alma ve taklit davranışı yolu ile aktarılarak, kuşaktan kuşağa varlığını sürdürmeye devam etmektedir.

Sosyal öğrenme kuramı, diğer davranışların edinilmesini açıklamaya çalışırken kullanılan genel öğrenme ilkelerine, kadınlık ve erkekliğe yönelik davranışların öğrenilmesinde de başvurmaktadır. Kuram, çocukların diğer sosyal davranışları öğrendikleri gibi cinsiyetleri ayırmayı da öğrendiklerini ileri sürmektedir. Sosyal öğrenme kuramına göre, çocukların cinsiyetleri ayırmaları kültürlerinde cinsiyetin farklı olarak sosyalleşmesinden kaynaklanmaktadır. Kızlar ve erkekler, farklı davranış örüntülerini geliştirmeye yönelik bir cezalandırma ve pekiştirmeye tabi tutulmaktadırlar. Sosyal öğrenme kuramı, çocukların belli davranışları edinmelerini kültürde yer alan ve cinsiyete uygun davranışları tanımlayan kalıp yargılarla açıklamaktadır. Kuram çocukları daha çok çevresel etkenlerin verdiklerini alan edilgen alıcılar olarak görmektedir (Arslan 2000).

4.4.4. Ekolojik Yaklaşım

Ekolojik yaklaşım, canlı varlıklar arasındaki ilişkilere, bu varlıklar ve çevrenin arasındaki etkileşime odaklanmaktadır (Germain 1979; akt. Duyan 2014).

Ekolojik sistem, bireyler (organizma) ve bireyin çevresinden oluşmaktadır. Buna ekosistem de denmektedir. Ekolojik yaklaşımın en belirgin özelliği, birey ve bireyin çevresi olan etkileşimi ele alması ve çevre üzerine daha çok yoğunlaşmasıdır. Ekolojik sistem yaklaşımı, çoğu zaman çevreye yeterince odaklanmayan ve bu nedenle bazı yönleri eksik kalan sistem yaklaşımına bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır (Duyan 2014).

Zastrow ve Kirst-Ashman (1990)'a göre; birey çevresi ile sürekli etkileşim halinde ve bazı sistemlerle de iletişim halindedir. Bireyin gelişimi, karşılaştığı sorunlarla baş etme mekanizmasının gelişimi ve bu sorunlara çözüm üretme becerisi kazanabilmesi için çevresinde bulunan sistemlerin araştırılması birinci görevdir. İkincisi ise; müracaatçının sistemler ile etkileşimi, sunulan kaynaklar ve hizmetlerle bağlantısıdır.

Bireyin doğduğu andan itibaren içinde yaşayarak büyüdüğü çevre, aile, akrabalar, mahalle, okul, arkadaşlar mikrosistemi oluşturmaktadır. Bireyin yukarıda sayılanlar kadar içinde bulunmadığı ama onu yine de gelişimsel olarak etkileyen kitle iletişim araçları, sosyal medya, komşular, sosyal hizmet kurumları da mezosistemi oluşturmaktadır. Geriye kalan inanç, kültürel değer ve yargılar da makrosistemdir. Bu üç sistem de bireyin gelişimi boyunca onu olumlu yönde ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Birey çevresinde var olan bu sistemlerle uyum içerisinde olduğunda sağlıklı bir çocukluk gerçekleştirdiği söylenebilir. Ancak birey ekosistem içerisinde bir uyumsuzluk yaşadığında çocukluk gelişimsel dönemleri ve sağlıklı bir yetişkinlik risk altından olmaktadır (Yolcuoğlu 2010).

4.5. ERKEN EVLİLİK VE SOSYAL HİZMET

Sosyal adalet ilkesi üzerine inşa olan sosyal hizmet, bireysel ve politik düzeyde müracaatçı sistemlerinin iyilik halini sağlamak, sosyal adaleti gerçekleştirmek için her türlü eşitsizliğe ve ayrımcılığa karşı değişim odaklı bir sosyal meslektir. Özellikle son yıllarda ayrımcılığa, baskıya ve cinsiyetçiliğe karşı duruşu olan feminist sosyal hizmet, yeni ve alternatif bir uygulama alanı olarak sosyal hizmet disiplini içerisinde gelişmeye başlamıştır (Yiğit 2015)

Buz ise (2009), sosyal hizmet uygulamalarında güç ilişkileri analizinin ve sosyopolitik bağlamın önemli konular olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle gücü üreten, elinde tutan baskıcı yapıların cinsiyetçi bir şekilde yapılandığının farkında olmanın kadınların yaşamlarında var olan sorunların çözümünde önemli noktalar olduğunun üzerinde durmuştur. Bu açıdan feminist sosyal hizmet, kadın deneyimlerini ele alırken toplumsal cinsiyet konusunu esas alarak ele almaya başlamıştır. Bu durum ayrıca feminist sosyal hizmet uygulamalarında kadınların

öncelikli şekilde ele alınmasına yardımcı olurken ve sosyal hizmet uzmanlarının da kadınlar ile çalışırken onlar hakkında eş rolü ya da anne rolü üzerinden değerlendirme önüne geçmiştir. Bununla birlikte feminist sosyal hizmet, kadınların özel gereksinmelerini bütüncül bir yaklaşımla karşılamının ve yaşamlarındaki sorunların üstesinden gelmelerinin yollarını aramaktadır. Kadınların içinde yer aldığı sosyal ilişkilerin bağımsız doğasına odaklanan feminist sosyal hizmet, kadınların maruz kaldığı eşitsizliklere ve ataerkillikten beslenen toplumsal cinsiyet uygulamalarına karşı meydan okuyan bir yaklaşım temelinde gelişimine devam etmektedir. Dolayısıyla feminist sosyal hizmetin nihai amacının özel ve kamusal alandaki ataerkilliği ve eşitsiz sosyal ilişkileri yapılandıran baskıyı sona erdirmek olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye’de son zamanlarda sağlık alanında, eğitim alanında, sosyal hizmet alanında olumlu gelişmeler yaşandığı görülmekle birlikte; ülkenin sosyal yönüne baktığımızda hala çocukların birçok tehlike ile karşı karşıya kaldığına da şahit olmaktadır (Yolcuoğlu 2010).

Çocuklar birçok risk unsuru ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunların en başında gelen, son yıllarda karşımıza oldukça fazla çıkan erken evliliklerdir. Çocuklar birçok nedenle erken yaşta evlendirilmektedir.

Sosyal hizmet disiplini açısından erken evlenen kadınlar, dezavantajlı ve risk altındaki güçsüz ve ezilen nüfus grubu içinde yer almaktadır. Risk altındaki nüfus grupları kavramı, toplumu oluşturan insan grupları arasındaki farklılıklar ile sosyal ve ekonomik adaletin geliştirilmesi kavramları ile doğrudan ilişkilidir. Belirli özellikleri nedeniyle kimi nüfus ya da insan grupları toplumun geneline göre sosyal ve ekonomik yoksunluk riski ile daha fazla karşı karşıyadır. Dolayısıyla feminist sosyal hizmet açısından gerçekleştirilecek dönüşüm ancak erken evlenen kadınların içinde yer aldıkları ataerkil toplum düzeninin öngördüğü kalıplaşmış toplumsal cinsiyet normların yerine eşitlikçi, baskı ve ayrımcılık içermeyen bir toplumsal örgütlenme üzerinden gerçekleştirilmesi ile mümkündür. Bu süreç ayrıca erken evlenen kadınlar açısından savunuculuğu ve güçlenmeyi vurgulama ihtiyacını da ortaya çıkarmaktadır (Yiğit 2015).

Sosyal hizmet müdahalesi güçlendirme yapmayı amaçlamıştır, uyum sağlamayı öğretmeyi değil. Sosyal hizmet, kadının aile içinde sahip olduğu rollere uygun davranması için onun uyum sağlamasına yardımcı olmayı değil, kadının karşılaştığı sorunlarla baş edebilmesi için güç kazanmasına yardım etmektedir.

Sosyal hizmet uygulaması, aile içerisindeki güçlü ve zayıf yanların tespit edilerek, aileye uygun bir model belirlenerek değerlendirilmesini sağlamaktadır.

Kadınlar, erkeklerin egemen oldukları toplumda “görünmezdir”; ev içi katkıları yok sayılır, başarıları görmezden gelinir. Sosyal hizmet uzmanları bu gibi düşünceleri benimsememekte, kadınların duygu ve düşüncelerini önemsemekte, yaptığı işleri ve katkıları kabul ederek onları takdir etmektedir. Mikro anlamda kadınlar ile çalışırken onları güçlendirerek özgüvenlerini, benlik saygılarını arttırmaya yardımcı olurken; makro anlamda da kadınlara yönelik değersizleştirmeyi yok etmeye çalışmaktadır (Thompson 2001; akt. Buz 2009).

Erken evlilikler sosyal hizmetin en önemli sorun alanlarından bir tanesidir. Erken evlilikler yalnızca bireysel değil toplumsal bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, sosyal hizmetin mikro mezzo ve makro müdahale yöntemleri kullanılır ve müracaatçının ihtiyacına göre sosyal hizmet müdahalesi uygulanır. Erken evlenen çocuklar toplum içerisinde dezavantajlı gruplarda yer alır ve savunuculuğu, güçlenmeyi ve arabuluculuğu temel alan ve onları korumayı hedefleyen bir sosyal hizmet müdahalelerine ihtiyaç duyarlar.

Aynı zamanda erken evliliklerin önlenmesine ilişkin eğitim programları ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği çerçevesinde kadın-erkek eşitliğini amaçlayan programlar geliştirme konusunda çalışmalar gerçekleştirmek de etkili bir sosyal hizmet müdahalesidir.

Erken evlilik sorununun çözümü konusunda bireysel, toplumsal ve politik anlamda çalışmalar gerçekleştirilmesi de sosyal hizmet müdahaleleri ile gerçekleşebilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanı, erken evlilik sorununda gerekli sosyal hizmet müdahalesini gerçekleştirirken;

- Bağlantı kurucu rolünü üstlenerek, müracaatçının içinde bulunduğu durumu ve kullanabileceği kaynakları değerlendirir, buna yönelik hizmeti sağlayan sistemler arasında bağlantı kurar,
- Savunucu rolünü üstlenerek, müracaatçının savunuculuğunu, müracaatçının içinde bulunduğu durumun ortaya çıkardığı sorunları ve çözüm önerilerini ifade ederek müracaatçı için gerekli olan savunuculuğu gerçekleştirir.
- Danışman rolünü üstlenerek psiko-sosyal değerlendirme ve teşhis, müracaatçıyı olası risklerden korumaya yönelik bakım, sosyal tedavi, uygulamanın değerlendirmesini gerçekleştirir.
- Vaka yöneticisi rolünü üstlenerek müracaatçının belirlenmesi ve yönlendirilmesi, müracaatçının değerlendirilmesi, hizmet ve tedavinin planlaması, bağlantılandırma ve hizmetlerin eşgüdümü, takip ve hizmet sunumu gözleme ve müracaatçının desteklenmesi işlevini gerçekleştirir.
- Sosyal değişme ajanı rolünü üstlenerek, var olan sosyal sorunların ve siyasi sürecin analizini yapma, toplum içinde var olan sorunlara yönelik kamuoyu oluşturma ve kaynakların geliştirilmesini sağlama işlevini gerçekleştirir.

Erken evlilik sorunu ile hastanelerde çalışan tıbbi sosyal hizmet uzmanları 18 yaş altı gebelikler, okullarda eğitimi yarıda bırakan kız çocukları, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerinde ihmal ve istismara uğramış çocuklar olarak sıklıkla karşılaşmaktadırlar. Sosyal hizmet uzmanı böyle bir sorunla karşılaştığında, öncelikle müracaatçının güvenliğini sağlamalıdır. Müracaatçı ve aile bireyleri ile detaylı görüşmeler yapar. Müracaatçının sosyal rehabilitasyonu için vakanın kendine özgü özellikleri göz önüne alınarak etkili bir müdahale planı hazırlanmakta ve uygulanmaktadır (Yıldırım 2006)

Sosyal hizmet uzmanı erken evlilik sorununun çözümü için hem birey hem aile hem de toplumla çalışarak, aynı zamanda politikalar üretmek ve geliştirerek etkili bir müdahale gerçekleştirmeyi hedefler.

4.6. SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMLARI AÇISINDAN ERKEN EVLİLİK

4.6.1. Genelci Yaklaşım

Genelci sosyal hizmet, birçok sosyal hizmet yaklaşımının ve sosyal hizmet modelinin kullanılarak gerçekleştirilmesini vurgular. Burada genelci sosyal hizmet uzmanı geniş bilgi birikimine sahip olarak uygun modeli seçer (Sheafer ve Horejs 2002; akt. Duyan ve ark. 2008). Bu yaklaşım genelci sosyal hizmet uzmanının, her müracaatçı ve her durum karşısında mikrodan makroya giden çeşitli yolları kullanma durumunu içerir. Genelci sosyal hizmet uygulamasında mikro düzey, mezo düzey ve makro düzey müdahaleler vardır. Mikro düzeyde birey ve ailelerle sosyal hizmet, mezo düzeyde küçük gruplarla sosyal hizmet, makro düzeyde ise örgüt ve topluma yönelik sosyal hizmet müdahaleleri gerçekleştirilmektedir (Sheafer ve Horejs 2002; akt. Yıldırım 2006).

Sorun çözme odağında, müracaatçıyı tanıırken, müdahalelerde bulunurken ya da planlı değişim süreci içinde genelci SHU çeşitli varsayımlarla hareket eder. Bu varsayımlar genelci sosyal çalışma perspektifinin varsayımlarıdır.

Miley ve arkadaşlarına (1996) göre genelci sosyal hizmet yaklaşımının dört varsayımı vardır;

1. İnsan çevresi içinde ve çevresiyle birlikte ele alınmalıdır. Çünkü insan davranışı sosyal ve fiziksel çevre ile ilişkilidir.
2. Değişim için kişiye değil ilişkilere ve sistemlere müdahale etmek gereklidir. Müracaatçı sisteminde değişimler yaratmak sistemin kendisini, onun çevresiyle olan etkileşimlerini ve onu çevreleyen diğer sistemleri değiştirmeyi içerir.
3. Genelci sosyal çalışmacı, birey, aile, grup, topluluk, toplum ve sosyal hizmet sistemi olmak üzere her düzeyde müdahalede bulunabilir. Bir vaka özelinde çalışırken de sorun odaklı yaklaşır, eklektik bilgi temelini kullanarak, analiz edilecek şey neyse ona göre olan bilgi kaynaklarından yararlanır.
4. Sosyal çalışmacı sadece alandaki müdahalelerle kısıtlı değildir. Araştırma yapması ve sosyal politikalara katkı vermesi de gerekmektedir.

Genelci yaklaşımı kullanan sosyal SHU sosyal hizmet pratiği yaparken geniş bilgi ve deneyimi ile çeşitli perspektif ve teori ve modeller çizen, bir alandan diğerine geçiş yapabilen bir meslek elemanıdır. SHU genelci yaklaşımı kullanarak problemlere etkide bulunan sosyal fonksiyonların çeşitli faktörlerine odaklanarak tanımaya çalışır. Bunlar önemli konularda ve inançlarda çatışma, bozulmuş aile ilişkileri çarpık düşünceler, bilgi ve bilgilendirme eksikliği, yıkıcı bireysel ve ailesel kalıplar, yabancılaşma ve yalnızlık, baskı, adaletsizlik ve ırkçılık, yoksulluk, kaynak eksikliği, otorite tarafından, gücün kötüye kullanımı, hatalı ya da işlemeyen programlar ve yasal sistemler vb. sorunlar (Sheafer ve Horejs 2002; akt. Yıldırım 2006).

Genelci sosyal hizmet yaklaşımı, konuya bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır. Sorunu bir boyutuyla değil tüm boyutlarıyla ele almaktadır. Yani genelci yaklaşım, sorunun sadece kendisine değil sorunun etkileşim içinde olduğu sistemlere de bakmayı gerektirmektedir.

Örneğin, korunma ihtiyacı olan çocuklar sorunu, mikro düzeyde aile sistemiyle ilişkili görünmekle birlikte bu sorun sadece ailelerin yoksul olmalarıyla değerlendirilmemelidir. Bunun beraberinde istihdam sorunu, yoksulluğa neden olan politikalar, toplumun sosyo-ekonomik durumu da bu sorun için önem teşkil etmektedir.

Örneğin, mikro düzeyde erken evlendirilen ve eğitimi yarıda kesilen kız çocuklar sorunu, sadece çocukların ve ebeveynlerin eğitimsiz olmalarıyla açıklanamaz. Bu önemli sorun, makro düzeyde ele alındığında çocukların ve ebeveynlerin eğitim sistemlerine ulaşmasını engelleyen politikaları, toplumun sosyo-kültürel özelliklerini, toplum yapısını, toplumsal değişme düzeyini, geçmişten aktarılan kültürel değer ve yargıları ve bütün bu unsurlar arasındaki iletişim ve etkileşimleri bilmeyi ve anlamayı da gerektirmektedir.

4.6.2. Sistem Yaklaşımı

Sistem yaklaşımı neden-sonuç ilişkisi kurmak yerine, birey ve durumu birbiriyle karşılıklı ilişki içinde bir bütün olarak ele almaya yardımcı olmaktadır. Çevrenin bireyin nasıl davranacağını mi belirlediği, yoksa bireyin mi çevreyi etkilediği

tartışmasıyla daha az ilgilenmek gerekir, çünkü birey yaşamın en önemli parçasıdır (Duyan 2014).

Sistem teorisi; bireyler, aileler, küçük gruplar, kurumlar, topluluklar ve toplum arasında kavramsallaştırılmış geçişi sağlanması açısından sosyal hizmet uzmanları için önemlidir (Duyan ve ark. 2008).

Bir toplum düzenini, bir insanı anlamak ve ona müdahale etmek ve onu kontrol etmek ancak sistem içindeki alt sistemlerin ve bunların arasındaki ilişkinin anlaşılması ile mümkündür (Demiröz ve ark. 2012). Sistem yaklaşımı, müracaatçıların içinde yaşadığı durumun sorunlarını değerlendirebilmek için bu sorunların ardında yatan nedene bakmak gerektiğini (Duyan ve ark. 2008).

Sistem kuramcılarını, nedensel sorumlu atamak ya da bireyi suçlamak yerine, sorunları sistemik işlemlerin bir sonucu olarak görür. Sistem kuramı açıklayıcıdır, keşfedicidir; ancak reçete verici değildir. Sistem kuramı, müracaatçı ve sosyal hizmet uzmanlarının sorun çözme etkinliklerine uyarlayabileceği belirli değişme stratejilerini tanımlamaz. Sistem kuramı, zengin ve kapsamlı repertuardan uygun müdahale müdahaleleri modelleri ve yaklaşımları geliştirmek için kavramsal bir temel oluşturur. İnsan gereksinimleri, insanların parçası olduğu büyük sistemlerden bağımsız olarak ele alınamaz bu sistemler aile, küçük grup, toplum ve okul, sosyal kuruluşlar gibi sosyal kurumları kapsar (Demiröz ve ark. 2012).

Sistem kuramı çerçevesinde erken evliliklere baktığımızda ise, erken evlendirilen çocuklar ve içinde buldukları durum karşılıklı ilişki içerisinde bir bütün olarak ele alınmalıdır. Sistem yaklaşımında sosyal hizmet uzmanı, erken evlilikler sorununun ardında yatan nedene odaklanır, bu nedene odaklanırken bireyle, aileyle, grupta, kurumlar, topluluklarla ve toplumla çalışır. Bu sistemler arasındaki bağlantıya odaklanır.

4.6.3. Ekolojik Yaklaşım

Ekolojik yaklaşım, canlı varlıklar arasındaki ilişkilere, bu varlıklar ve çevrenin arasındaki etkileşime odaklanmaktadır (Germain 1979; akt. Duyan 2014).

Ekolojik sistem, bireyler (organizma) ve bireyin çevresinden oluşmaktadır. Buna ekosistem de denmektedir. Ekolojik yaklaşımın en belirgin özelliği, birey ve bireyin çevresi olan etkileşimi ele alması ve çevre üzerine daha çok yoğunlaşmasıdır. Ekolojik sistem yaklaşımı, çoğu zaman çevreye yeterince odaklanmayan ve bu nedenle bazı yönleri eksik kalan sistem yaklaşımına bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır (Duyan 2014).

Zastrow ve Kirst-Ashman (1990)'a göre; birey çevresi ile sürekli etkileşim halinde ve bazı sistemlerle de iletişim halindedir. Bireyin gelişimi, karşılaştığı sorunlarla baş etme mekanizmasının gelişimi ve bu sorunlara çözüm üretme becerisi kazanabilmesi için çevresinde bulunan sistemlerin araştırılması birinci görevdir. İkincisi ise; müracaatçının sistemler ile etkileşimi, sunulan kaynaklar ve hizmetlerle bağlantısıdır.

Sosyal hizmet uzmanları müracaatçıları, fiziksel, ruhsal, duygusal, psikolojik, sosyal durumlarını kapsayan farklı boyutlarıyla bir bütün olarak değerlendirmekte ve müracaatçıyı içinde bulunduğu durum/olay/çevre içinde ele almaktadır. İnsan gelişiminin bu beş boyutunu değerlendirmek için sosyal hizmet uzmanları biyolojik faktörleri, aile faktörünü, sosyo-kültürel faktörleri belirleyerek bir değerlendirme gerçekleştirmektedir (Işıkhan 2014).

Bireyin doğduğu andan itibaren içinde yaşayarak büyüdüğü çevre, aile, akrabalar, mahalle, okul, arkadaşlar mikrosistemi oluşturmaktadır. Bireyin yukarıda sayılanlar kadar içinde bulunmadığı ama onu yine de gelişimsel olarak etkileyen kitle iletişim araçları, sosyal medya, komşular, sosyal hizmet kurumları da mezosistemi oluşturmaktadır. Geriye kalan inanç, kültürel değer ve yargılar da makrosistemdir. Bu üç sistem de bireyin gelişimi boyunca onu olumlu yönde ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Birey çevresinde var olan bu sistemlerle uyum içerisinde olduğunda sağlıklı bir çocukluk gerçekleştirdiği söylenebilir. Ancak birey ekosistem içerisinde bir uyumsuzluk yaşadığında çocukluk gelişimsel dönemleri ve sağlıklı bir yetişkinlik risk altından olmaktadır (Yolcuoğlu 2010).

Bu bağlamda erken evlendirilen çocuklarla çalışan bir sosyal hizmet uzmanı hem çocuğa hem de çocuğun yaşadığı aile, mahalle, çevre, kültüre de odaklanmalıdır. Çocuğun yaşantısını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyen aile,

okul, arkadaş çevresi, kültürel değerler ve inançlar da göz önünde bulundurularak etkili bir sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirilebilir. Sosyal hizmet uzmanı bireyle ve toplumla çalışma boyutundaki bilgi ve becerilerini kullanarak, soruna ve sorunun temelindeki problemlere odaklanarak çözüme gitmeye çalışmalıdır.

4.6.4. Güçlendirme Yaklaşımı

Sosyal hizmet uzmanı değerlendirme ve müdahalede bulunurken müracaatçının güçlerini dikkate alır. Bu yaklaşım da müracaatçının güçleri üzerine kurulmuştur. Ancak bu yaklaşımı tam olarak anlayabilmek için öncelikle güçsüzlük kavramı üzerinde durmak gerekmektedir. Güçsüzlük, toplum içinde çeşitli açılardan ayrımcılığa uğrayan grupların ortak durumudur. Düşük sosyo-ekonomik düzeyden olan insanlar engelliler bu gruba örnek gösterilebilir. Bireyler çevreleri ile olan ilişkilerinde güçsüzlük yaşadıklarında bu deneyimlerini içselleştirerek güç karşısında kendilerini çaresiz hissederler. Güçlendirme bu durumda bireyin gelişimini sağlayabilmesi için bireysel güç, bireylerarası güç ya da siyasi gücü artırma durumudur (Yıldırım 2006).

Tüm bireylerin ve grupların sorunlarını çözmeye yardımcı olacak yetenek, enerji, cesaret, bilgi, deneyim, tahammül gücü, iyi niyeti, dürüstlüğü, ve diğer erdemleri vardır. Bu güçler fark edilip yardım etme sürecinde kullanılır, bu güçler müracaatçıyı cesaretlendirir, ve motive eder, olumlu değişimler sağlar. Bundan dolayı bu yaklaşımda SHU nun rolü kolaylaştırıcı ve danışmanlık olmalıdır (Yıldırım 2006).

Güçler kuramının çeşitli çalışmalarda (Sheafor & Horejhi, 2002; Zastrow, 1999) ortaya konulmuş ana varsayımlarını şöyle sayabiliriz:

- Kişilerin sorunlarını ve işlevsizliklerini yok etmeye uğraşmaktansa, değişimi onların güçlü yanları üzerine inşa etmek çok daha olumlu ve uzun erimli değişimlerin yaratılmasını mümkün kılar.
- Her birey, aile, grup, ve topluluğun kendilerine özgü güçleri vardır.
- Müracaatçının güçlerini ortaya çıkarmak ve bunları artırmak sosyal çalışmacının görevidir.

- Çeşitli travma, hastalık ve yaralanmalar gibi kişilere sınırlılıklar getirebilen olaylar, kişiler için yeni kaynaklar ve fırsatlar da yaratabilirler.
- Bir kimsenin gelişim potansiyelinin sınırları bilinemez.
- Eğer birey yaratıcı ve ısrarcıysa, her çevrede ve toplulukta harekete geçirebilecek kaynaklar mutlaka vardır.
- Kişiler kendilerini bilirler. (Her müracaatçı kendi sorununa dair neyin işe yarar olup olmadığını bilir.) (Zatsrow 2013).

Sheafer ve Horejsi ye göre tüm bireylerin ve grupların sorunlarını çözmeye yardımcı olacak yetenek, enerji, cesaret, bilgi, deneyim, tahammül gücü, iyi niyeti, dürüstlüğü ve diğer erdemleri vardır. Bu güçler fark edilip yardım etme sürecinde kullanılır, bu güçler müracaatçıyı cesaretlendirir ve motive eder, olumlu değişimler sağlar. SHU aile ile çalışırken ailenin ve tek tek bireylerin güçlerini ortaya koyabilmek için güçlendirme yaklaşımını kullanmalıdır (Yıldırım 2006).

Güçlendirme yaklaşımı bağlamında erken evlilik konusunda çalışan sosyal hizmet uzmanı, erken evlendirilen çocuğun var olan sorununa odaklanırken, bu sorunun çözümü konusunda çocuğun güçlü yanlarını ve kaynaklarını ona hatırlatarak kendi zorluklarının üstesinden gelmeye yardımcı olur ve problem çözme becerisi kazandırır.

5. GEREÇ VE YÖNTEM

5.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

On sekiz yaşının altında gerçekleştirilen evliliklere çocuk evlilikleri/erken evlilikler ve evlenen çocuklara ise “çocuk gelin” denilmektedir. Erken evlilik sorunu gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biridir. Türkiye’de bu ülkeler arasında olup, erken evlilik oranı oldukça yüksektir.

Erken evlilik nedenleri arasında, yasal boşluklar, ekonomik nedenler, eğitim eksikliği, korumacı cinsiyetçilik, dini inanış, gelenek ve görenekler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gelmekte olup, beraberinde birçok sakıncayı da getirmektedir. Evlenen kız çocuğunun ruhsal ve bedensel gelişmeleri olumsuz etkilenmekte, ailesi ve yakın çevresinden uzaklaştırılmakta, kendi yaşlılarıyla iletişim özgürlüğü engellenmekte, eğitim hayatı da yarıda kesilmektedir.

Bu da kadının toplumsal yaşam içinde ikinci plana atılmasının, ona atfedilen roller çerçevesinde yaşamını devam ettirerek özgürleşememesinin, ataerkilliğinin devamının, cinsiyet ayrımcılığının yoğun bir şekilde devamının kısır bir döngü içerisinde olduğunu gözler önüne sermektedir.

18 yaşının altında, biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişimini tamamlamadan yapılan evlilikler nedeni ile çocukların birçok hakkı ihlal edilmekte, küçük yaşta çok büyük sorumluluklar üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Bu aynı zamanda bir çocuk ihmal ve istismarıdır. Günümüzde her üç kadından birinin çocuk gelin olmasıyla bu ihmal ve istismar çeşitli nedenlerle hala devam etmektedir.

Sahip olduğumuz kültürel normlar, gelenek ve görenekler, dini inanışlar ve daha birçok nedenle birçok hakkı elinden alınan çocukların erken evlendirilme oranlarının oldukça yüksek olması üzerinde durulması gereken konulardan biridir. Erken evlendirilen çocukların, erken evlilik süreçlerine ve bu evliliklerin önlenmesine ilişkin görüşlerinin incelenmesi de bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

5.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada, çocuk gelinlerin erken evlilik süreçleri ve erken evliliklerin önlenmesine ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenerek, erken evliliğe ilişkin nedenlerin, sakıncaların ve sonuçların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Alt amaçlar soru cümleleri ile ifade edilmiştir:

- 1) Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri nelerdir?
- 2) Evlilik kararı nasıl alınmıştır?
- 3) Çocuk gelinlere göre erken evlilik nedenleri nelerdir?
- 4) Çocuk gelinlere göre evlendikten sonra zorluk yaşanan alanlar nelerdir?
- 5) Çocuk gelinlerin evliliklerine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
- 6) Çocuk gelinlere göre erken evliliğin onaylanabileceği durumlar var mıdır?
- 7) Çocuk gelinlere göre erken evlilik nedeni ile ortaya çıkan sorunlar nelerdir?
- 8) Çocuk gelinlere göre erken evliliğin önlenmesi için neler yapılmalıdır?

5.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Erken yaşta yapılan evliliklerin önlenmesi için öncelikle nedenlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bunun için de erken yaşta evlendirilen çocuğun, erken evlilik konusundaki bakış açısının değerlendirilmesi temel nedenlere ulaşmaya ve sorun çözümünde etkili yöntemler bulunmasına yardımcı olacaktır. Ailelerde ve dolayısıyla toplumda normalleştirilmiş çocuk ihmali ve istismarı olan çocuk evliliklerinin ortadan kaldırılması öncelikle bireylerin ve ailelerin bakış açılarının değiştirilmesi ile mümkündür.

Bu araştırma neticesinde bireylerin, ailelerin ve toplumun erken evlilik konusundaki bakış açılarını değiştirmeye yönelik çalışmalara ışık tutabilecek verilere ulaşılabilecektir. Bu sayede konuya ilişkin gerçekleştirilecek proje ve programlar ile erken evliliklerin önlenmesine ilişkin adımlar atılmış olacaktır.

5.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanacak olan anketlerin, uygulama yapılacak olan çocuk gelinler tarafından doğru ve güvenilir Şekilde cevaplandırılacağı varsayılmaktadır. Veri toplama aracının amaçlanan hedefe ulaşabilecek nitelikte ve güvenilir olduğu varsayılmaktadır.

5.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın maliyet ve zaman kısıtlarından dolayı belli bir örneklem sınırı vardır. Araştırma İzmir ilinde Ege Üniversitesi Tıp Fakóltesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı'na başvuran 18 yaşının altındaki resmi ya da imam nikâhı bulunan çocuklardan 02.12.2015 -31.12.2016 tarihleri arasında toplanmıştır.

5.6. TANIMLAR

Erken Evlilik: Biyo-psiko sosyal açıdan evlilik ve çocuk doğurma sorumluluğunu taşıyabilecek fiziksel ve zihinsel gelişime erişmeden ve 18 yaşından önce gerçekleştirilen evliliklerdir.

Çocuk Gelin: 18 yaşının altında, resmi nikah veya sosyolojik anlamda evlenmemiş olup, eşi ve/veya eşinin ailesi ile birlikte yaşayan çocuğu ifade etmektedir.

5.7. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni, 02.12.2015 -31.12.2016 tarihleri arasında İzmir ili Ege Üniversitesi Tıp Fakóltesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı'na başvuran 18 yaşının altındaki resmi ya da imam nikâhı bulunan çocuklardan oluşmaktadır.

5.8. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri örnekleme giren çocuk gelinlerden gönüllü katılım ilkesine göre, hazırlanan anket formları ile bizzat araŐtırmacı tarafından toplanmıştır.

5.9. VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Veri toplama araçlarından olan Anket Formu yerli ve yabancı literatürün taranması sonucunda oluşturulmuştur. Anket formunun oluşturulması sürecinde, öncelikle ön deneme yoluyla ankete son hali verilmeye çalışılmıştır. Anket formlarına en son hali verildikten sonra örneklem kapsamına giren çocuk gelinlerle uygulamaya başlanmıştır.

5.10. VERİLERİN İŞLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin, SPSS Windows versiyonu programı ile bilgisayara girişi yapılmıştır. Kurulan soru cümlelerine bağlı olarak ilgili istatistiksel analizler yapılmıştır.

6. BULGULAR

“Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri Ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş Ve Düşüncelerinin İncelenmesi” adlı çalışma bağlamında, İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı’na başvuran 18 yaş ve altındaki resmi nikahlı yada imam nikahlı çocuk gelinler grubuna anket uygulanmıştır. 100 çocuk geline uygulanan anketlerden elde edilen veriler SPSS 24 istatistik programı ile analiz edilmiştir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda tablolar oluşturulmuş ve elde edilen bulgular araştırma çerçevesinde yorumlanmıştır. Bulguların yorumlanmasında tablodaki bilgilere ek olarak, anket sırasında yapılan gözlem ve görüşme yolu ile alınan notlardan da yararlanılmıştır.

Araştırma bulguları; çocuk gelinlerin sosyo-kültürel ve ekonomik özellikleri, evlilik kararı, çocuk gelinlere göre erken evlilik nedenleri, evlendikten sonra zorluk yaşanan alanlar, evliliklerine ilişkin değerlendirme, erken evliliğin onaylanıp onaylanmayacağı, erken evlilik nedeni ile ortaya çıkan sorunlar, erken evliliğin önlenmesi için yapılması gerekenler şeklinde ana başlıklar altında toplanmış ve yorumlanmıştır.

6.1. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERİN SOSYO-KÜLTÜREL VE EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

6.1.1. Çocuk Gelinlerin Yaş Dağılımı

Araştırma bulgularının yorumlanmasında ilk olarak örneklem grubunda yer alan çocuk gelinlerin yaş dağılımı ele alınmıştır. Çocuk gelinlerin yaşları 15 ile 18 arasında değişmektedir. Çocuk gelinlerin yaş dağılımı Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Yaş Dağılımı

Doğum Tarihi	Sayı	%
1997	2	2
1998	25	25
1999	43	43
2000	29	29
2001	1	1
Toplam	100	100

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %43'ünün 17, %29'unun 16, %27'sinin 18 ve %1'inin ise 15 yaşında olduğu saptanmıştır. Araştırmanın yapılmaya başlandığı tarihte 1997 doğumlu olan çocuklar da 18 yaşın altında bulunduğu için anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Tablo 1'e göre çocukların neredeyse yarısı araştırmaya katıldığı tarihte 17 yaşında olduğunu ifade etmiştir.

6.1.2. Çocuk Gelinlerin Göç Etme Durumuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin göç etme durumlarına ilişkin dağılım Tablo 2'de gösterilmektedir.

Tablo 2. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Göç Etme Durumlarına İlişkin Dağılım

Başka bir ilden göç etme durumu	Sayı	%
Göç eden	43	43,0
Göç etmeyen	57	57,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %57'si başka bir ilden göç etmediğini belirtmiş ve %43'ü de başka bir ilden göç ettiklerini belirtmiştir. Göç olgusu, bireylerin yaşamlarını birçok alanda etkilediği gibi erken evlilikler konusunda da

etkisini göstermektedir. Göç etmiş ailelerin geldikleri kültürlere bağlı kalarak erken evlilik geleneği sürdürmesinin yanı sıra, göç ile ailenin ekonomik dengesinin bozulması, aile birliğinin parçalanması, yeni gelinen çevreye uyumun sağlanamaması gibi birçok nedenle erken evlilikler gerçekleşebilmektedir. Anket uygulaması sırasında yapılan görüşmede de alınan bilgiler çerçevesinde, evlilik sonucu ile de yapılan bir göç göze çarpmaktadır. Evlenme nedeni ile ailesinin yanından eşinin bulunduğu ile gelerek göç eden çocuk gelinler de bulunmaktadır.

6.1.3. Çocuk Gelinlerin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin eğitim durumlarına ilişkin dağılımı Tablo 3'te gösterilmektedir

Tablo 3. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eğitim Durumlarına İlişkin Dağılım

Öğrenim durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	1	1,0
Okur-yazar ama okul mezunu değil	1	1,0
İlkokul mezunu	20	20,0
Ortaokul mezunu	72	72,0
Lise mezunu	6	6,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %72'si ortaokul mezunu, %20'si ilkokul mezunu, %6'sı lise mezunudur, araştırmaya katılan 1 çocuk gelin okur-yazar ama okul mezunu değil, 1 çocuk gelin ise okur-yazar değildir. Eğitim ile erken evlilik arasındaki ilişki çok büyük boyutlarda karşımıza çıkmaktadır. Çoğu zaman eğitim eksikliği nedeni ile yeterli beceriye sahip olamamış, kendi ayakları üzerinde durup, kendi kararlarını veremeyen, eğitim ve istihdamda erkeklerin gerisinde kalan çocuklar erken evlilik ile yüz yüze gelmekte, çoğu zamanda erken evlilik nedeni (evlilik ile birlikte ailesinin ya da eşinin isteği, toplumsal yargılarla çatışması, evinin kadını olma düşüncesi...) ile okulu bırakmak zorunda kalan/bırakılan kız çocukları eğitim hakkından mahrum kalmaktadır.

Aydemir (2013), Evlilik mi, Evcilik mi? Erken ve Zorla Evlilikler konulu çalışmasında, 'Öğrenim Durumuna Göre İlk Evlilik Yaşı'na ilişkin şu verileri elde etmiştir; On sekiz yaşının altında evlenen ve okur-yazar olmayan kadınların oranı %47,2 olarak görülmektedir. Üniversite mezunu olup da 35 yaş ve üzerinde evlenenlerin oranı da %3,4 olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakıldığında 18 yaşının altında gerçekleştirilen evliliklerde öğrenim durumunun düştüğü görülmektedir. Aralarında ters korelasyon bulunmaktadır. Yani eğitim seviyesi düştükçe erken yaşta evlilik oranı artmaktadır.

İki çalışmada paralellik olduğu görülmekte, eğitim ve erken evlilik arasında ciddi bir bağlantı olduğu karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi önlemek amacıyla eğitim alanında gerçekleştirilecek yeniliklerin ve kız çocuklarının okullaşmasını sağlayacak politikaların üretilmesi gerekmektedir.

6.1.4. Çocuk Gelinlerin Eğitime Devam Etme Durumuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin, evlendikten sonra eğitime devam edip etmeme durumuna ilişkin dağılım Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eğitimlerine Devam Etme Durumuna İlişkin Dağılım

Eğitime devam etme durumu	Sayı	%
Devam eden	22	22,0
Devam etmeyen	78	78,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %78'i eğitime devam etmediğini, %22'si ise eğitime devam ettiğini ifade etmiştir. Bir sonraki tabloda eğitime devam etmeme nedenleri ortaya konmuştur.

6.1.5 Çocuk Gelinlerin Okulu Bırakma Nedenlerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin, okulu bırakma nedenlerine ilişkin dağılım Tablo 5’te gösterilmektedir.

Tablo 5. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Okulu Bırakma Nedenlerine İlişkin Dağılım

Okulu bırakma nedeni	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evlilik	56	71,8	22	28,2	78	100,0
Aile Veya Çevre Baskısı	1	1,3	77	98,7	78	100,0
Bir İşte Çalışmak	6	7,7	72	92,3	78	100,0
Toplumsal Yargılar	19	24,4	59	75,6	78	100,0
Ekonomik Yetersizlik	12	15,4	66	84,6	78	100,0
Bakmakla Yükümlü	3	3,8	75	96,2	78	100,0
Olduğum Kişilerin Olması						

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %78’i okula devam etmediğini Tablo 4’te belirtmişti. Bu soruda çocuk gelinler birden fazla şık işaretlemişlerdir. Bu bağlamda her bir neden, 78 çocuk içerisinde ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Okula devam etmeyen 78 çocuğun %71,8’i okulu evlilik nedeni ile bıraktığını, %24,4’ü “kız kısmı okumaz”...gibi toplumsal yargılar, %15,4’ü ekonomik yetersizlik, %7,7’si bir işte çalışmak, %3,8’i bakmakla yükümlü olduğum kişilerin olması (çocuk, yaşlı, hasta), %1,3’ü ise aile veya çevre baskısı nedeni ile bıraktığını belirtmiştir.

Tabloya bakıldığında, en büyük oranın evlilik nedeni ile okula devam etmeme olduğu görülmektedir. Birçok çocuk okul çağında gerçekleştirdiği evlilik nedeni ile okula devam edememekte, eğitimi yarıda kesilmekte ve eğitim hakkından yararlanamamaktadır. Birçok çocuk eğitime devam etmek istediği halde evlilik sorumluluğu altına girmekte, evlilikle birlikte ev işleri, çocuk bakımı... gibi işlerle karşı karşıya kalmaktadır.

Diğer neden ise, “kız kısmı okumaz”...gibi toplumsal yargılardır. Çocukların %24,4’ü toplumsal yargılar nedeni ile okula devam edemediklerini, ebeveynlerinin

okula devam etmeleri konusunda engelleyici olduklarını, kızların belli bir yaştan sonra evden pek çıkmaması gerektiğini, kızların okula gitmelerinin anlamsız olduğunu ve bir kızın yerinin evleneceği kocasının yanı olduğunu belirttiklerini ve bunun gibi bir çok toplumsal yargı nedeni ile okula devam edemediklerini ifade etmişlerdir.

Tabloya bakıldığında, çocukların %15,4'ü ekonomik yetersizlik, %7,7'si de bir işte çalışmak için okulu bıraktığını ifade etmiştir. Aileler özellikle kız çocuklarının eğitim almasını maddi anlamda bir kayıp olarak görmekte, okula devam etmek yerine bir işte çalışması ve eve gelir getirmesi konusunda yönlendirmekte ya da bir an evvel evlendirmektedir.

Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü tarafından 1999 yılında yaptırılan “Cumhuriyetin 75. Yılında Kadınların Statüsü” isimli araştırmadan elde edilen sonuçlar şunlardır:

İlköğretim çağı (6-14 yaş) kız çocuklarının %15,9'u, erkek çocuklarının %9,9'u okula devam etmemektedir.

- Kız çocuklarının okula devam etmeme oranı 14 yaşında %40'dır.
- Ailelerde çocuk sayısı arttıkça okula devam oranı düşmektedir.
- Hane halkı reisinin cinsiyeti ve geliri okula gitmeme oranını etkilemektedir.
- Kız çocuklarının okuyamamasında ailenin tutumundan kaynaklanan nedenlerin toplam oranı %50,5, erkek çocuklar için %50,6'dır.
- Toplam nüfus içinde okuryazar olmayan kadınların oranı %30,7, erkeklerin oranı %10,1'dir. Türkiye'de halkın eğitime bakış açısını yansıtan araştırmalar sınırlı düzeydedir.

UNICEF'in (2003) araştırmasına göre kız çocuklarının okutulmamasında şu etkenler rol oynamaktadır:

- Gelenek ve dini inançlar,
- Kalıplaşmış cinsiyet rolleri,
- Öğretim programları ve çocuk bakım-eğitiminde yeniden üretilen cinsiyet rolleri,
- Kadının düşük statüsü,

- Erken evlilikler,
- Eğitimin toplumda kabul edilen rollerle çelişkili görülmesi. (<https://www.unicef.org> Erişim tarihi: 01.04.2017).

Gürol ve Dilli tarafından yapılmış (2006) ve 16. Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş olan "Zorunlu Eğitim Çağında Bulunan Kız çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri (Şırnak İli Örneği)" çalışması bulgularına göre kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri şunlardır:

- Okula gitmek için destek görmedikleri, eğer giderlerse kınanma korkusu,
- Maddi yetersizlikler,
- Ev içi sorumlulukları (anneye ev işlerinde yardım etme, kardeşlerine bakma)
- Büyüdükleri ve evlenme yaşının geldiği düşüncesi
- Okuma yazmanın yeterli görülmesi,
- Kız çocuklarına evlenince kocaları bakar düşüncesi.

Araştırmada okul masraflarının tümünün devletçe karşılanması düşüncesi kız çocuklarını okula gönderme açısından teşvik edici bir unsur olarak ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmalarda da görüldüğü üzere eğitime devam etmeme nedeni belli başlı başlıklar altında toplanmaktadır. Bunlar da evlilik, toplumsal yargılar ve ekonomik yetersizlikler olarak karşımıza çıkmakta ve diğer araştırmalarla da paralellik göstermektedir. Ebeveynler özellikle kırsal bölgelerde çocuğu okula gönderme konusunda tercihlerini erkek çocuklardan yana kullanmaktadırlar. Bu nedenle kız çocukları erken evlendirildiği için eğitimden uzak kalmaktadırlar.

6.1.6 Çocuk Gelinlerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin annelerinin eğitim durumlarına ilişkin dağılım Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Annelerinin Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımı

Annenin eğitim durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	21	21,0
Okur-yazar ama okul mezunu değil	30	30,0
İlkokul mezunu	41	41,0
Ortaokul mezunu	7	7,0
Lise mezunu	1	1,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %41'inin annesinin ilkököl mezunu olduğu, %30'unun okur-yazar ama okul mezunu olmadığı, akşamları verilen okumam yazma derslerine katılarak okuma yazma öğrendikleri, %21'inin okur-yazar olmadığı, %7'sinin ortaokul mezunu olduğu ve %1'inin ise lise mezunu olduğu görölmektedir.

Araştırma bulguları gösteriyor ki kız çocuklarının annelerinin eğitim düzeyi oldukça düşük ve üniversite mezunu olan hiç yoktur.

Orçan ve Kar (2008)'ın yapmış oldukları 'Türkiye'de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği' isimli çalışmalarında elde ettikleri verilere bakıldığında, bu araştırmada yapılan çalışma ile paralellik gösterdiği görölmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, 18 yaşının altında evlenmiş olan kadınların oranı %71,30'dur. İlk doğumunu da 18 yaşının altında yapan kadınların oranı ise %54,30'dur. Araştırmaya katılan kadınların annelerinin okur-yazar olmama oranı %70, babalarının okur-yazar olmama oranı ise %39,7'dir.

Son veriye bakıldığında anne- babanın eğitim eşitsizliği ve eksikliğinin erken evlilikler konusunda daha yatkın oldukları görölmektedir. Anne babanın düşük eğitim düzeyine sahip olması hane içindeki kız çocuklarının erken evlilik ile karşı karşıya kalma olasılığını arttırmaktadır. Eğitim düzeyi düşüktüçe evlilik oranlarının arttığı ve erken evliliğin en önemli nedenlerinden birinin eğitim eksikliği olduğu ortaya çıkmaktadır.

6.1.7 Çocuk Gelinlerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin babalarının eğitim durumlarına ilişkin dağılım Tablo 7’de gösterilmektedir.

Tablo 7. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Babalarının Eğitim Durumuna İlişkin Dağılımı

Babanın eğitim durumu	Sayı	%
Okur-yazar değil	4	4,0
Okur-yazar ama okul mezunu değil	18	18,0
İlkokul mezunu	55	55,0
Ortaokul mezunu	15	15,0
Lise mezunu	8	8,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %55’inin babalarının ilkokul mezunu olduğu, %18’inin okur-yazar ama okul mezunu olmadığı, %15’inin ortaokul mezunu olduğu, %8’inin lise mezunu olduğu, %4’ünün de okur-yazar olmadığı görülmüştür.

Çocuk gelinlerin babaları annelerine oranla eğitim düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüş ve kadın erkek arasındaki toplumsal cinsiyet ayrımı burada da gözümüze çarpmaktadır.

6.1.8 Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önceki Ekonomik Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlenmeden önce, ebeveynleri ile birlikte yaşarken ekonomik durumlarına ilişkin dağılım Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önceki Ekonomik Durumlarına İlişkin Dağılım

Evlenmeden önceki ekonomik durum	Sayı	%
İyi	20	20,0
Orta	51	51,0
Kötü	28	28,0
Çok kötü	1	1,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %51'i evlenmeden önce ekonomik durumlarının orta düzeyde olduğunu, %28'i kötü, %20'si iyi ve %1'i de çok kötü olduğunu ifade etmişlerdir. Ekonomik yoksunluk çoğu zaman erken evlilik nedenlerinin başında gelmektedir. Ailelerin haneden bir birey eksilsin düşüncesi, başlık parası karşılığında kazanç elde etme, bazen de kız çocuklarının ekonomik yoksunluk çektiği aileden ayrılıp refah düzeyi daha yüksek bir aile hayali kurma düşüncesi ve buna benzer birçok nedenden dolayı erken evlilikler sürmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü 2005 verilerinde Türkiye'de Eğitim Durumuna Göre Yoksulluk Oranına bakıldığında nüfusun yaklaşık %27'sinin yoksul olduğu ve eğitim durumunun yoksullukla paralel olduğu görülmektedir. Bunun yanında ailelerin gelir düzeyinin düşük olması, öğretmen ve materyal yetersizliği, ailelerin çocukların iş gücünden faydalanmaları (tarlada çalışmaları, hayvanları otlatmaları, evde annelerine yardımcı olmaları vb.), kız çocuklarının okula gönderilmemesi, okula devamsızlık eğitimde imkân eşitsizliğini meydana getiren sebepler arasındadır. Coğrafi sebeplerden kaynaklanan imkân eşitsizliği okullaşma oranının istenilen seviyeye yükselmesini kısmen engellemektedir (Gürol ve Dilli 2006).

6.1.9 Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışma Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlenmeden önce herhangi bir işte çalışıp çalışmadıklarına ilişkin dağılım Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışma Durumuna İlişkin Dağılım

Evlenmeden önce herhangi bir işte çalışma durumu	Sayı	%
Çalışan	20	20,0
Çalışmayan	80	80,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %20'si evlenmeden önce bir işte çalıştıklarını belirtmiş olup %80'i de herhangi bir işte çalışmadıklarını belirtmişlerdir.

6.1.10 Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışmama Nedenlerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlenmeden önce çalışmama nedenlerinin neler olduğuna ilişkin dağılımı Tablo 10'de gösterilmektedir.

Tablo 10. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenmeden Önce Çalışmama Nedenlerine İlişkin Dağılım

Çalışmama Nedenleri	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çalışmak İstememe	43	53,8	37	46,8	80	100,0
Aile veya Çevre Baskısı	17	21,3	63	79,7	80	100,0
İş Bulamama	10	12,5	70	88,6	80	100,0
Bakmakla Yükümlü Olunan Kişilerin Olması	18	22,5	62	78,5	80	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %20'si evlenmeden önce bir işte çalıştığını, %80'i ise bir işte çalışmadığını belirtmiş olup, bir işte çalışmayan çocuk gelinlerin de %53,8'i çalışmak istemediği için, %22,5'i bakmakla yükümlü olduğu

kişiler olduğu için, %21,3'ü aile ve çevre baskısı olduğu için, %12,5'i de iş bulamadığı için çalışmadığını belirtmiştir.

Geleneksel toplumlarda kadın ve erkeklerin rollerine ilişkin, kadınların doğuştan ev işlerine yatkın, en iyi yapabilecekleri işlerin ev içerisindeki işler olduğu ve yaşı kaç olursa olsun iyi bir ev hanımı ve eş olacağı konusunda toplanmaktadır (Çakır,2013). Kız çocuklarının bir çoğu, geçmişten günümüze kadar kadına yüklenen toplumsal roller çerçevesinde, ev odaklı rolleri benimsemiş ya da bu roller onlara benimsetilmiştir. Kız çocukları da diğer kadınlar gibi, çocuk bakımı, ev işleri, yaşlı bakımı gibi sorumlulukları üstlenerek ev içi görünmeyen emeğin de sahipleri olmuşlardır.

Bir diğer önemli neden ise aile ve çevre baskısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Birbiri ile bağlantılı olan bu maddelerden ikincisi de toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde şekillenmektedir. Aynı zamanda gelenekler, görenekler ve dini inançların yanlış algılanması da kız çocuklarının özgürlüklerinin kısıtlanmasına neden olmaktadır. Geleneksel aile, kız çocuğunu, kendilerine emanet verilmiş gibi düşünmektedir. Belli bir süre kız çocuğuna refakat edip daha sonra esasa sahibi olan evleneceği eşine vermek üzere bakmaktadır. Böylece aile bireyleri kız çocuklarının evlenene kadar korunması gereken, evden dışarıya çıkmalarına izin verilmeyen ya da bir erkek gözetiminde evden çıkabilen bireyler olarak değerlendirmekte, çocuğun okula gitmesine veya herhangi bir işte çalışmasına müsaade etmemektedirler.

Aile içi ilişkilerde, kadına ve erkeğe biçilen rollere bakıldığında geleneksel ataerkil ideolojinin varlığını sürdürdüğü görülmektedir. Kadınların ev içindeki görevlerinin ev işleri yapmak, çocuklarını yetiştirmek ve yaşlı bakımı yapmak olduğu görülmüş olup, kadının aile bütçesine katkıda bulunması yok denecek kadar azdır. Bununla birlikte kadının ev içi görünmeyen emeği de azımsanmayacak kadar çoktur.

6.1.11 Çocuk Gelinlerin Annelerinin İlk Evlilik Yaşı Dağılımı

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin annelerinin ilk evlilik yaşlarının kaç olduğuna ilişkin dağılım Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Annelerinin Evlendikleri Yaşa İlişkin Dağılım

Annenin ilk evlilik yaşı	Sayı	%
14-17	66	66,0
18-21	31	31,0
25-30	3	3,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %66’sı annesinin 14-17 yaş arasında evlilik yaptığını, %31’i 18-21 yaş arasında evlilik yaptığını, %3’ü ise 25-30 yaş arasında evlilik yaptığını ifade etmiştir. Tabloya da baktığımızda erken evliliklerin bir gelenek şeklinde sürdürüldüğü, çocuk gelinlerin annelerinin de erken evlilik gerçekleştirdiği görülmektedir.

Ataerkil düzen tarafından bir gelenek haline getirilen erken evlilik, kadınının statüsünün ve rolünün belirlenmesinde önemli bir dönüm noktası haline gelmiştir. Bu gelenek, bir kız çocuğunun belli bir yaşı geçmeden evlilik gerçekleştirerek kadın rolünü üstlenmesini kutsallaştırmakta ve evlilik rolü ile birlikte yeni bir hayata başlayarak daha birçok rol üstlenmesini dayatmaktadır. Annenin de yaptığı erken evlilik çocuk için bir rol model oluşturmakta, kutsal sayılan bu evliliğin erken gerçekleştirilmesini meşrulaştırmaktadır. Ancak asıl sorun gelenek olarak kabul gören bu uygulamanın bir sorun olarak görülmemesidir. İçselleştirilen bu roller sorgulanmaz doğrular olarak kabul edilmekte ve erken evliliğin bir sorun teşkil edebileceğine ilişkin farkındalık oluşturulamamaktadır. Benimsenen roller kuşaktan kuşağa aktarılarak devam etmektedir.

6.2. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERE GÖRE EVLİLİK KARARI ALINMA SÜRECİ?

6.2.1 Çocuk Gelinlerin Evlilik Yaşı Dağılımı

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlilik kararını nasıl aldığına ilişkin yorumlamanın yapıldığı ikinci bölümde ilk olarak, örneklem grubunda yer alan çocuk gelinlerin evlilik yaş dağılımı ele alınmıştır. 18 yaş ve altında bulunan çocuk gelinlerin kaç yaşında evlilik yaptıklarına ilişkin yaş dağılımı Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikleri Yaşa İlişkin Dağılım

Kaç Yaşında Evlendiniz?	Sayı	%
15	21	21,0
16	42	42,0
17	37	37,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %42’si 16 yaşında, %37’si 17 yaşında, %21’i ise 15 yaşında evlendiğini belirtmiştir. Araştırmanın yapıldığı tarihte doğum tarihiniz sorusunda çocukların %25’i 18 yaşında olduğunu belirtmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere çocuklar 15, 16 ve 17 yaşlarında evlilik yapmış olup; aralarında yeni evliler bulunmasının yanında uzun zamandır evli olanlar da yer almaktadır. 16 yaşında yapılmış evlilikler yoğunlukta olarak görülmektedir. Daha sonra 17 yaşında yapılmış evlilikler ve onu takiben de 15 yaşında yapılmış evlilikler görülmektedir. Çocuklar çok küçük yaşlarda evlilik gerçekleştirmiş olup, çocuk olması gereken yaşta evlilik sorumluluğunu üstlenmiştir.

Orçan ve Kar (2008)’in Türkiye’de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği isimli çalışmalarında elde edilen veriler de ise; araştırmaya katılan 559 kişinin %38’i 16- evlenme yaşını bildirmiş ve bunların %38’i 16-18 yaş arasında evlendiklerini belirtmiş, %34’ü 10-14 yaşları arasında evlendiklerini

belirtmişlerdir. %70 dolaylarında ise 18 yaş ve altında evlilik gerçekleştirmişlerdir. Bakıldığında neredeyse 10 çocuktan 7'si ilkokul, ortaokul ya da lise döneminde evlilik gerçekleştirmiştir.

Beşpınar (2014)'ın Türkiye'de Evlilik isimli çalışmasına baktığımızda, 2006 yılında kadın ve erkeklerin ilk evlilik yaşlarına bakıldığında yoğunluğun 18 ve 24 yaşları arasında gerçekleştiği görülmektedir. Kadınların %31'inin de 18 yaşının altında evlilik gerçekleştirdiği karşımıza çıkmaktadır. 2011 yılında kadınların ilk evlenme yaşı oranına bakıldığında %4'ü 14 yaşının altında evlilik gerçekleştirmiştir. Kadınların ilk evlenme yaşı oranında %24'lük kısmının ise 15 ve 17 yaşları arasında evlilik gerçekleştirdiği görülmektedir.

Ancak bu veriler resmi nikâhı bulunan çocuklar üzerinde gerçekleştirilmiş olması nedeni ile dini nikâhlı çocuklar araştırma kapsamında alınmamıştır. Ancak dini nikâhı bulunan çocukların sayısının da oldukça yüksek olduğu bilinmektedir.

Uçan Süpürge tarafından Kırıkkale ve Yozgat'ta gerçekleştirilen bir araştırmada ise, 18 yaşından önce yapılan evliliklerin sadece Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin sorunu olmadığı, tüm ülkede yaygın bir şekilde karşımıza çıktığı görülmektedir. Kırıkkale'de 18 yaşının altında evlilik oranına bakıldığında % 68,20, Yozgat'ta ise % 39,70'dir. gerçekleştirilen bu çalışma bir diğer veri de erken evlilikle kadına yönelik şiddet arasında da bir ilişkinin varlığı karşımıza çıkmaktadır (Orçan ve Kar 2008).

Yapılan araştırmalarda göstermektedir ki Türkiye'nin birçok bölgesinde erken yaşta evlilikler sıklıkla gerçekleştirilmekte ve yıllara göre evlilik yaşı dalgalanmaları çok yüksek olmamakla birlikte ciddi bir azalma da görülmemektedir.

6.2.2 Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Yaş Dağılımı

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin eşlerinin yaşlarının kaç olduğuna ilişkin dağılım Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Yaşlarına İlişkin Dağılım

Eşin yaşı	Sayı	%
18-21	29	29,0
22-25	21	21,0
25-29	29	29,0
29-32	11	11,0
32-35	9	9,0
45	1	1,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinler, eşlerinin %29'u 25-29 yaş aralığında, gene %29'u 18-21 yaş aralığında, %21'i 22-25 yaş aralığında, %11'i 29-32 yaş aralığında, %9'u 32-35 yaş aralığında, %1'i ise 45 yaşında olduğunu ifade etmiştir.

Genel olarak bakıldığında, kız çocuklarının yaşları 15-18 arasında değişirken, evli oldukları eşlerinin yaşları 18 üzerinde olup, yoğunlukla da 18-30 arasında değişmektedir. Daha önce de açıkladığımız üzere, kız ve erkek çocuk arasında yaşanan, toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelli bu farklılık diğer alanlarda olduğu gibi evlilik alanında da kendini göstermekte ve kız çocukları her zamanki gibi mağduriyet yaşayan tarafta yer almaktadır.

Beşpınar (2014)'ın Türkiye'de Evlilik isimli çalışmasına baktığımızda şu verilere ulaşılmaktadır: 2006 yılında, ilk evlenme yaşının erkeklerdeki 18-24 yaş aralığındaki oranı %59, kadınlardaki oranı ise %60 olarak karşımıza çıkmıştır. 18 yaşının altında evlilik gerçekleştiren erkeklerin oranı %7 iken, 18 yaşının altında evlilik gerçekleştiren kadınların oranı %31'dir. 25-29 yaş aralığında evlilik gerçekleştiren erkeklerin oranı %29, 25-29 yaş aralığında evlilik gerçekleştiren kadınların oranı ise %8'e düşmektedir. 30-34 yaş aralığında evlilik gerçekleştiren erkeklerin oranı %5 iken, bu oran kadınlarda %1 olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk

evlenme yaşı 35-39 olan erkeklerin oranı %1 iken 35-39 yaş arasında ilk evliliğini gerçekleştiren kadınların oranı da %5'tir. 25 yaş üstünde evlilik gerçekleştiren kadınların oranı %9 iken 18 ile 29 yaşları arasında evlilik gerçekleştiren erkeklerin oranı ise %87 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Her iki çalışmada da benzer sonuçlara rastlanmaktadır. Kadınlar erken yaşlarda evlilik gerçekleştirirken erkeklerin evlilik yaşları 18-30 yaş arasında yoğunlaşmaktadır.

Erken evlilikler, kız çocuklarının ve kadının toplumda var olan eşitsiz konumunu güçlendirmekle birlikte, toplumun kalkınmasında engel oluşturan yoksulluk, eğitim eşitsizliği, cinsiyet eşitsizliği gibi bir çok sorunu beraberinde getirmektedir.

6.2.3 Çocuk Gelinlerin Evlenme Biçimlerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin eşleri ile tanışarak, görücü usulü, zorla (baskı-kaçırılma) ya da herhangi başka bir yolla evlendiklerine ilişkin dağılım Tablo 14'te gösterilmektedir.

Tablo 14. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenme Biçimlerine İlişkin Dağılım

Eş ile evlenme durumu	Sayı	%
Tanışarak	62	62,0
Görücü usulü ile	34	34,0
Zorla(baskı-kaçırılma)	2	2,0
İnternet	2	2,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden %62'si tanışarak, %34'ü görücü usulü ile, %2'si zorla (baskı-kaçırılma), %2 si ise internet aracılığı ile eşi ile tanışarak evlendiğini ifade etmiştir.

Anket uygulaması gerçekleştirilirken aynı zamanda yapılan görüşme yolu ile çocuk gelinlerden alınan bilgiler çerçevesinde, çocukların %62'si kendi kültürel yapısı ve gelenekleri içinde görücü usulü ile evliliklerin eski zamanlarda var olduğu

ancak son zamanlarda artık görücü usulü uygulamanın etkin olmadığını, ailelerin uygun gördüğü eş adayları konusunda çocukların fikrini aldığını, çocukların son kararı verdiklerini, istemedikleri eşler ile evlilik gerçekleştirmediklerini ifade etmiştir. Çocuklar tanışarak kendi istekleri doğrultusunda, evlenecekleri kişileri seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %34'ü ise evliliklerini görücü usulü gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Evlendikleri eşin ailesi ile çocuk gelinin ailesinin uygun görmesi üzerine çiftin bir araya getirilerek, her iki tarafın ailesi ve evlenecek kişilerin evlilik kararı vermesi üzerine evlilik gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

Çocuk gelinlerin %2'si istemediği halde baskı yolu ile evlendirildiğini ifade etmiştir. Esas sorunu eş olarak seçilen kişi ile evlenmek değil o yaşta evlilik gerçekleştirmek istemediği, yapmak istediği daha başka şeyler olduğunu belirtmiştir.

Çocuk gelinlerden %2'si ise “eşinizle nasıl evlendiniz” sorusunun şıklarından olan “diğer” seçeneğine de internet olarak belirtmiştir. Eşi ile internette bir sosyal paylaşım sitesinde tanıştıklarını, daha sonra görüşmeye başlayıp evlilik kararı alarak kendi isteği ile bir evlilik gerçekleştirdiğini ifade etmiştir.

6.2.4 Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Akrabalık Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin eşleri ile aralarındaki akrabalık durumlarına ilişkin dağılım Tablo 15'te gösterilmektedir.

Tablo 15. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Akrabalık Durumlarına İlişkin Dağılım

Eş ile akrabalık durumu	Sayı	%
Akrabalık yok	45	45,0
Yakın akraba (kuzen-yeğen)	17	17,0
Uzak akraba	38	38,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden %45'i eşi ile aralarından akrabalık bulunmadığını, %55'i ise aralarında akrabalık bulunduğunu belirtmiştir. Çocuk gelinlerin %38'i eşi ile yakın akraba (kuzen-yeğen) olduklarını, %17'si ise uzak akraba olduklarını belirtmiştir.

Çocuk gelinlerin yarısından fazlası eşleri ile akraba olduklarını belirtmiştir. Akraba evlilikleri, daha çok kırsal kesimlerde görülmekle birlikte, mirasın bölünmemesi, soyun devam etmesi, akrabalık nedeni ile evin büyüklerine daha iyi bakım sağlanması gibi nedenlerle sürdürülen bir uygulamadır.

6.2.5 Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararı Verme Biçimlerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evliliklerine dair kararı kendilerinin verip vermediğine ilişkin dağılım Tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 16. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararı Verme Biçimlerine İlişkin Dağılım

Evlilik kararını verme biçimi	Sayı	%
Kendisi veren	87	87,0
Kendisi vermeyen	13	13,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %87'si evlilik kararını kendisinin verdiğini, %13'ü ise evlilik kararını kendisinin vermediğini, bu kararı vermede başkasının etkisi olduğunu ifade etmiştir. Evlilik kararını kendisinin vermediğini ifade eden çocuk gelinlerin bu kararı vermelerinde kimin etkili olduğunu gösteren tabloda aşağıda verilmiştir.

6.2.6 Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararını Vermede Kimin/Kimlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin, %13'ü evlilik kararını kendisinin vermediğini belirtmiştir. Bu evlilik kararını vermede kim/kimlerin etkili olduğuna ilişkin dağılım ise Tablo 17'de gösterilmektedir.

Tablo 17. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Kararını Vermede Kimlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım

Evlilik Kararını Vermede Kimlerin Etkili Oldu	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Baba	12	92,3	1	7,7	13	100,0
Anne	4	30,8	9	69,2	13	100,0
Dede-Büyükbaba	4	30,8	9	69,2	13	100,0
Arkadaş	0	0,0	13	100	13	100,0
Aile Büyüğü	0	0,0	13	100	13	100,0

Anket uygulamasının bu sorusunda şıklar bir ya da birden fazla işaretlenebilir şıklardan oluşmuştur. Bu bağlamda her bir şık, 13 çocuk içerisinde ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Buradaki 13 çocuk gelinin, %92,3'ü evlilik kararı vermede babanın etkili olduğunu, %30,8'i annenin etkili olduğunu, %30,8'i ise dede-büyükbabanın etkili olduğunu belirtmiştir.

Çocukların neredeyse tamamı evlilik kararı vermede babanın etkisinin olduğunu ifade etmiştir. Ataerkil toplum yapısı ve zihniyet, kadının bağımsız karar verme yetkisini elinden almaktadır. Evdeki karar mercii çoğunlukla baba olmaktadır. Bazı aile yapılarında ise evin en büyük erkek üyesi karar yetkisine sahip olmakta ve bu da genellikle babanın babası bazen de annenin babası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumda da kız çocuklarının evliliklerinde kararı baba, bazen anne, bazen de büyükbaba-dede vermektedir. Kız çocuğunun evliliğine karar vermesi uygun

görülmemekte ve daha sonra bu sürece kız çocuğunun doğum yapma kararının da başkaları tarafından verilmesi dahil olmaktadır.

6.2.7 Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapmalarına İlişkin Dağılım

Araştırma grubundaki çocuk gelinlerin eşleri ile resmi nikâh yapıp yapmadıklarına ilişkin dağılım Tablo 18’de gösterilmektedir.

Tablo 18. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapma Durumlarına İlişkin Dağılım

Eş İle Resmi Nikâh Yapma Durumu	Sayı	%
Resmi nikâh yapan	39	39,0
Resmi nikâh yapmayan	61	61,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %61’i resmi nikâh yapmadığını, %39’u ise resmi nikâh yaptığını belirtmiştir. Çocuk gelinlerin yarıdan fazlası resmi nikâh yapmadan, gayri resmi bir şekilde eşi ile yaşamaya devam etmektedir. Çocuk gelinlerin resmi nikâh yapmama nedenleri de aşağıdaki tabloda verilmiştir.

6.2.8 Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapmama Nedenlerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin, %61’i eşi ile resmi nikâh yapmadığını belirtmiştir. Bu %61 oranındaki çocuk geline eşi ile neden resmi nikâh yapmadığı sorulmuştur. Tablo 19’da çocuk gelinlerin eşleri ile resmi nikâh yapmama nedenlerinin dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 19. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ile Resmi Nikâh Yapmama Nedenlerine İlişkin Dağılım

Resmi Nikâh Yapmama Nedeni	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Yaşın küçük olması	58	95,1	3	4,9	61	100,0
Evlendiği Eşin İkinci-Üçüncü Eşi Konumunda Olması	1	1,6	60	98,4	61	100,0
Gerek Duyulmaması/İmam Nikâhının Yeterli Olarak Görülmesi	19	31,1	42	68,9	61	100,0
"Kadının eli güçlenmesin" toplumsal algısı	0	0,0	61	100,0	61	100,0

Anket uygulamasının bu sorusunda şıklar bir ya da birden fazla işaretlenebilir şıklardan oluşmuştur. Bu bağlamda her bir şık, 61 çocuk içerisinde ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %95,1'i yaşın küçük olması, %31,1'i gerek duyulmaması/İmam nikâhının yeterli olması, %1,6'sı evlendiği eşin ikinci-üçüncü eşi konumunda olması nedenlerinden dolayı resmi nikâh yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Çocuk gelinlerin neredeyse tamamı yaşın küçük olması nedeni ile resmi nikâh yapmadıklarını belirtmişlerdir. Anket uygulaması sırasında yapılan bireysel görüşmede çocuklara, yasaların 16 yaşını doldurmuş çocukların anne baba rızasıyla mahkeme kararı ile, 17 yaşını doldurmuş çocukların ise anne baba imzası ile evlilik gerçekleştirmelerine izin verdiği halde neden resmi nikah yapmadıkları sorulmuştur. Yapılan bu görüşmeden çocuklardan bu işlemlerin zor olduğu, işlemlerle uğraşmak için vakit bulamadıkları, anne babanın uzakta olması nedeni ile imza ya da onay veremedikleri, maddi durumlarının resmi nikâh yapmaya el vermediği, önemli olanın dini nikâh olduğu, nasıl olsa 18 yaşını doldurunca resmi nikâhın bir şekilde yapılacağı ve onlar için çok önemli olmadığı bilgileri edinilmiştir.

Çocuk gelinlerin %31,1'i ise resmi nikâha gerek duymadıklarını ve imam nikâhının yeterli olduğunu belirtmiştir. Özellikle kırsal kesimlerde sıklıkla rastlanan

bu evlilik şeklinin yasal olmadığı bilinmesine rağmen, erken evliliklerde çok yaygın olduğu görülmektedir. Gelenek ve göreneklerin yanı sıra toplumun dini inanışlarının da güçlü olması, dini nikâh uygulamasını meşrulaştırmakla birlikte, sürekliliğine neden olmaktadır.

Çocuk gelinlerin %1,1'i ise resmi nikâh yapmamasının nedeninin evlendiği eşin ikinci- üçüncü eşi konumunda olması olarak belirtmiştir.

6.2.9 Çocuk Gelinlerin Evlenirken Aileleri Tarafından Başlık Parası Alınmasına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlenirken aileleri tarafından başlık parası alınıp alınmadığına ilişkin dağılım Tablo 20'de gösterilmektedir.

Tablo 20. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlenirken Aileleri Tarafından Başlık Parası Alınmasına İlişkin Dağılım

Evlenirken Aile Tarafından Başlık Parası Alınma Durumu	Sayı	%
Alındı	8	8,0
Alınmadı	92	92,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %92'si evlenirken ailesi tarafından başlık parası alınmadığını belirtmiştir. Çocuk gelinlerin %8'i de evlenirken ailesi tarafından başlık parası alındığını ifade etmiştir.

Erken evliliklerde, kız çocukları evlendirilirken başlık parası karşılığında ailelerine gelir kaynağı olmakta ve maddi gelir sağlamaktadırlar. Aileler böylece hem çocuklarını erken yaşta evlendirerek ev içerisinde eksilen bir üyenin maddi rahatlığını yaşarken hem de evlilik yoluyla kız çocuğunun karşılığında maddi gelir getirici kaynaklara sahip olmaktadır. Başlık parası nakit para dışında; altın, bahçe, tarla, koyun, gıda olarak da verilebilmektedir. Sonuç olarak her iki durumda da daha

çok harcama yapan damadın daha çok saygınlık görmesi, başlık olgusunun hala geçerliliğini korumasına neden olmaktadır. Bu tür dile getirilmeyen pazarlıklar başlık parası geleneğinin temelinde yatan zihniyetin değişmediğinin göstergesi olarak düşünülebilir (Çakır 2013).

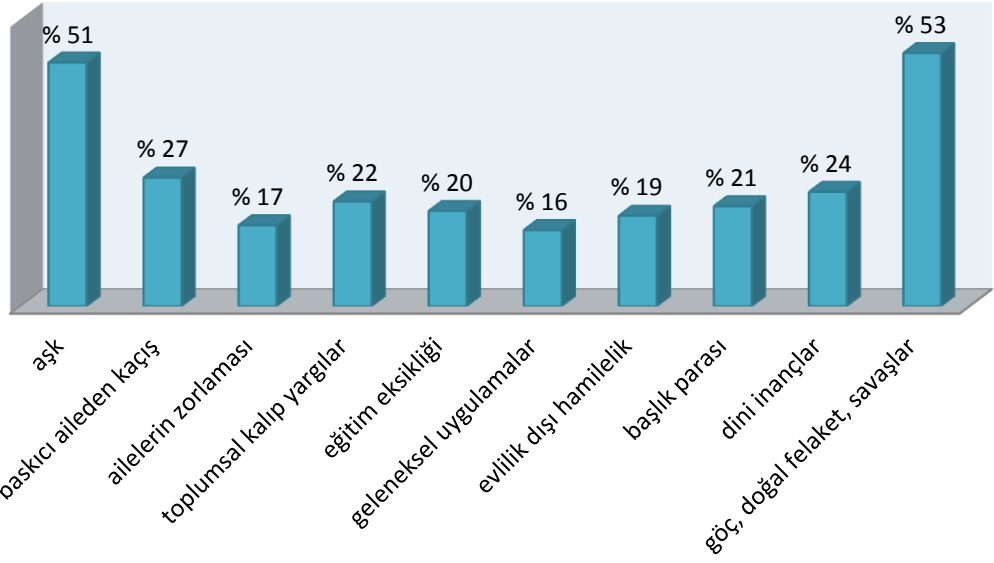
6.3. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERE GÖRE ERKEN EVLİLİK NEDENLERİ

6.3.1 Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Erken Evlenmesinin Nedenlerinin Önem Sırasına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden, toplumumuzdaki kadınların erken evlilik yapmasının nedenlerini en önemli nedenden daha az önemli nedene göre 1'den 10'a kadar rakamlar vererek sıralaması istenmiştir. Sıralama Tablo 21'de gösterilmektedir.

Tablo 21. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Evlenmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Önem Sırasına İlişkin Dağılımı

Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Erken Evlenme Nedenleri	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		Toplam			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
Baskıcı Aileden Kaçış	16	16	27	27	24	24	11	11	6	6	3	3	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	100	100
Aşk	51	51	10	10	7	7	5	5	7	7	3	3	4	4	4	4	4	5	5	4	4	100	100	
Ailelerin Zorlaması	12	12	12	12	17	17	15	15	15	15	8	8	7	7	7	7	4	4	3	3	100	100		
Evlilik Dışı Hamilelik	4	4	11	11	6	6	4	4	9	9	13	13	19	19	9	9	13	13	12	12	100	100		
Dini İnançlar	0	0	4	4	2	2	4	4	3	3	17	17	16	16	23	23	24	24	7	7	100	100		
Başlık Parası	1	1	2	2	5	5	5	5	9	9	12	12	16	16	21	21	20	20	9	9	100	100		
Beşik Kertmesi/Berdel Geleneksel Uygulamalar	1	1	4	4	4	4	14	14	9	9	16	16	15	15	14	14	15	15	8	8	100	100		
Kızların Erken Evlenmesi İle İlgili Kalıp Yargılar	5	5	15	15	16	16	22	22	20	20	8	8	7	7	4	4	2	2	1	1	100	100		
Eğitim Seviyesinin Düşüklüğü	10	10	14	14	16	16	16	16	20	20	11	11	6	6	3	3	4	4	0	0	100	100		
Göçler, Doğal Felaketler, Savaşlar	0	0	0	0	3	3	4	4	3	3	12	12	5	5	10	10	10	10	10	10	53	53	100	100

Şekil 1. Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Evlenmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Önem Sırasına İlişkin Dağılımı

- 1. En önemli neden → %51 aşk
- 2. En önemli neden → %27 baskıcı aileden kaçış
- 3. En önemli neden → %17 ailelerin zorlaması
- 4. En önemli neden → %22 toplumsal kalıp yargılar
- 5. En önemli neden → %20 eğitim eksikliği
- 6. En önemli neden → %16 geleneksel uygulamalar
- 7. En önemli neden → %19 evlilik dışı hamilelik
- 8. En önemli neden → %21 başlık parası
- 9. En önemli neden → %24 dini inançlar
- 10. En önemli neden → %53 göç, doğal felaket, savaş

Araştırmaya katılan çocuk gelinler, kadınların erken evlenmesinin en önemli nedeninin aşk olduğunu belirtmiştir. Çocuk gelinlerin %51'i erken evlilik nedeni olarak aşkın en önemli neden arasında yer aldığını ifade etmişlerdir.

Çoğu tanışarak evlilik gerçekleştiren çocuk gelinlerle yapılan görüşmede, aşık olmaları ve sevmeleri sonucunda evlilik gerçekleştirdiklerini, bazı çocuklar aileleri bu birlikteliğe izin vermediği halde kaçarak evlendiğini, diğer erken evlenen kız çocuklarının da bu nedenle erken evlenmiş olabileceğini, en belirgin nedenlerden birinin aşk olduğunu, aşık olduktan sonra beklemenin bir anlamı olmadığını ve bu nedenle de bir an önce evlendiklerini ifade etmişlerdir.

Anket uygulaması sırasında yapılan gözlem ve görüşme yolu ile çocuk gelinlerin sıralama sorularını numaralandırırken kendilerinden de yola çıkarak numaralandırdıkları gözlemlenmiştir. Kendilerine diğer erken evlenen kız çocukları hakkında yöneltilen sorularda, biraz daha düşünerek, toplumun yerleştirmiş olduğu algının etkisinden biraz daha kurtularak, çevresinde ya da ailesindeki erken evlenen kız çocuklarını örnek alarak cevap vermeye çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Çocuk gelinlerin %27'si erken evliliğin en önemli ikinci nedeni olarak baskıcı aileden kaçış olduğunu belirtmiştir. Çocuk gelinler, erken evlenen kız çocuklarının baskıcı anne ve baba tutumundan kaçmak istemelerinin çok önemli bir neden olduğunu belirterek, bir an önce evlenip evlendiği evde rahat hareket etme ve baskı olmadan yaşama arzusu ile evlilik gerçekleştirdiklerini ifade etmiştir.

Özellikle kırsal kesimlerde, ergenliğe giren kız çocukları olgun kadın kabul edilerek okula devam etmeleri engellenmekte, sokakta oynamalarına son verilmekte, eve hapsedilerek korunmaya çalışılmaktadır. Bu ani değişim ve baskı ortamı çocuğun psikolojik gelişimini aksatmakta ve çoğu zaman çocuk, bir kaçış yolu olarak bu baskıdan kurtulmak için evlenmeyi seçmektedir.

Çocuk gelinlerin %17'si erken evliliğin en önemli üçüncü nedeninin ailelerin zorlaması olduğunu belirtmiştir. Hala birçok ebeveynin, akrabalar arasında uygun gördüğü kız ve erkeği bir araya getirerek evlenmelerine karar vermekte olduklarını belirtmişlerdir. Ataerkil toplum yapısında görülen babanın ya da ailenin en büyük erkek bireyinin dışında söz söyleme hakkı olmayan, özellikle de kadına biçilen roller bağlamında karar vermeye yetkisi olmayan kadın ve kız çocuğunun yerine evlilik kararı verilmekte ve bu karara karşı gelinememektedir.

Çocuk gelinlerin %22'si en önemli dördüncü neden olarak toplumumuzda kızların erken evlenmesi ile ilgili kalıp yargıların olmasını belirtmişlerdir. Topluma yerleşen kalıp yargılar erken evlilikleri teşvik etmekte ve sorunun sorun olarak görülmesini engellemektedir. Geçmişten günümüze kadar gelen birçok atasözü ve deyimde de erken evlilikler teşvik edilmektedir. “Kız beşikte (kundakta), çeyiz sandıkta.”, “Kız kucakta, çeyiz bucakta.”, “On beşinde kız, ya erde gerek ya yerde.”, “Sabah karnını doyuran, küçükken evlenen aldanmamış.”, “Erken evlenen döl alır, erken kalkan yol alır.” Bunun gibi dilimize yerleşen bu kalıp sözler insanlar tarafından bilge sözler kabul edilerek uygulanmaktadır.

Çocuk gelinlerin %20'si erken evliliklerin en önemli beşinci nedeninin eğitim seviyesinin düşüklüğü olduğunu belirtmiştir. Yapılan birçok çalışmada eğitim düzeyi yüksek bireylerin daha geç evlilik gerçekleştiren, eğitim düzeyi düşük bireylerin de daha erken yaşta evlilik gerçekleştirdikleri ortaya konmuştur. Eğitim düzeyi düştükçe erken evlilikler artmakta birlikte, erken evlenen çocukların da eğitim alma hakkından yararlanması engellenerek eğitim düzeyi düşük bir gelecek nesil ortaya çıkmaktadır.

Çocuk gelinlerin %16'sı erken evliliklerinin en önemli altıncı nedeni olarak beşik kertmesi/berdel/levirat/sororat.. gibi geleneksel uygulamalar olduğunu belirtmiştir. Geleneksel uygulamalar ile birçok evlilik türü barındıran toplumsal bir yapıda, kız çocuklarının erken evlendirilmesi, erken yaşta bu uygulamalara maruz kalması, her şeyden öte bunun bir sorun, bir yanlış olduğunun bilincine varılmayarak bir gelenek olarak kabul edilmesi bu konudaki çabaları zora sokmaktadır.

Çocuk gelinlerin %19'u en önemli yedinci neden olarak evlilik dışı hamilelik olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan görüşmede, anne babanın izin vermediği evliliklerde, çocukların kaçarak birliktelik yaşamaları ve bu birliktelik sonucu hamile kalmaları evlilik gerçekleştirmelerini zorunlu hale getirdiğini ileri sürmüşlerdir.

Bununla birlikte, ergen yaşlarda yaşanan cinsellik ve bilinçsiz korunma yöntemleri sonucunda birçok kız çocuğu hamile kalmakta, hamileliğinden ailenin haberdar olması üzerine istemese bile mecburen cinsel birliktelik yaşadığı kişi ile evlenmek zorunda olması gibi birçok örnekle karşı karşıya kalınmaktadır. Çoğu

zaman da cinsel istismar mağduru çocuklar, namusun temizlenmesi adı altında istismarcısıyla evlendirilmektedir.

Çocuk gelinlerin %21'i erken evliliklerin en önemli sekizinci nedeninin başlık parası olduğunu belirtmişlerdir. Başlık parası, çoğunlukla sadece para olmamakla birlikte, kız çocuğunun ailesi için bir gelir, geline takılan altınlar, yüz görümlüğü adı altında geline verilen bir pay ve karşılığında da erkek ve erkeğin ailesi için satın alınan hizmetler bütünü olarak değerlendirilmektedir. Evlenen erkek ve ailesi, başlık parası karşılığında kız çocuğundan, cinsellik, ev işleri, bakım, çocuk doğurma gibi hizmetler satın almaktadır ve ülkemizde oldukça çok sık rastlanan bir ritüel halini almıştır.

Çocuk gelinlerin %24'ü en önemli dokuzuncu nedenin dini inançlar olduğunu belirtmiştir. Dini inançların bazı topluluklarda erken evlilikleri teşvik ettiği görülmektedir.

Çocuk gelinlerin %53'ü erken evlilik nedenleri içinde onuncu sırada göçler, doğal felaketler ve savaşları belirtmişlerdir. Savaşlar, göçler ve doğal felaketlerin birçok sorunu beraberinde getirirken erken evlilik oranını da arttırdığı bilinmektedir. Kız çocuklarını tehlikelerden, tacizden ve tecavüzdten korumak adına ya da gelir kapısı olarak ondan faydalanarak yaşanan yoksulluğu azaltmak adına erken evlilikler gerçekleştirilmektedir.

6.4. ARAŞTIRMAYA KATILAN ÇOCUK GELİNLERİN EVLENDİKTEN SONRA ZORLUK YAŞADIKLARI ALANLAR

6.4.1 Çocuk Gelinlerin Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Bir Zorlukla Karşılaşmalarına İlişkin Dağılım

Erken evliliklerde kız çocukları çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu zorluklar hem kendi evliliklerinde var olmakta hem de çevrelerinde bulunan erken evlilik yapmış kız çocuklarının evliliklerinde var olmaktadır.

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin kendi evliliklerinde veya çevrelerindeki diğer erken evliliklerde herhangi bir zorlukla karşılaşmış ve karşılaşmadıklarına ilişkin dağılım Tablo 22’de gösterilmektedir.

Tablo 22. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Daha Önce Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Bir Zorlukla Karşılaşmalarına İlişkin Dağılım

Kendi evliliklerinde ve/veya çevrelerinde bir zorlukla/zorluklarla karşılaşma durumu	Sayı	%
Karşılaştım	38	38,0
Karşılaşmadım	62	62,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %62’si de kendi evlilikleri içerisinde ya da çevrelerinde bulunan erken evliliklerde kız çocuklarının herhangi bir zorlukla karşılaşmadığını, %38’i de kendi evlilikleri içerisinde ya da çevrelerinde bulunan erken evliliklerde kız çocuklarının herhangi bir zorlukla karşılaştığını belirtmiştir. Çocuk gelinlerin ne tür zorluklarla karşılaştığına ilişkin dağılım ise tablo 23’te verilmiştir.

6.4.2 Çocuk Gelinlerin Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Ne Tür Bir Zorlukla Karşılaştıklarına İlişkin Dağılım

Çocuk gelinlerin kendi evliliklerinde veya çevrelerindeki diğer erken evliliklerde ne tür bir zorlukla karşılaştıklarına ilişkin dağılım Tablo 23’te gösterilmektedir.

Tablo 23. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Evliliklerinde Veya Çevrelerinde Ne Tür Bir Zorlukla Karşılaştıklarına İlişkin Dağılım

Kendi evliliklerinde ve/veya çevrelerinde hangi tür zorlukla/zorluklarla karşılaşma durumu	Sayı	%
Aile ile görüşememe	4	10,5
Eğitimin yarıda kesilmesi küçük yaşta yapılan evliliklerin sağlıklı olmaması	7	18,4
Ekonomik sorunlar	2	5,3
Eşin ailesi ile yaşamak kolay değil.	7	18,4
Dışlanma ve Psikolojik Sorunlar	1	2,6
Hemen hamile kalmış olmam	1	2,6
İkinci eş olmak zor	16	42,1
Küçük yaşta sorumluluk alınmasının zor olması	38	100,0

Anket uygulamasının bu sorusu açık uçlu bir soru olarak yöneltilmiş ve çocuk gelinlerin verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir. Kendi evliliklerinde veya çevrelerindeki diğer erken evliliklerde zorlukla karşılaştığını belirten 38 çocuk gelinin belirttiği nedenlerin dağılımı yukarıdaki tabloda gösterilmektedir.

Çocuk gelinlerin %42,1'i küçük yaşta sorumluluk alma, %18,4'ü eğitimin yarıda kesilmesi ve erken evliliklerin sağlık sorunlarına neden olması, %18,4'ü eşin ailesi ile yaşamamanın zor olması, dışlanma ve psikolojik sorunlara neden olması, %10,5'i aile ile görüşememe, %5,3'ü ekonomik sorunlar yaşama, %2,6'sı erken yaşta hamile kalma, %2,6'sı da ikinci eş olmanın zor olması gibi nedenler belirtmişlerdir.

6.4.3 Çocuk Gelinlerin Karşılaştıkları Bu Sorunlarla Başa Çıkmak İçin Hangi Yöntemlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin yukarıda bahsedilen zorluklarla başa çıkma konusunda kullandıkları hangi yöntemlerin etkili olduğu sorulmuştur. Verdikleri cevaplara ilişkin dağılım Tablo 24'de gösterilmektedir.

Tablo 24. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Karşılaştıkları Bu Sorunlarla Başa Çıkmak İçin Hangi Yöntemlerin Etkili Olduğuna İlişkin Dağılım

Karşılaşılan bu sorunlarla başa çıkmada hangi yöntemlerin etkili olma durumu	Sayı	%
Aile desteği	11	28,9
Eğitime devam edip ekonomik özgürlüğe kavuşarak	7	18,4
Eşin desteği	4	10,5
Herhangi bir yöntem yok	10	26,3
Konuşarak	2	5,3
Zaman vermek	4	10,5
Toplam	38	100,0

Anket uygulamasının bu sorusu açık uçlu bir soru olarak yöneltilmiş ve çocuk gelinlerin verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir. Kendi evliliklerinde veya çevrelerindeki diğer erken evliliklerde zorlukla karşılaştığını belirten 38 çocuk gelinin bu zorluklarla başa çıkmada hangi yöntemlerin etkili olduğunu belirttiği dağılım yukarıdaki tabloda gösterilmektedir.

Çocuk gelinlerin %28,9'u aile desteğinin bu zorluklarla başa çıkmada etkili bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Çocuk gelinlerin %26,3'ü ise herhangi bir yöntemin etkili olmayacağı konusunda karamsar bir bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. Çocuk gelinlerin %18,4'ü eğitimi tamamlayarak ekonomik özgürlüğe sahip olmanın etkili bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Çocuk gelinlerin %10,5'i eşin desteğinin bu zorluklarla başa çıkmada etkili bir yöntem olduğunu, %10,5'i zaman içerisinde yaşanan zorlukların giderilebileceği düşüncesinde olduğunu, %5,3'ü de konuşmanın etkili bir yöntem olduğunu belirtmiştir.

6.4.4 Çocuk Gelinlere Göre Sorunların Çözümlerinde Kimlere Görev Düştüğüne İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlere karşılaşılan zorluklar sonrasında, bu sorunların çözümünde kimlere görev düşmektedir sorusu yöneltilmiş ve verilen cevapların dağılımı Tablo 25'te gösterilmektedir.

Tablo 25. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Sorunların Çözümlerinde Kimlere Görev Düştüğüne İlişkin Dağılım

Bu sorunların çözümü için kime/kimlere görev düşmektedir?	Sayı	%
Baba	57	57,0
Anne	20	20,0
Başka bir aile büyüğü	7	7,0
Abla	6	6,0
Biz	10	10,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %57'si karşılaşılan sorunların çözümünde babaya, %20'si anneye, % 10'u kendilerine, %7'si başka bir aile büyüğüne, %6'sı ise ablaya görev düşüğünü belirtmiştir.

6.4.5 Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Aileleri İle Aynı Evde Oturma Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin eşlerinin ailesi ile aynı evde oturma durumlarına ilişkin dağılım Tablo 26'da gösterilmektedir.

Tablo 26. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinin Aileleri İle Aynı Evde Oturma Durumlarına İlişkin Dağılım

Eşin ailesi ile aynı evde oturma durumu	Sayı	%
Oturmuyoruz	40	40,0
Bir müddet oturduktan sonra ayrıldık	26	26,0
Halen beraber oturuyoruz	34	34,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin, eşlerinin ailesi ile aynı evde oturma durumlarına ilişkin dağılımında %40'ı eşlerinin ailesi ile hiç aynı evde

oturmadıklarını belirtmiştir. Çocuk gelinler evlendikleri andan itibaren eşi ile birlikte ikisinin yaşadığı bir evde ikamet ettiklerini ifade etmiştir.

Çocuk gelinlerin %40'ı ile yapılan görüşmeden elde edilen bilgiler ışığında da, aynı evde ikamet etmeseler bile eşinin ailesi ile altı üstü dairelerde, ya da aynı mahallede, yan yana evlerde ikamet ettikleri bilgilerine ulaşılmıştır.

Çocuk gelinlerin %34'ü eşinin ailesi ile evlendiği zamandan bu yana beraber oturduğunu belirtmiştir. Çoğu zaman bir hane içerisinde birden fazla aile yaşamakta, gelirler tek bir elde toplanarak, geniş aile biçiminde yaşadıkları bilgilerine ulaşılmıştır.

Çocuk gelinleri %26'sı ise eşinin ailesi ile bir süre birlikte yaşadıktan sonra ayrıldıklarını ve eşi ile birlikte yaşamaya devam ettiklerini ifade etmiştir.

Tablodan ve anket uygulaması sırasında yapılan gözlem ve görüşme yolu ile alınan bilgilerden de yola çıkarak, çocuk gelinlerin eşlerinin ailesi ile aynı evde yaşadıkları ya da farklı evlerde yaşasalar da yakın mesafede buldukları görülmüştür. Ev içerisinde bakım ihtiyacı olan kişilerin, çocuk gelinler tarafından bakımlarının sağlanması, ev işlerinde yardımcı olması düşüncesiyle ve geniş aile kültürüne sahip olunması gibi birçok nedenle çocuk gelinler eşlerinin ailesi ile birlikte yaşamaya devam etmektedir.

6.4.6 Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarının Var Olma Durumuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin eşleri ve aileleri ile birlikte yaşarken uymaları gereken gelenek, görenek, görgü kuralları olup olmadığına ilişkin dağılım Tablo 27'de gösterilmektedir.

Tablo 27. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kuralları Olduğuna İlişkin Dağılım

Eş ve ailesi ile yaşarken uyulması gereken gelenek, görenek ve görgü kurallarının var olma durumu	Sayı	%
Var	32	32,0
Yok	68	68,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %68'i herhangi eşleri ve eşlerinin ailesi birlikte iken uymaları gereken gelenek, görenek ve görgü kuralı olmadığını ifade etmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %32'si ise eşleri ve eşlerinin ailesi ile birlikte yaşarken uymaları gerek gelenek, görenek ve görgü kuralı olduğunu, bunların ailenin tüm kadınlarının bildiği sözlü kurallar olduğunu ve bu kurallara uymanın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

6.4.7 Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarının Ne Olduğuna İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin eşleri ve aileleri ile birlikte yaşarken uymaları gereken gelenek, görenek ve görgü kurallarının neler olduğu ilişkin dağılım Tablo 28'de gösterilmektedir.

Tablo 28. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri Yaşarken Uymaları Gereken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarının Neler Olduğuna İlişkin Dağılım

Eş ve ailesi ile yaşarken uyulması gereken gelenek, görenek ve görgü kuralları varsa açıklayınız.	Sayı	%
Erkeklerle Konuşmamak, Birlikte Yemek Yememek	14	43,8
Erken Kalkmak Ve Ev İşi Yapmak	3	9,4
Uygun Kıyafet Ve Baş Örtmek	6	18,8
Saygılı Olmak	5	15,6
Uygun Oturmak	4	12,5
Toplam	32	100,0

Anket uygulamasının bu sorusu açık uçlu bir soru olarak yöneltilmiş ve çocuk gelinlerin verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir. Eşi ve eşinin ailesi ile birlikte yaşarken uymaları gereken gelenek, görenek ve görgü kuralları olduğunu belirten 32 çocuk gelinin belirttiği kuralların dağılımı yukarıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tabloda da görüldüğü üzere, 32 çocuk gelinin %43,8'i eşinin ailesi ile birlikte yaşarken, ev içerisinde erkeklerle konuşmama ve birlikte yemek yememe gibi bir kuralın varlığından bahsetmişlerdir. Var olan bu sözlü kurala göre evdeki kadınların eşleri dışında erkeklerle mümkün olmadıkça konuşmadığı ve aynı sofrada yemek yemedikleri, evde annenin (kayınvalidenin) erkeklerle konuşabildiği ancak gelinlerin sessizce görevlerini tamamlayıp, başka bir odaya geçtikleri, yemek esnasında da başka bir odada kadınlara hazırlanan bir sofrada erkeklerden ayrı yemek yedikleri bilgisine ulaşılmıştır.

Çocuk gelinlerin %18,8'i uygun kıyafet giymek ve başörtüsü takmak konusunda uyulması gereken kurallar olduğunu belirtmiştir.

Çocuk gelinlerin %15,6'sı saygılı olmak, %12,5'i uygun oturmak, uygun hareket etmek, %9,4'ü de erken kalkmak ve ev işi yapmak konusunda uyulması gereken kurallar olduğunu ifade etmişlerdir.

Özellikle geniş aile tipindeki hanelerde, aile bireylerinin uymaları gereken sözlü ve geçmişten bu yana aktarılan kuralların varlığından söz etmek mümkündür. Yukarıda da örnekleri görülen, çoğunlukla kadının ikincil duruma atıldığı, konuşması, görünmesi engellenmeye çalışıldığı kurallar karşımıza çıkmaktadır.

6.4.8 Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarına Uymakta Yaşadıkları Zorluğa İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin, eşleri ve aileleri ile birlikte yaşarken uymaları gereken gelenek, görenek ve görgü kurallarına uymada ne kadar zorluk yaşadıklarına ilişkin dağılım Tablo 29'da gösterilmektedir.

Tablo 29. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşleri ve Aileleri İle Yaşarken Gelenek, Görenek ve Görgü Kurallarına Uymakta Yaşadıkları Zorluğa İlişkin Dağılım

Kurallara uymakta ne kadar zorluk yaşıyorsunuz	Sayı	%
Çok zor	3	9,4
Zor	12	37,5
Orta düzey	17	53,1
Toplam	32	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %53,1'i kurallara uymakta orta düzeyde zorluk yaşadığını, %37,5'i kurallara uymakta zorlandığını, %9,4'ü de çok zorluk yaşadığını belirtmiştir.

Çocuk gelinlerin evlendikleri eşleri ve ailesi ile birlikte yaşarken, uyması gereken kuralların varlığı onların uyumlarını güçleştirmekte, yeni bir aile yeni bir düzen yada yeni kurallar zorlanmalarına neden olmaktadır.

6.4.9 Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Ailesi İle Görüşme Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlere evlendikten sonra aileleri ile görüşüp görüşmedikleri sorulmuştur. Çocuk gelinlerin aileleri ile görüşme durumlarına ilişkin dağılım Tablo 30’da gösterilmektedir.

Tablo 30. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Aileleri İle Görüşmelerine İlişkin Dağılım

Evlendikten Sonra Aile İle Görüşme Durumu	Sayı	%
Hiç görüşmedim	4	4,0
Ara sıra görüşüyorum	60	60,0
Devamlı görüşüyorum	36	36,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %60’ı evlendikten sonra ailesi ile ara sıra görüştüğünü belirtmiştir. Çocuk gelinlerin %36’sı ailesi ile devamlı görüştüğünü, %4’ü ise evlendikten sonra ailesi ile hiç görüşmediğini ifade etmiştir.

6.4.10 Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Aileleri İle Görüşmeme Nedenlerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden %60’ı evlendikten sonra ailesi ile ara sıra görüştüğünü, %4’ü de hiç görüşmediğini belirtmiştir. Bu 64 çocuk gelin arasından 28 tanesi de “evlendikten sonra aileniz ile görüşememe nedeniniz nedir?” sorusuna cevap vermiştir. Buna istinaden verilen cevapların dağılımı Tablo 31’de gösterilmektedir.

Tablo 31. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Aileleri İle Görüşmeme Nedenlerine İlişkin Dağılım

Görüşmeme nedeni	Sayı	%
Aynı yerde İkamet etmiyoruz	23	82,2
Ekonomik sorunlar	2	7,1
Eş ve ailesi görüşmeme karşı	3	10,7
Toplam	28	100,0

Çocuk gelinlerden %82,1'i ailesi ile görüşmemesinin nedeninin aynı yerde ikamet etmiyor olmaları olduğunu ifade etmişlerdir. Anket uygulaması sırasında yapılan görüşmeler ile ailesi ile görüşmeme nedeninin, evlenen çocuğun ve ailesinin farklı illerde ikamet etmeleri, farklı ilçelerde ikamet etmeleri, evlerinin birbirine yakın olmaması olduğu görülmüştür.

Çocuk gelinlerin %10,7'si eşi ve eşinin ailesinin, kendi ailesi ile görüşmesine karşı olduğunu belirtmiş ve yapılan görüşmede de, çocuk gelinin ailesi ile görüştüğünde eşi ve eşinin ailesine karşı tutumunun değişme korkusu olduğu bilgisi alınmıştır. İki aile arasında husumet olması nedeni ile görüşmeyi engelleme, çocuk gelinin ev içi iletişim konusunda kafasını karışması ve kendilerine karşı saygıyı kaybetmesi korkusu nedeni ile görüşmeyi engelleme gibi nedenler olduğu görülmektedir.

Çocuk gelinlerin %7,1'i ise evlendikten sonra ailesi ile görüşmeme nedeninin ekonomik sorunlar olduğunu belirtmiştir. Ekonomik anlamda yeterli düzeyde olmamaları nedeni il dışında ya da ilçe dışında bulunan ailelerini ziyaret edememeleri, mevsimlik işlerde çalışma nedeni ile aileyi görmek için vakit ayıramama gibi nedenler de çocukların aileleri ile görüşmelerine engel oluşturmaktadır.

6.4.11 Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Arkadaşları İle Görüşmelerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlendikten sonra arkadaşlarıyla görüşme durumlarına ilişkin dağılım Tablo 32’de gösterilmektedir.

Tablo 32. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlendikten Sonra Arkadaşları İle Görüşmelerine İlişkin Dağılım

Evlendikten sonra arkadaşlar ile görüşme durumu		
görüşme durumu	Sayı	%
Hiç görüşmedim	19	19,0
Ara sıra görüşüyorum	66	66,0
Devamlı görüşüyorum	15	15,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %66’sı evlendikten sonra arkadaşları ile ara sıra görüştüğünü, %19’u hiç görüşmediğini, %15’i ise devamlı görüştüğünü belirtmiştir.

Anket uygulaması esnasında yapılan görüşmede, çocukların arkadaşları ile çok sık görüşmemesinin, eşi ve eşinin ailesinin koruyucu ve kollayıcı tutumundan kaynaklandığı, arkadaşları ile görüşmeye devam edemeyecek kadar olgun olduğunu düşünmeleri, ev işleri, çocuk bakımı, evlilik sorumluluğu ve eşinin kıskanç bir yapıya sahip olması nedeni ile arkadaşları ile görüşmelerine kısıtlamalar getirmesi gibi nedenler olduğu görülmüştür.

6.4.12 Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Şiddet Görmelerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlendikten sonra eşlerinden şiddet görme durumlarına ilişkin dağılım Tablo 33’te gösterilmektedir.

Tablo 33. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Şiddet Görme Durumlarına İlişkin Dağılım

Eşten şiddet görme durumu	Sayı	%
Şiddet gören	17	17,0
Şiddet görmeyen	83	83,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %83'ü eşinden şiddet görmediğini belirtirken, %17'si eşinden şiddet gördüğünü belirtmiştir.

Çocuk gelinler erken evlilik sorunuyla karşı karşıya kalmanın yanı sıra bir de şiddet uygulamasına maruz kalmaktadırlar. İçinde buldukları yaş, ebeveynlerden uzaklık, yeterli fiziksel ve biyolojik olgunluğa erişmeme gibi nedenlerle çözüm üretmekte zorluk yaşamakta, maruz kaldıkları şiddete engel olamamaktadırlar. Çoğunlukla da şiddeti geçerli kılan nedenler bulmakta ve erkeğin şiddet uygulaması meşrulaştırılmaktadır.

6.4.13 Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Gördükleri Şiddet Türlerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlere eşlerinden gördükleri şiddetin türü sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar ile şiddet türü dağılımı Tablo 34'te gösterilmektedir.

Tablo 34. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Eşlerinden Gördükleri Şiddet Türlerine İlişkin Dağılım

Eşten görülen şiddet türü	Sayı	%
Fiziksel	6	35,3
Duygusal	7	41,2
Cinsel	3	17,6
Ekonomik	1	5,9
Toplam	17	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin 17'si eşlerinden şiddet gördüğünü belirtmiştir. Bu 17 çocuğun %41,2'si de eşlerinden gördüğü şiddetin türünün duygusal şiddet olduğunu belirtmiştir. Anket uygulaması sırasında yapılan görüşmelerde çocuk gelinlere yöneltilen sorularda, şiddet denilince akla ilk fiziksel şiddet geldiği görülmüş ve diğer şiddet türleri hakkında çok bilgi sahibi olunmadığı gözlemlenmiştir. Şiddetin birçok türü olmasına rağmen akla gelen fiziksel şiddet olmaktadır. Duygusal, cinsel, ekonomik şiddet türlerinin göz ardı edildiği ya da bu konuda bilgi yetersizliğinin bulunduğu görülmüştür. Ancak yine de çocukların neredeyse yarısı duygusal şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %35,3'ünün fiziksel şiddete maruz kaldıkları, %17,6'sının cinsel şiddete maruz kaldığı, %5,9'unun ekonomik şiddete maruz kaldığı görülmektedir. 100 çocuk gelinden 17'si şiddete maruz kalmakta ve maruz kaldığı şiddetle başa çıkamamaktadır.

6.5. ÇOCUK GELİNLERİN EVLİLİKLERİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

6.5.1 Çocuk Gelinlerin Sosyal Yaşamlarındaki Memnuniyet Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin şu andaki sosyal yaşamlarından memnun olup olmadıkları sorulmuştur. Alınan cevaplara göre çocuk gelinlerin şu anki sosyal yaşamlarından memnun olma durumlarına ilişkin değerlendirme Tablo 35'te gösterilmektedir.

Tablo 35. Araştırmaya Katılan Çocuk Gelinlerin Sosyal Yaşamlarındaki Memnuniyet Durumlarına İlişkin Dağılım

Şu andaki sosyal yaşamdan		
memnun olma durumu	Sayı	%
Memnun olan	73	73,0
Memnun olmayan	27	27,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %73'ü şu andaki sosyal yaşamlarından memnun olduklarını, %27'si ise şu anki sosyal yaşamlarından memnun olmadıklarını belirtmiştir.

Altta tablodaki çocuk gelinlerin memnun olma ve olmama nedenleri gösterilmiştir.

6.5.2 Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin 73'ü sosyal yaşamlarından memnun olduklarını belirtmiştir. Ve çocuk gelinlerin memnun olma durumlarına ilişkin dağılım aşağıda Tablo 36'da gösterilmektedir.

Tablo 36. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olma Durumlarına İlişkin Dağılım

Şu andaki sosyal yaşamımdan memnunum, çünkü	Sayı	%
Baskı Yok	4	5,5
Bebeğim Olacağı İçin Mutluyum	2	2,7
Eğitimime Devam Ediyorum	1	1,4
Eşimi Seviyorum	12	16,4
Mutluyum	54	74,0
Toplam	73	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden 73'ü şu andaki sosyal yaşamından memnun olduğunu belirtmiş olup, bu çocuklara memnun olma durumlarının neler olduğu sorulmuş ve verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir. Şu andaki sosyal yaşamından memnun olan 73 çocuk gelinin %74'ü mutlu olduğu için memnuniyetin olduğunu belirtmiştir. Mutlu olma tanımı sorulduğunda, eşinin olması, bir işlerinin ve kalacak bir evlerinin olmasının, güzel bir evlilik gerçekleştirmelerinin mutlu olmalarını sağladığı bilgileri edinilmiştir.

Geçmişten gelen ve kadına atfedilen roller çerçevesinde mutluluk tanımları yapıldığı, çocukların eğitim alma, güzel sanatlar ya da spor alanlarında hobiler

edinme, kendileri için bir şeyler yapma, arkadaşlarıyla vakit geçirme gibi taleplerinin bulunmadığı, evlilik mutluluk getirirden yola çıkarak kendilerine empoze edilen mutlulukları arzu ettikleri ve gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Çocuk gelinlerin %16,4'ü eşini sevdiği için sosyal yaşamından memnun olduğunu belirtmiştir.

Çocuk gelinlerin %5,5'i baskı olmadığı için şu anki sosyal yaşamından memnun olduğunu belirtmiştir. Daha önce de değindiğimiz gibi birçok kız çocuğu evlenmeden önce çeşitli baskılarla korunmaya çalışılmakta ve gerçek evi olduğu düşünülen evlendiği eşinin evine gidene kadar koruma adı altında baskıya maruz kalmaktadır. Bu baskı nedeni ile birçok çocuk erken evliliği talep etmektedir.

Çocuk gelinlerin %2,7'i bebeği olacağı için mutlu olduğunu, %1,4'ü de eğitimine devam edebildiği için mutlu olduğunu belirtmiştir.

6.5.3 Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olmama Durumlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden 27'si şu andaki sosyal yaşamından memnun olmadığını belirtmiştir. Bu çocukların memnun olmama durumlarına ilişkin dağılım Tablo 37'de gösterilmektedir.

Tablo 37. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Şu Andaki Sosyal Yaşamlarından Memnun Olmamlarına İlişkin Dağılım

Şu andaki sosyal yaşamımdan memnunum değilim, çünkü	Sayı	%
Çok Küçük Yaşta Evlendim, Hayatımı Yaşayamadım	3	11,1
Eğitimimi Tamamlayıp Çalışmak İsterdim	3	11,1
Ekonomik Yönden Kötü Durumdayım	4	14,8
Eşim Askerde	1	3,7
Eşim Ceza Evinde	1	3,7
Etrafımda Hiç Arkadaşım Yok Sadece Evdeyim	1	3,7
Hayatımla İlgili Karar Veremiyorum	1	3,7
Her şeyim Kısıtlandı	3	11,1
Küçük Yaşta Sorumluluk Almak Zor	2	7,4
Maddi Açıdan İyi Fakat Psikolojik Açıdan Mutsuzum	8	29,6
Toplam	27	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden 27'si şu andaki sosyal yaşamından memnun olmadığını belirtmiş olup, bu çocuklara memnun olmama durumlarının neler olduğu sorulmuş ve verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir.

Memnun olmayan 27 çocuk gelinin %29,6'sı maddi açıdan iyi durumda olmasına rağmen psikolojik açıdan mutsuz olduğunu ve bundan dolayı şu andaki sosyal yaşamından mutsuz olduğunu belirtmiştir. %14,8'i ekonomik yönden kötü durumda olmalarından dolayı sosyal yaşamından memnun olmadığını, %11,1'i çok

küçük yaşta evlendiği, hayatımı yaşayamadığı için, %11,1'i eğitimini tamamlayıp bir meslek sahibi olamadığı için, %11,1'i yapmak istediği birçok şeyi kısıtlandığı ve yapamadığı için, %7,4'ü küçük yaşta sorumluluk almanın zorluğunu yaşadığı için, %3,7'si eşi askerde olduğu için, %3,7'si eşi cezaevinde olduğu için, %3,7'si etrafında hiç arkadaşı olmadığı ve bütün gün evde yalnız kaldığı için, %3,7'si de hayatıyla ilgili kararları kendisi veremediği için şu andaki sosyal yaşamlarından memnun olmadıklarını belirtmişlerdir.

6.5.4 Çocuk Gelinlerin Evlilik Memnuniyet Derecelerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlilik memnuniyetlerinin durumlarına ilişkin dağılım Tablo 38'de gösterilmektedir.

Tablo 38. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Memnuniyet Derecelerine İlişkin Dağılım

Evlilik durumu	memnuniyetini derecelendirme	Sayı	%
Çok memnunum		10	10,0
Memnunum		43	43,0
Orta düzeyde		34	34,0
Memnun değilim		12	12,0
Hiç memnun değilim		1	1,0
Toplam		100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %43'ü evlilik memnuniyetini memnunum olarak derecelendirmiş, % 34'ü orta düzeyde memnunum, %12'si memnun değilim, %10'u çok memnunum ve %1'i ise hiç memnun değilim şeklinde derecelendirmişlerdir.

6.5.5 Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlere evlilik beklentilerinin ne olduğu sorulmuş ve verilen cevaplara istinaden evlilik beklentilerine ilişkin dağılım Tablo 39'da gösterilmektedir.

Tablo 39. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerine İlişkin Dağılım

Evlilik Beklentileri	Evet		Hayır		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Mutlu Bir Birliktelik	91	91,0	9	9,0	100	100,0
Ekonomik Rahatlık	24	24,0	76	76,0	100	100,0
Baskı Ve Zorlamanın Ortadan Kalkması	19	19,0	81	81,0	100	100,0

Anket uygulamasının bu sorusunda şıklar bir ya da birden fazla işaretlenebilir şıklardan oluşmuştur. Bu bağlamda her bir şık, 100 çocuk içerisinde ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Çocuk gelinlerin %91'i evlilikten beklentisinin mutlu bir birliktelik olduğunu, %24'ü ekonomik rahatlık olduğunu, %19'u baskı ve zorlamanın ortadan kalkması olduğunu belirtmiştir.

Çocuk gelinlerin neredeyse tamamının mutlu bir birliktelik beklentisi içinde olduğu görülmüştür. Diğer oranlara bakıldığında ise azımsanmayacak kadar çok çocuğun ekonomik kaygı içerisinde olduğu ve ekonomik anlamda rahat bir yaşam sürmek istediği görülmektedir. Aynı zamanda çocukların baskı ve zorlamanın ortadan kalkması gibi bir beklentisinin olduğu da göze çarpmaktadır.

6.5.6 Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin evlilik beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığına ilişkin dağılım Tablo 40'ta gösterilmektedir.

Tablo 40. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Evlilik Beklentilerinin Karşılanmasına İlişkin Dağılım

Evlilik beklentilerinin karşılanma durumu	Sayı	%
Hiç karşılanmadı	5	5,0
Karşılanmadı	18	18,0
Orta	39	39,0
Karşlandı	26	26,0
Çok karşlandı	12	12,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin beklentilerinin ne kadar karşıldığına ilişkin derecelendirmede %39'u orta düzeyde karşlandı yanıtını vermiştir. %26'sı karşıldığı, %18'i karşılanmadığını, %12'si çok karşıldığı, %5'i ise hiç karşılanmadığını belirtmiştir.

6.6. ÇOCUK GELİNLERİN, ERKEN EVLİLİĞİN ONAYLANABİLECEĞİ DURUMLARIN VAR OLUP OLMADIĞINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

6.6.1 Çocuk Gelinlerin Erken Evliliği Sorun Olarak Görmelerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin erken evliliği sorun olarak görüp görmediklerine ilişkin dağılım Tablo 41'de gösterilmektedir.

Tablo 41. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Erken Evliliği Sorun Olarak Görmelerine İlişkin Dağılım

Erken Evliliğin Sorun Olma Durumu	Sayı	%
Sorun	54	53,0
Sorun değil	46	46,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %54'ü erken evliliği sorun olarak gördüğünü belirtmiştir. Çocuk gelinlerin %46'sı ise erken evliliği bir sorun olarak görmediğini belirtmiştir.

Çocukların neredeyse yarısı erken evliliğe bir sorun olarak bakmamaktadır. Anneleri, çevresindeki diğer kadınlar da kendisi gibi erken evlilik gerçekleştirmiş ve normal olanın erken yaşta evlenmek olduğu düşüncesine sıkı sıkıya bağlı oldukları görülmüştür. Bir gelenek halini alan erken evlilikler, toplum, aile ve çocuklar için sorun olmamakta ve beraberinde getirdiği birçok sorun yok sayılmakta ve bu uygulama devam ettirilmektedir.

Ancak yarısından fazlası ise erken evlilik yapmış olmasına rağmen erken evliliğin bir sorun olduğunu düşünmektedir. Bu farkındalığın varlığı bile önemli bir adım olarak düşünülmektedir.

6.6.2 Çocuk Gelinlere Göre İdeal Evlilik Yaşına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlere ideal evlilik yaşının kaç olduğu sorulmuştur. Anket uygulamasının bu sorusu açık uçlu bir soru olarak yöneltilmiş ve çocuk gelinlerin verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir. Çocuk gelinlere göre ideal evlilik yaşı dağılımı Tablo 42'de gösterilmektedir.

Tablo 42. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre İdeal Evlilik Yaşına İlişkin Dağılım

Çocuk gelinlere göre ideal evlilik yaşı	Sayı	%
16-18	21	21,0
19-23	38	35,0
24-27	33	33,0
28-31	8	8,0
Toplam	100	100,0

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %38'i 19-23 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu, %33'ü 24-27 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu, %21'i 16-18 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu, %8'i ise 28-31 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu belirtmiştir.

Çocuk gelinler 18 yaş ve altında evlenmiş olmalarına rağmen ideal evlilik yaşı olarak çoğunlukla 19 yaş ve üzerini tercih etmektedirler. Çocuk gelinlerin neredeyse yarısı erken evliliği bir sorun olarak görmese bile ideal evlilik yaşı olarak 18 ve üstü olması gerekliliğini vurgulamışlardır.

6.6.3 Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evliliğe Bakışlarına İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlere “eğer bir kız çocuğunuz olursa erken evlilik yapması konusunda ne düşünürsünüz?” diye sorulmuştur. Verdikleri cevapların dağılımı Tablo 43’de gösterilmektedir.

Tablo 43. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evliliğe Bakışlarına İlişkin Dağılım

Eğer bir kızınız varsa/olursa erken evlilik yapması konusundaki tercihiniz	Sayı	%
İsterim	13	13,0
İstemem	87	87,0
Toplam	100	100,0

Çocuk gelinlerin %87’si bir kızı varsa/olursa erken evlilik gerçekleştirmesini istemediğini, %13’ü ise bir kızı varsa/olursa erken evlilik gerçekleştirmesini istediğini belirtmiştir. Çocukların büyük bir oranı bir kızları olduğunda erken evlilik gerçekleştirmesini istemediğini, kendisi erken evlilik yapmış olmasına rağmen bu uygulamanın sürdürülmemesi gerektiği düşüncesinde oldukları gözlemlenmiştir.

6.6.4 Çocuk Gelinlerin Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapmasını İstememelerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin 87’si kız çocukları varsa/olursa erken evlilik yapmasını istemediğini belirtmiştir. Bu çocuk gelinlere istememe nedenleri sorulmuş ve verdikleri cevaplara ilişkin dağılım Tablo 44’te gösterilmektedir.

Tablo 44. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapmama Düşüncesine İlişkin Dağılım

Eğer Bir Kızım Varsa/Olursa Erken Evlilik Yapmasını İstemem, Çünkü	Sayı	%
Benim yaşadığım zorlukları onun da yaşamasını istemem	25	28,7
Doğru karar verebilecek kadar büyüsün	7	8,0
Eğitim alsın, meslek sahibi olsun.	49	56,3
Evlilikten önce yapılması gereken daha önemli şeyler var	3	3,4
Geç evlenirse maddi manevi güçlenir	2	2,3
Mutlu olmadığı bir hayat yaşamasını istemem	1	1,1
Toplam	87	100,0

Anket uygulamasının bu sorusu açık uçlu bir soru olarak yöneltilmiş ve çocuk gelinlerin verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir. Bir kızı varsa/olursa erken evlilik yapmasını istemediğini belirten 87 çocuk gelinin belirttiği nedenlerin dağılımı yukarıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tabloda da görüldüğü üzere, 87 çocuk gelinin %56,3'ü kızının eğitimine devam etmesini ve bir meslek sahibi olmasını istediği için erken evlilik yapmasını istemediğini, %28,7'i kendisinin karşılaştığı zorluklarla kızının da karşılaşmasını istemediği için erken evlilik yapmasını istemediğini, %8'i doğru kararlar verebilecek yaşa gelmesini istediği için erken evlilik yapmasını istemediğini, %4'ü evlenmeden önce yapılması gereken daha öncelikli işler olduğu için erken evlilik yapmasını istemediğini, %2,3'ü maddi ve manevi olarak güçlü bir yaşa gelmesini istediği için erken evlilik yapmasını istemediğini, %1,1'i ise mutlu olmadığı bir hayat yaşamasını istemediği için erken evlilik yapmasını istemediğini belirtmiştir.

Maddi ve manevi olarak yeterli olgunluğa erişmemiş, eğitimi yarıda kalmış, bir meslek sahibi olamamış, kendi ayakları üzerinde duramayan, kendi kararlarını veremeyen bireyler olarak çocuk gelinlerin, büyük zorluklarla ve sorunlarla karşı karşıya oldukları görülmektedir. Hayal ettikleri geleceği yaşayamayan çocuklar, kendi çocukları üzerinden hayallerini gerçekleştirme planı kurdukları görülmektedir.

6.6.5 Çocuk Gelinlerin Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapmasını İstemelerine İlişkin Dağılım

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin 13'ü kız çocukları varsa/olursa erken evlilik yapmasını istediğini belirtmiştir. Bu çocuk gelinlere isteme nedenleri sorulmuş ve verdikleri cevaplara ilişkin dağılım Tablo 45'te gösterilmektedir.

Tablo 45. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlerin Kendi Kız Çocukları İçin Erken Evlilik Yapma Düşüncesine İlişkin Dağılım

Eğer bir kızınız varsa/olursa erken evlilik yapmasını isterim, çünkü	Sayı	%
Çocuğumun kararına karışmam	3	23,1
Erken yaşta mutlu olsun isterim	5	38,5
Genç yaşta anne olur	1	7,7
Hayatta olumsuz çok fazla şey var evinden şerefîyle çıksın	1	7,7
Sorumluluklarımı daha erken üstleniyorsun	1	7,7
Sorun değil	2	15,4
Toplam	13	100,0

Anket uygulamasının bu sorusu açık uçlu bir soru olarak yöneltilmiş ve çocuk gelinlerin verdikleri cevaplar kategorize edilmiştir. Bir kızını varsa/olursa erken evlilik yapmasını istediğini belirten 13 çocuk gelinin belirttiği nedenlerin dağılımı yukarıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tabloda da görüldüğü üzere, 13 çocuk gelinin %38,5'i erken yaşta mutlu olmasını istediği için, %23,1'i çocuğunun kararlarına karışmak istemediği için, %15,4'ü kendisi ve çocuğu için sorun oluşturmayacağını düşündüğü için, %7,7'si genç yaşta anne olabilmesi için, %7,7'si bu dönemde karşılaşacağı çok fazla olumsuz durum olduğunu bu nedenle evden şerefî ve namusu ile çıkmasını istediği için, %7,7'si ise sorumluluklarını daha erken yaşta üstlenmesinin daha iyi olduğunu düşündüğü için erken evlilik yapmasını istediğini belirtmiştir.

6.7. ÇOCUK GELİNLERE GÖRE ERKEN EVLİLİK NEDENİ İLE ORTAYA ÇIKAN SORUNLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

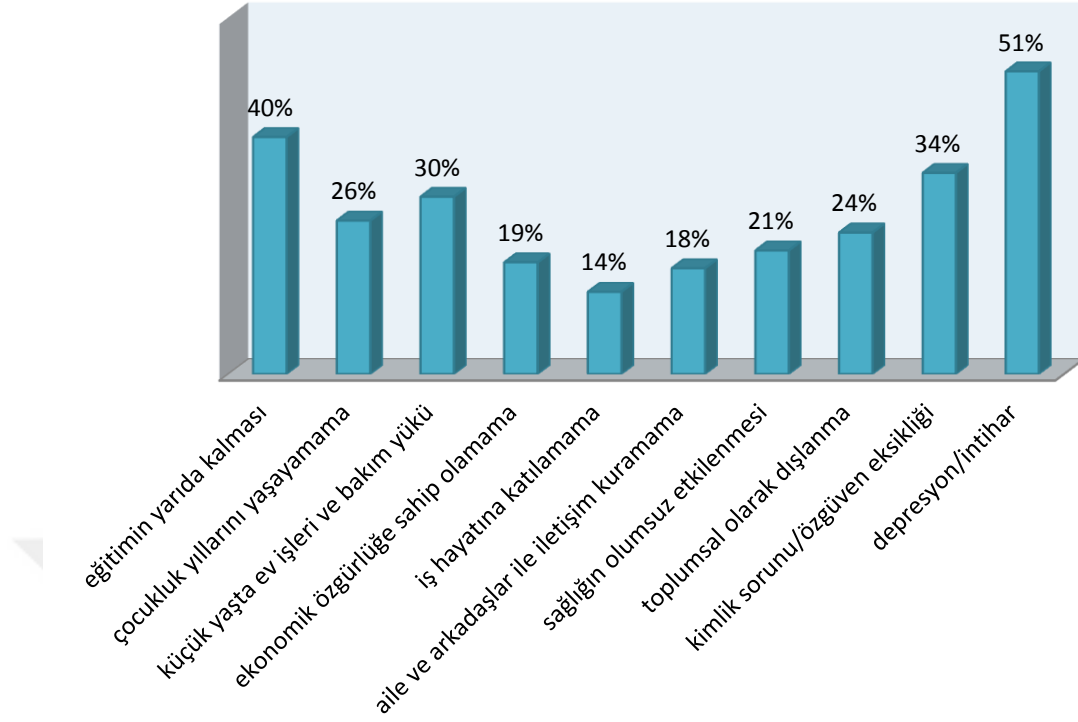
6.7.1 Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Erken Evlenmesinden Dolayı Ortaya Çıkan Sorunların Önem Sırasına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden, toplumumuzdaki kadınların erken evlilik yapmasından dolayı ortaya çıkan sorunlarını en önemli sorundan daha az önemli soruna göre 1'den 10'a kadar rakamlar vererek sıralaması istenmiştir. Sıralama Tablo 46'da gösterilmektedir.

Tablo 46. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Erken Evlenmesinden Dolayı Ortaya Çıkan Sorunların Önem Sırasına Göre Dağılımı

Kadınların Erken Evlenmelerinde Ortaya Çıkan Sorunlar	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Sağlığın Olumsuz Yönde Etkilenmesi	4	4	2	2	5	5	5	5	8	8	10	10	21	21	19	19	12	12	14	14	100	100
Eğitimin Yarıda Kalması	40	40	19	19	8	8	8	8	7	7	7	7	7	7	3	3	1	1	0	0	100	100
Çocukluk Yıllarını Yaşayamama	25	25	26	26	11	11	8	8	18	18	5	5	2	2	1	1	0	0	4	4	100	100
Aile İle İletişim Kuramama	2	2	10	10	6	6	13	13	11	11	18	18	10	10	12	12	13	13	5	5	100	100
Küçük Yaşta Ev İşleri Karşı Karşıya Kalma	16	16	15	15	30	30	16	16	10	10	7	7	2	2	3	3	1	1	0	0	100	100
İş Hayatına Katılamama	3	3	13	13	13	13	12	12	14	14	11	11	12	12	10	10	6	6	6	6	100	100
Toplumsal Olarak Dışlanma	0	0	2	2	7	7	6	6	6	6	14	14	19	19	24	24	12	12	10	10	100	100
Ekonomik Özgürlüğe Sahip Olamama	6	6	12	12	13	13	19	19	16	16	14	14	8	8	7	7	3	3	2	2	100	100
Kimlik Sorunu / Özgüven Eksikliği Yaşama	2	2	3	3	2	2	11	11	10	10	8	8	15	15	7	7	34	34	8	8	100	100
Depresyon/İntihar	0	0	0	0	3	3	1	1	6	6	5	5	3	3	13	13	18	18	51	51	100	100

Şekil 2. Çocuk Gelinlere Göre Kadınların Evlenmelerinde Ortaya Çıkan Sorunların Önem Sırasına İlişkin Dağılımı

- 1. En önemli sorun → %40 eğitimin yarıda kalması
- 2. En önemli sorun → %26 çocukluk yıllarını yaşayamama
- 3. En önemli sorun → %30 küçük yaşta ev işleri ve bakım yükü
- 4. En önemli sorun → %19 ekonomik özgürlüğe sahip olamama
- 5. En önemli sorun → %14 iş hayatına katılamama
- 6. En önemli sorun → %18 aile ve arkadaşlar ile iletişim kuramama
- 7. En önemli sorun → %21 sağlığın olumsuz yönde etkilenmesi
- 8. En önemli sorun → %24 toplumsal olarak dışlanma
- 9. En önemli sorun → %34 kimlik sorunu/özgüven eksikliği
- 10. En önemli sorun → %51 depresyon/intihar

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %40'ı kadınların erken evlilik yapmasından dolayı ortaya çıkan en önemli sorun olarak eğitimin yarıda kesilmesini birinci sırada belirtmişlerdir. Eğitime devam edemeyen kız çocukları eğitim hakkından yararlanamamanın dışında birçok haktan daha yararlanamamaktadır. Anket

uygulaması sırasında yapılan görüşmede, kız çocuklarının okula devam edememelerinin eksikliğini yaşadıkları ve örgün eğitime devam edemeyecek, vakit ayıramayacak olsa bile açık öğretim ile eğitimini tamamlamayı istedikleri görülmektedir.

Çocuk gelinlerin %26'sı ikinci önemli sorunu çocukluk yıllarını yaşayamama olarak belirtmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %30'u üçüncü önemli sorun olarak ev işleri ve bakım yükü ile karşı karşıya kalmayı belirtmişlerdir.

Çocuk yaşta, sokakta oyun oynaması gerekirken birçok sorumluluğu üstlenmek zorunda kalan, yapması gereken birçok ev işi olan, uyması gereken birçok kural olan çocuk gelinlerin en önemli sorunların başında geldiği görülmektedir çocukluk yıllarını yaşayamama ve ev işleri ile bakım yükü ile karşı karşıya gelme.

Çocuk gelinlerin %19'u ekonomik özgürlüğe sahip olamamayı en önemli dördüncü sorun olarak belirtmişlerdir. Çocuk gelinler küçük yaşta ekonomik sorunlar ile karşı karşıya kalmakta, ekonomik sorumluluklar üstlenmek zorunda kalmakta, ekonomik sorunlar altında ezilmekte ve daha refah bir aile hayali kurmaktadır.

Çocuk gelinlerin %14'ü de üstteki madde ile paralel olan iş hayatına katılamamayı beşinci en önemli sorun olarak belirtmişlerdir. Toplumsal roller çerçevesinde kadın ev içerisindeki görünmeyen emeğin sahibi olarak eve bağlı yaşamakta, yapmış olduğu ev içi işlerin karşılığını maddi olarak alamamakta, ev dışında çalışması çoğunlukla normal karşılanmamaktadır. Ancak yapılan görüşmelerden elde edilen bilgiler ışığında da çocuklar, bir meslek sahibi olmayı ve para kazanmayı istemekte, ekonomik özgürlüğe sahip olmayı arzu etmektedirler.

Çocuk gelinlerin %18'i altıncı en önemli sorunun aile ve arkadaşları ile iletişim kuramamak olduğunu belirtmişlerdir. Gerek aile ve arkadaşlarla uzak mesafede ikamet etmek gerek üstlendiği sorumluluklardan dolayı vakit ayıramamak gerekse eşin ailesinin izin vermemesi gibi nedenlerden dolayı aile ve arkadaşları ile iletişim kuramamak en önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

Çocuk gelinlerin %20'si yedinci en önemli sorun olarak sağlığın olumsuz yönde etkilenmesi olduğunu belirtmişlerdir. Fiziksel yada psikolojik olgunluğa erişmeden yapılan erken evliliklerde sorun olarak fiziksel ve/veya psikolojik sağlığın olumsuz yönde etkilenmesi karşımıza çıkmaktadır.

Erken yaşta yapılan doğumlar fiziksel sağlığa zarar verirken, ergenliğin tamamlanmadan yapıldığı evlilikler, evlendikten sonra ortaya çıkan sorumluluklar ve daha bir sürü nedenin psikolojik sağlığa zarar verdiği görülmektedir.

Çocuk gelinlerin %24'ü en önemli sekizinci sorun olarak toplumsal olarak dışlanmayı belirtmişlerdir. Yapılan görüşmede çocuk gelinlerin eğitim alamamanın, bir meslek sahibi olamamanın, ekonomik özgürlüğe sahip olamamanın vermiş olduğu bir eksiklikle kadınların toplumsal olarak dışlanma yaşayabileceklerini belirtmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %34'ü dokuzuncu en önemli sorun olarak kimlik sorunu ve özgüven eksikliği yaşamaya belirtmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %51'i ise sonuncu en önemli sorun olarak depresyon ve intihar seçeneğini seçmiş ve depresyon ve intiharın çok sık karşılaşmadıkları bir sorun olduğunu bu nedenle sonuncu sıralarda yer alabileceğini belirtmişlerdir.

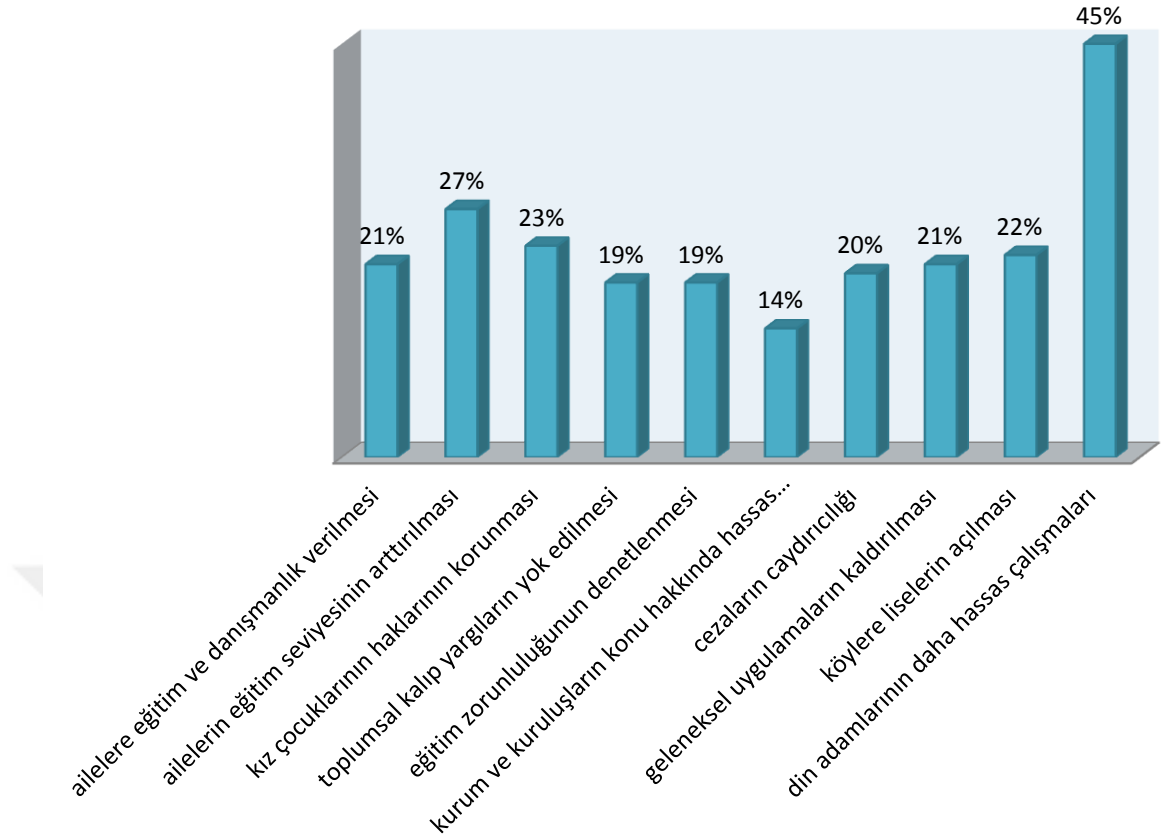
6.8. ÇOCUK GELİNLERE GÖRE ERKEN EVLİLİĞİN ÖNLENMESİ KONUSUNDA YAPILABİLECEKLERİN DAĞILIMI

6.8.1 Çocuk Gelinlere Göre Erken Evlilik Konusundaki Çözüm Önerilerinin Önem Sırasına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerden, erken evlilik konusundaki çözüm önerilerinin en önemli öneriden daha az önemli öneriye göre 1'den 10'a kadar rakamlar vererek sıralaması istenmiştir. Sıralama Tablo 47'de gösterilmektedir.

Tablo 47. Araştırma Grubundaki Çocuk Gelinlere Göre Erken Evlilik Konusundaki Çözüm Önerilerinin Önem Sırasına Göre Dağılımı

Erken Evlilik Konusundaki Çözüm Önerileri	1.Öneri		2. Öneri		3. Öneri		4. Öneri		5. Öneri		6. Öneri		7. Öneri		8. Öneri		9. Öneri		10. Öneri		Toplam	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	Eğitim Zorunluluğunun Denetlenmesi	15	15	11	11	7	7	17	17	19	19	12	12	5	5	8	8	3	3	3	3	100
Kurumların Erken Evlilik Konusunda Daha Hassas Çalışmaları	6	6	11	11	9	9	7	7	9	9	14	14	13	13	12	12	12	12	7	7	100	100
Köylere Liselerin Açılması	1	1	1	1	8	8	4	4	8	8	9	9	13	13	14	14	22	22	20	20	100	100
Ailelere Eğitim Ve Danışmanlık Verilmesi	21	21	11	11	13	13	17	17	11	11	12	12	8	8	4	4	3	3	0	0	100	100
Bu Konudaki Cezaların Caydırıcılığı	4	4	3	3	7	7	8	8	16	16	14	14	20	20	14	14	10	10	4	4	100	100
Beşik Kertmesi / Berdel Gibi Geleneksel Uygulamaların Kaldırılması	2	2	4	4	7	7	6	6	5	5	9	9	13	13	21	21	19	19	14	14	100	100
Kızların Erken Evlenmesi İle İlgili Kalp Yarguların Yok Edilmesi	16	16	18	18	9	9	19	19	8	8	9	9	7	7	7	7	4	4	3	3	100	100
Ailelerin Eğitim Seviyesinin Yükseltilmesi	23	23	27	27	13	13	7	7	14	14	1	1	5	5	5	5	3	3	2	2	100	100
Din Adamlarının Bu Konuda Daha Dikkatli Davranmaları	0	0	0	0	3	3	7	7	4	4	8	8	5	5	12	12	16	16	45	45	100	100
Kadın ve Kız Çocuklarının Haklarının Korunması	9	9	8	8	23	23	13	13	11	11	11	11	10	10	5	5	6	6	4	4	100	100

Şekil 3. Çocuk Gelinlere Erken Evlilik Konusundaki Çözüm Önerilerinin Önem Sırasına İlişkin Dağılımı

- 1. En önemli çözüm → %21 ailelere eğitim ve danışmanlık verilmesi
- 2. En önemli çözüm → %27 ailelerin eğitim seviyesinin artırılması
- 3. En önemli çözüm → %23 kız çocuklarının haklarının korunması
- 4. En önemli çözüm → %19 toplumsal kalıp yargıların yok edilmesi
- 5. En önemli çözüm → %19 eğitim zorunluluğunun denetlenmesi
- 6. En önemli çözüm → %14 kurum ve kuruluşların hassas çalışmaları
- 7. En önemli çözüm → %20 cezaların caydırıcılığı
- 8. En önemli çözüm → %21 geleneksel uygulamaların kaldırılması
- 9. En önemli çözüm → %22 köylere liselerin açılması
- 10. En önemli çözüm → %45 din adamlarının hassas çalışmaları

Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %21'i en birinci sıradaki en önemli öneri olarak ailelere erken evlilik konusunda eğitim ve danışmanlık verilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir.

Çocuk gelinler kendi istekleri doğrultusunda evlenseler de, erken evlilik uygulamasının geçmişten günümüze kadar bir gelenek gibi geldiğini, eğer erken evlenmezlerse ailelerinin ve kendilerinin evde kalma korkusunu taşıdıklarını, geçmişten bu yana hep erken evlenildiği için başka doğru bilmediklerini ve bu uygulamayı doğru kabul ettiklerini ifade etmişlerdir.

Bir gelenek halini alan erken evlilik uygulamasının, toplumsal bağlamda ortadan kaldırılabilmesi için toplumun en küçük yapı birimi olan aileden yola çıkmak gerekmektedir. Çocuk gelinler de erken evlilikler konusunda ailelere danışmanlık verilmesini en önemli öneri olarak belirtmiş ve ailenin bu konudaki etkinliği ve önemini ortaya koymuştur.

Çocuk gelinlerin %27'si en önemli ikinci önerinin ailelerin eğitim seviyesinin yükseltilmesi gerekliliği üzerinde durmuşlardır. Eğitim seviyesi ile erken evlilikler arasında ters bir korelasyon vardır. Eğitim seviyesi yükseldikçe erken evlilikler azalmakta, eğitim seviyesi düştükçe erken evlilik oranları artmaktadır.

Çocuk gelinlerin %23'ü üçüncü en önemli öneri olarak kadın ve kız çocuklarının haklarının korunmasını belirtmişlerdir.

Toplumsal olarak geçmişten günümüze kadar gelen kadın ve kız çocuğu rolleri ve statüsü çerçevesinde kadınlar ikinci planda, erkeklerin gerisinde kalmakta, söz söyleme, karar verme, tek başına hareket edebilme imkânına sahip olamamaktadırlar. Ne zaman, ne şekilde ve kiminle evleneceğine bile karar vermeyen kadına, diğer bütün bireyler gibi sahip olduğu haklarının hatırlatılması ve bu haklarından yararlanabilmesi için kadının güçlendirilmesi gerektiği görülmektedir.

Çocuk gelinlerin %19'u en önemli dördüncü önerinin toplumumuzda var olan kızların erken evlendirilmesi ile ilgili kalıp yargıların yok edilmesi olduğunu belirtmişlerdir.

Erken evlenmezse evde kalma, geç evlenirse evlendiği eve uyum sağlayamama gibi birçok kalıplaşmış yargı bireylerin doğumundan başlayarak subliminal mesajlar

olarak bilinçaltına yerleşmekte ve bu kalıp yargılar ışığında hareket ettikleri görülmektedir.

Çocuk gelinlerin %19'u beşinci sıradaki en önemli önerinin eğitim zorunluluğunun denetlenmesi olduğunu belirtmişlerdir.

İlkokul ve ortaokul çağındaki birçok çocuk okulu yarıda bırakmakta ve erken evlilik gerçekleştirilmektedir. Yeterli denetlemeler ile çocuğun okula devamının sağlanması ve erken evliliklerin geciktirilebileceği belirtilmiştir.

Çocuk gelinlerin %14'ü altıncı en önemli öneri olarak kurum ve kuruluşların erken evlilik konusunda daha hassas çalışmaları olduğunu belirtmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %20'si en önemli yedinci nedenin erken evlilik konusundaki cezaların caydırıcılığının artırılması gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

Çocuk gelinlerin %21'i sekizinci önemli öneri olarak beşik kertmesi/berdel/levirat/sororat gibi geleneksel uygulamaların kaldırılması gerekliliğini belirtmişlerdir.

Çocuk gelinler, geçmişten gelenekselleşmiş uygulamalar, gelenekselleşmiş kalıp yargılar erken evliliği destekler nitelikte olduğundan, bir yanlış uygulama olarak görülmeyen erken evliliğin azaltılması ve ortadan kaldırılması için bu uygulamaların yok edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Çocuk gelinlerin %22'si dokuzuncu önemli önerinin köylere liseler açılması olduğunu belirtmişlerdir. Köylerde liselerin olması kız çocuklarını eğitim için uzaklara göndermek istemeyen ailelerin kızlarının eğitime devam edebileceğini belirtmişlerdir.

Çocuk gelinlerin %45'i de sonuncu önemli öneri olarak da din adamlarının erken evlilik konusunda daha dikkatli davranmaları gerekliliği üzerinde durmuşlardır.

7. TARTIŞMA

Erken evliliklerin en büyük nedenlerinden biri toplumsal cinsiyet temelindeki eşitsizliklerdir. Toplumda kadın ve erkeğin farklı cinsiyetlere sahip olmasıyla birlikte; roller, sorumluluklar, konumlar, tercihler kadın ve erkekten bağımsız bir şekilde toplum tarafından belirlenmektedir. Kadın ve erkeğe toplum tarafından atfedilen bu değerler ile, farklı kulvarlarda kalan kadın ve erkek, yaşamlarını idame ettirebilmek için farklı yöntemler belirlemişlerdir. Bu da toplumsal bir eşitsizliği beraberinde getirmektedir (Çakır 2013).

Evlilik hem fizyolojik hem psikolojik hem de sosyal açılardan belli düzeyde bir olgunluk ve sorumluluk gerektirdiği için genel olarak bu nitelikleri taşımayan ve henüz yetişme çağında olan bireylerin evlenmesi birçok açıdan problem yaratmaktadır (Aslan 2014).

Yapılan uygulamada da görüldüğü üzere en büyük problemlerden biri eğitim alanında gerçekleşmektedir. Yapmış olduğumuz araştırmaya bakıldığında Tablo 3'teki veriler şöyledir: Araştırmaya katılan çocuk gelinlerin %72'si ortaokul mezunu, %20'si ilkokul mezunu, 6'sı lise mezunudur, araştırmaya katılan 1 çocuk gelin okur-yazar ama okul mezunu değil, 1 çocuk gelin ise okur-yazar değildir. Diğer taraftan Tablo 4'te çocuk gelinlerin %78'i eğitime devam etmediğini, %22'si ise eğitime devam ettiğini ifade etmiştir.

2009 yılında Mart ayında 693 çocuk gelin evlenme ve nişanlanma nedenleriyle 20 gün ve üzerinde okula özürsüz devam etmemiştir. Bu oranın en yoğun olduğu il Ağrı'dır, Diyarbakır ve Eskişehir' de yoğunluğun en yüksek olduğu diğer illerdir. Gaziantep, Nevşehir ve Mersin de onları takip etmektedir (https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/komisyon_rapor.pdf Erişim tarihi:28.04.2017).

Dünyanın her yerinde, eğitimin bireysel gelişim ve değişimdeki rolü ile ilgili farkındalık giderek artmaktadır. Eğitim süreci çocukların sözel, sayısal ve eleştirel becerilerinin gelişimini sağlamaktadır. Devamında ise, iş olanaklarını arttıran, bireyi güç ve yetki sahibi yapan, bireysel yeteneklerin gelişimini sağlayan, bilgisini ve

sağlık, siyaset gibi diğer birçok konuda bireysel farkındalığını arttıran önemli bir araç olmaktadır. Yine eğitim üniversite eğitimi yoluyla kadınların iş bulma eğilimleri ve ekonomik bağımsızlıklarının artmasına da etki etmektedir. Fakat erken evlenen kız çocukları, eğitim süreçlerini tamamlayamadıklarından eğitimin onlara sağlayacağı bu tür imkânlardan yoksun kalmaktadırlar. O yüzden de erken evlilik yapmış kadınlar çoğunlukla hem sosyo-ekonomik hem eğitim seviyesi açısından en dezavantajlı grubu oluşturmaktadırlar (Aslan 2014).

Çoğu zaman eğitim eksikliği nedeni ile yeterli beceriye sahip olamamış, kendi ayakları üzerinde durup, kendi kararlarını veremeyen, eğitim ve istihdamda erkeklerin gerisinde kalan çocuklar erken evlilik ile karşı karşıya kalmaktadır. Aileler bazen erkek çocuklarının eğitimi kız çocuklarının eğitimine tercih etmekte ve kız çocuğunu okula göndermemekte, bazen de “kız kısmı okumaz” gibi toplumsal yargılar nedeni ile kızlarını okula göndermek istememektedirler. Eğitimine devam etmek isteyen kız çocukları evlendikten sonra birçok sorumlulukla karşı karşıya kalmakta ve eğitime devam etmesi engellenmektedir.

Birçok aile namus adı altında evlenmeden önce cinsel birliktelik ve hamile kalma riskini azaltmak için kız çocuklarının ev dışına çıkmasını engellemektedir. Ailelerin eğitim kurumlarındaki karma eğitim sisteminden hoşnut olmaması, eğitim kurumuna ulaşmak için kullanılan servise olan güvensizlik, kızların okula gitmesinin toplum tarafından hoş karşılanmaması ve kız çocuklarını okula gönderen ailelerin toplum tarafından dışlanması nedenleri ile de çocukların eğitim almasını engellenmektedir.

Ebeveynlerin eğitim seviyeleri düştükçe eğitime verdikleri önem de buna bağlı olarak düşmektedir. Yapılan araştırmalar da görüldüğü üzere eğitim eksikliği arttıkça erken evlilikler de artmaktadır. Kız çocuklarının ve çoğunlukla evlilik kararının verilmesinde etkili olan ebeveynlerin eğitim seviyeleri ve erken evliliklerin gerçekleştirilmesi arasındaki bağlantı gözler önüne serilmektedir.

Erken evliliklerin önlenmesinde en önemli unsurlardan biri eğitimidir. Eğitim almamış, eğitimin önemini kavramamış toplumlarda erken evlilik uygulamasını devam etmesi önlenemez. TÜİK’in 2008 yılındaki verilene bakıldığında, eğitim almamış, ilköğretim bitirmemiş kadınların, eşlerinden ya da birlikte yaşadıkları kişilerden fiziksel şiddet ya da cinsel şiddet görme oranının çok yüksek olduğu

görülmektedir. Araştırma kapsamındaki kadınlar şiddet gördüklerinde nasıl davranacaklarını bilemediklerini, nereyi aramaları gerektiği bilgisine sahip olmadıklarını da ifade etmişlerdir. Yine aynı araştırmada kadınların eğitim düzeyi arttığında herhangi bir şiddete uğradıklarından nasıl tepki vereceklerini bildiklerini ve şiddet anında neler yapmaları gerektiğini de bildiklerini belirtmişlerdir. Buradan da anlaşılıyor ki kadınların eğitim düzeyleri arttığında sorunlar yönelik baş etme kapasitelerinin daha artmış olduğu ve çözüm üretme konusunda diğer kadınlara oranla daha başarılı oldukları görülmüştür (Özaydınlık 2014).

Bu iki unsur (erken evliliğin eğitime engel olması – eğitim seviyesi düşüklüğünün erken evlilikleri arttırması) bir kısır döngü olarak birbirini etkilemekte ve toplumsal olarak üzerinde tartışılması ve önlenmesi için adımlar atılması gereken bir önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aynı zamanda yoksulluk ile eğitimin yarıda kalması, yoksulluk ile erken evlilikler arasında güçlü bağlar olduğu da görülmektedir. Yoksulluk içinde olan bir aile çocuklarının eğitim masraflarını karşılamakta zorlanmakta, eğitime devam eden çocuk sayısında kısıtlamaya gitmekte ve burada da dezavantajlı grup olan kız çocuklarının okula devam etmemesi daha çok gündeme gelmektedir. Babadan sonra ailenin geçimini sağlayacak, soyun devamını getirecek olan erkek çocuk daha avantajlı grupta yer alırken, yoksulluk içindeki aileye gelir getirebilecek durumda olan kız çocuk başlık parası karşılığında da erken evlendirilmektedir.

Tablo 9’da da benzer şekilde görülmektedir ki, evlenmeden önce ekonomik durumu orta düzeyde olan ya da kötü olan çocukların eğitime devam etmeme oranları çok yüksektir. Ekonomik durum ile eğitime devam etme arasında anlamlı bir ilişki ortaya konmuştur.

Aile için gelir kaynağı olan başlık parası daha çok başlık parası adı altında alınan bir bedelden oluşmaktadır. Kız çocukları evlendirildiğinde ailesine maddi kazanç sağlamakta aynı zamanda da aile içindeki birey sayının eksilmesini sağladığı için de ailenin yükü hafiflemektedir.

Başlık parası, çoğunlukla sadece para olmamakla birlikte, kız çocuğunun ailesi için bir gelir, geline takılan altınlar, yüz görümlüğü adı altında geline verilen bir pay ve

karşılığında da erkek ve erkeğin ailesi için satın alınan hizmetler bütünü olarak değerlendirilmektedir. Evlenen erkek ve ailesi, başlık parası karşılığında kız çocuğundan, cinsellik, ev işleri, bakım, çocuk doğurma gibi hizmetler satın almaktadır.

Diğer taraftan ev içindeki kalabalık, baskı veya yoksulluk ortamından kurtulmak için de kız çocukları erken yaşta evlenmeyi talep etmekte ve normal görebilmektedirler. Bu anlamda erken yaşta da olsa kız çocukları için evlilik bazen daha iyi, huzurlu ve güvenli bir hayat, içinde buldukları şartların imkânsızlıklarından kısmen de olsa kurtulabilecekleri bir alan, yaşanan yoksulluktan kurtularak refah içerisinde yaşamının planlandığı bir hane anlamına gelebilmektedir.

Erken yaşta evlilikler kısır bir döngü gibi yoksulluğa sebep olmakta, yoksulluk da beraberinde erken evlilikleri getirmektedir. Yoksulluk içerisinde olan aile kız çocuğunun okutmamakta, eğitimi yarıda kesilen kız çocuğu istihdam olanağından yararlanamamakta, erken yaşta evlendirilmektedir. Erken yaşta evlenen kız çocukları yeterli gelişmişlik düzeyine erişememekte, sosyal gelişmişlik, toplumsallaşma olgularından mahrum kalmaktadır. Bağımlı bir birey olmaktan öteye gidememektedirler (Yıldız ve Avcı 2015).

Erken evlilik oranlarının çok yüksek olduğu yerlerde kadın ve erkek arası yaş farkı da yükselmektedir. Bu yaş farkı da güç, statü ve kadının kendi başınlığı aleyhinde işleyen etkiler yaratmaktadır, çünkü genç bir kadını fiziksel, duygusal ve zihinsel toyluğundan dolayı yönetmek ve kontrol etmek daha kolay olmaktadır (Aslan 2014).

Tablo 12 ve Tablo 13'te görüldüğü üzere kız çocukları 18 yaş ve altında evlenmiş olmalarına rağmen erkekler 18 yaş üstündedir. Toplumun erkeğe verdiği roller bağlamında erkeğin evin reisi olabilmesi için, eğitim alması, bir işi olması gerekmekte, bunlar olmasa bile yaşının kadından daha büyük olması ve kadına söz geçirebilmek adı altında otoriteyi sağlaması gerekmektedir. Bundan dolayı çoğunlukla evliliklerde erkeğin yaşça kadından büyük olduğu görülmektedir. Hatta bazen kız çocukları kendisinden çok çok daha büyük yaşta (babası yada dedesi olabilecek yaşta) bireylerle de evlendirilebilmektedirler.

Erken evliliklerin görüldüğü kültürel yapı ataerkil, yaşa ve cinsiyete göre düzenlenmiş geniş aile yapısını esas alan bir nitelik gösterir. Her ne kadar bugün göç ve şehirleşme ile birçok gelenek sarsılmış ve parçalı bir hal almışsa da cinsiyete bağlı kültürel algı ve gelenekler varlığını hala güçlü bir şekilde sürdürmektedir (Aslan 2014).

Kadın erkek eşitsizliği sorunsalından dolayı çalışmanın kuramsalında feminizmden bahsedilmiş ve feminist sosyal hizmet müdahalesinin önemi çalışmada çarpıcı bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Tablo 2'ye bakıldığında çocuk gelinlerin neredeyse yarısı bir ilden göç etmiştir. Bazen kendi ailesi ile birlikte iş bulmak için bazen de evlilik nedeni ile bulunduğu ilden başka bir ile göç etmek durumunda kalmışlardır.

Göç etmiş ailelerin geldikleri kültürlere bağlı kalarak erken evlilik geleneği sürdürmesinin yanı sıra, göç ile ailenin ekonomik dengesinin bozulması, aile birliğinin parçalanması, yeni gelinen çevreye uyumun sağlanamaması gibi birçok nedenle erken evlilikler gerçekleşebilmektedir. Savaşlar, göçler ve doğal felaketlerle birlikte gerçekleştirilen göç sonucu da erken evliliklerin yoğun olarak görüldüğü bilinmektedir. Bu tür göçler de birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Kız çocuklarını tehlikelerden, tacizden ve tecavüzdten korumak adına ya da göçle birlikte hayatta kalabilmek için var olan yoksulluklarında kurtulabilmek adına bir gelir kapısı olarak görülen kızlar erken evlendirilmektedirler.

Kente gerçekleştirilen göçle birlikte eğitim imkânından daha da uzaklaşan kız çocuklarının eğitimi yarıda kalmaktadır. Tarımda iş gücü olan kullanılan kız çocuğu kente geldiğinde artık işe yaramaz hale gelmekte ve erken evlenmekten başka çaresi kalmamaktadır (Yıldız ve Avcı 2015).

Bununla birlikte evlenme şekilleri de bireylerin sahip oldukları kültüre göre değişmektedir. Özellikle geleneksel toplum yapısına sahip ailelerde evlilik kararı bireysel değil karar vericiler tarafından verilmektedir. Erkek egemenliğinin hüküm sürdüğü bu yapıda karar verme ailenin en büyük erkeğine verilmiştir. Otorite evliliğe karar verir ve bu karar sorgulanamaz (Bağlı ve Sever 2005).

Erken yaşta evlilikler, geleneksel cinsiyet algımız, kadın ve erkekte beklenenler, namus ve töre kodları, berdel, başlık parası, çok eşlilik gibi birçok unsurla bağlantısı olan ve onlarla karşılıklı olarak birbirini yeniden üreten ve kuran bir gelenektir (Aslan 2014).

Tablo 14'te kız çocuklarının çoğu tanışarak ve kendi isteği doğrultusunda evlendiğini ifade etmesine karşılık, Tablo 15'deki akrabalık durumlarına bakıldığında yarısında fazlası akraba olduğunu belirtmiştir. Geleneklerin belirleyici rolü burada da karşımıza çıkmaktadır. Kadın ve erkeğin kararı kendilerinin verdiği gibi görünen ancak geleneğin bireysel kararlar gibi algılandığı, baskın ve belirleyiciliği yüksek rolü gözler önüne serilmektedir.

Akraba evlilikleri çoğunlukla aileler tarafından çeşitli nedenlerle daha çok tercih edilen evlilikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazen mirasın bölünmesini engellemek üzere akraba evlilikleri gerçekleştirilirken bazen de akraba olmasından ötürü çocuk gelinin kendi kayınvalidesi ve kayınpederine ya da ailenin diğer fertlerine daha iyi bir bakım verir gerekçesi ile gerçekleşebilmektedir.

Erken evlilikle ilgili yapılmış çalışmalarda bu tür evliliklerin, ataerkil düzenin sürekliliğini, kültür ve geleneğin üretimini doğrudan sağlayan bir işlev gördüğünü, bu amaçla kadın ve erkekte beklenenlerin farklılığını kendi içinde meşrulaştırdığını ve ne kadar erken evlenip çocuk ve ev bakımını üstlenirse, bir kadının o derece makbul görüldüğü inancını da içerdiğini göstermiştir (Aslan 2014).

Yıldız ve Avcı (2015)'nin Erken Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti: Nitel Bir Çalışma isimli araştırmalarına bakıldığında, çoğunlukla aileler erken yaşta yapılan evliliklerde karar merciidir. Bu araştırmada 184 kadın araştırmaya katılmıştır. Bu kadınların %75'i evliliklerine ailelerinin karar verdiğini belirtmişlerdir. Bu kadınların %20'si evliliğine eşyle birlikte karar verdiğini, %5'i ise evliliğine akrabalarını karar verdiğini belirtmiştir. Erken evliliklerde çoğunlukla evlilik kararına ailenin ve akrabaların dahil olduğu görülmektedir.

Tablo 14'te araştırmaya katılan çocuk gelinlerden %62'si tanışarak, %34'ü görücü usulüyle, %2'si zorla (baskı-kaçırılma), %2 si ise internet aracılığı ile eşi ile tanışarak evlendiğini ifade etmiştir. Yukarıda Yıldız ve Avcı'nın çalışmalarına da

bakıldığında ailelerin karar verdiği görücü usulü evlilikler her iki çalışmada da oldukça yüksek yüzdelerdedir. Ailelerin karar verdiği ve görücü usulü evlilikler halen varlığını devam ettirmektedir.

Erken evliliklerde kız çocuklarının 18 yaşından küçük olması, resmi nikâh kıyılmasına engel teşkil etmektedir. Ancak Türkiye'de resmi nikâhın kıyılmaması bir engel olarak görülmemekte ve hiçbir yasal geçerliliği olmayan imam nikâhıyla hukuken 'yok evlilikler' kurulmaktadır. Özellikle kırsal kesimde erken yaşlarda yapılan evliliklerde imam nikahının yapıldığı, kız çocuğunun yaşı 18'i doldurduğunda veya gerek duyulduğunda resmi nikah yapıldığı görülmektedir. Dini nikah ile evlenen kız çocuğunun herhangi bir yasal hakkının olmadığı aileler tarafından göz ardı edilmesi sorunun esasını teşkil etmektedir (Çakır 2013).

Tablo 18'de görüldüğü üzere, çocukların yarısından fazlası imam nikâhı ile evli olduğunu belirtmiş olup resmi nikâh yapabilme imkânına sahip olsalar da yapmadıkları ve resmi nikâha gerek duyulmadığını belirttikleri görülmektedir. İmam nikâhı çoğunlukla resmi nikâhlardan daha fazla itimat görebilmektedir.

Yasaların yeterince keskin bir çizgiye sahip olmaması, çocuk evlilikleri hakkında netliğe sahip olmaması nedeni ile resmi nikah uygulamasına gerek duymaksızın dini nikah gerçekleştirerek evlilik birliklerinin kurulduğu görülmektedir.

Erken evliliklerde dini nikâh ritüeli yaygın olarak uygulanmaktadır. Ancak erken evliliklerde dini nikâhların bu denli yaygın olarak kullanılmasının geleneksel kültürden mi yoksa dinin yanlış değerlendirilmesinden mi kaynaklandığı günümüzde tartışılmaya hala devam etmektedir. Nitekim dini nikâhlar yalnızca erken evliliklerde değil geleneksel toplumlarda hemen hemen her evlilikte resmi nikâhlar ile birlikte kıyılmaktadır. Geleneksel ve dini bir uygulama olan bu evlilik türünde de bireylerin tercihlerinden ziyade uygulamaların gelenekselliği varlığını hissettirmektedir (Yiğit 2015).

Erken evlilikler ülkelere ve zamana göre değişen bir yaygınlık gösterir. Hatta bu yaygınlık veya yoğunluk bir ülkenin kendi içinde bile belli bazı topluluklar içinde onların demografik, ekonomik, politik ve sosyal pozisyonlarına göre değişim gösterir. Ülkenin nüfus sistemi ve yasaların bu tür evlilikleri denetleyen bir

çerçeveye sahip olup olmaması ve kültürel bir takım kurallar, bu konudaki pratiği şekillendiren ve yaygınlığı belirleyen unsurlardandır (Aslan 2014).

Erken evlilikler, geleneksel kültürde geçmişten bu güne kadar devam ettirilmekte, gerçekleştirilen uygulamanın olumsuzlukları sorgulanmadan sürdürülmektedir. Geleneksel kültürün hakim olduğu ülkemizde, uzun yıllardır var olan ve sorgulanmaksızın gelenek olarak devam ettirilen erken evlilik bir sorun olarak görülmemektedir. Çocukların eğitim, sağlık, yaşama ve gelişme, ihmal ve istismardan korunma haklarını ihlal eden, psikolojik sorunlar ve toplumsal izolasyona sebebiyet veren erken evliliklerin sorun olarak değerlendirilmemesi sorunun çözümünü zorlaştırmaktadır (Çakır 2013).

Tablo 11’de görüldüğü üzere erken evlilik gerçekleştiren çocuk gelinlerin annelerinin evlilik yaşları sorulduğunda, çocuk gelinlerin annelerinin yarısından fazlası da erken evlilik gerçekleştirmiştir. Annenin de erken evlilik gerçekleştirmesi çocuk için önemli bir sosyal örnektir.

Ataerkil düzen tarafından bir gelenek haline getirilen erken evlilik, kadının statüsünün ve rolünün belirlenmesinde önemli bir dönüm noktası haline gelmiştir. Bu gelenek, bir kız çocuğunun belli bir yaşı geçmeden evlilik gerçekleştirerek kadın rolünü üstlenmesini kutsallaştırmakta ve evlilik rolü ile birlikte yeni bir hayata başlayarak daha birçok rol üstlenmesini dayatmaktadır. Sosyal rol kuramı bağlamında annenin de yaptığı erken evlilik çocuk için bir rol model oluşturmakta, kutsal sayılan bu evliliğin erken gerçekleştirilmesini meşrulaştırmaktadır.

Doğal olarak kız çocuklarının gelecek beklentisi de bu doğrultuda biçimlenmekte ve evlilik, kız çocuklarının yaşamlarının merkezine çocukluktan itibaren yerleşebilmektedir. Çünkü ataerkil ideoloji kadını kocasına bağımlı ve kadının yerinin kocasının evi olması gerektiğini savunur. Bu gerçeklik ayrıca kadın için öngörülen yaşamın nasıl inşa edilmesi gerektiğinin sınırlarını da belirlemektedir. Bu anlamda erken evlilikler, ataerkil ideolojinin kadın için öngördüğü gerçeklikle çelişmemekte, toplumsal yaşamda meşru ve normal karşılanmaktadır. Böylece erken evlenen kadınları bağımsız bir birey olarak ele almanın mümkün olmadığı koşullar oluşmaktadır (Yiğit 2015).

Kız çocuğu geleneksel toplumsal yapının kadına dayattığı rolü içselleştirir, hayata ilişkin beklentisi evlenmek ve kocasının evine gelin olarak gitmektir. Kocasına hizmet ederek, eş ve anne rolünü gerçekleştirerek yıllardır öğretilen misyonunu tamamlamayı planlar (Kandiyoti 2015).

Tablo 42’de çocuk gelinlere ideal evlilik yaşının kaç olması gerektiği sorulmuş ve %38’i 19-23 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu, %33’ü 24-27 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu, %21’i 16-18 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu, %8’i ise 28-31 yaşın ideal evlilik yaşı olduğunu belirtmiştir. Çocuk gelinlerin, 18 yaşının altında evlilik yapmış olmalarına rağmen ideal evlilik yaşının buldukları yaşlar değil de daha büyük yaşlar olarak belirtmeleri de gözden kaçmamaktadır. Orçan ve Kar (2008)’in Türkiye’de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği araştırmalarında, araştırmaya katılan katılımcıların ideal evlilik yaşının 19-21 yaş aralığında olması gerektiğini belirtenlerin oranı %35, 22-24 yaş aralığında olması gerektiğini belirtenlerin oranı ise %39,2’dir.

Bununla birlikte çocuk gelinlere Tablo 43’te kendi kız çocukları için erken evlilik uygulamasının gerçekleştirilmesini isteyip istemedikleri sorulmuş ve çocukların neredeyse tamamı erken evlilik uygulamasını bir sonraki kuşak tarafından devam ettirilmesini istememekte oldukları görülmektedir. Çocuk gelinler birçok nedenle kız çocuklarının erken evlenmesini istememektedirler.

Araştırmamıza göre çocuk gelinlerin, kuşaklar öncesinden devam ettirilen pratik ve uygulamaları sorguladıkları görülmüştür. Kendi kız çocuklarının, eğitim almasını, bir meslek sahibi olmasını, kendi ayakları üzerinde durup kendi kararlarını verebilen bireyler olmasını istedikleri görülmektedir.

Çocuk gelinlerin karşılaştıkları bir diğer sorun ise, henüz biyolojik olgunluğa erişmeden gerçekleştirilen evlilikler, cinsel birliktelikler ve doğumlar sonrasında ortaya çıkan anne-çocuk ölümleridir. Özellikle kız çocuklarında erken gebelik ve doğum, anne ve bebek için tehlike oluşturmakta, çoğu zaman da olanak kısıtlılığı ve farkındalık eksikliğinden dolayı ölümlerle sonuçlanmaktadır.

Bununla birlikte uygulamada sıklıkla karşılaştığımız ve Tablo 46’da da görüldüğü üzere, çocukların çocukluk yıllarını yaşamama, küçük yaşta ev işleri, temizlik

yapma, bulaşık yıkama, yemek yapma, çocuk bakma, evdeki bakıma ihtiyaç duyan kişilere bakma gibi birçok sorumlulukla karşı karşıya kalmanın kendilerini yordüğünü ifade ettikleri görülmektedir.

Aynı zamanda Tablo 28'e baktığımızda, çocuk gelinlerin eş ve eşin ailesi ile birlikte yaşarken uyması gereken kurallar, kendi aile ve arkadaşları ile görüşme konusunda yaşadığı sorunların da önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür. Çocuklar hane değişikliği, yeni çevreye uyum, yeni sorumluluklar, yeni ebeveynler ile birlikte birçok değişkenle karşılaşmakta ve uyum sorunları yaşamaktadırlar. Uyum sorunuyla birlikte, davranış bozuklukları, sosyal dışlanma, depresyon, özgüven kaybı, madde kullanımı, boşanma gibi sorunlar da erken evliliklerde daha sık görülmektedir.

Erken evlilikler sonucunda, kız çocuğunun kayınvalideye yardımcı olması nedeniyle kocasının ailesi ile yaşamak zorunda kalmakta, çoğu zaman kendi ailesinden çok uzaklaşmakta, yeni çevreye, yeni aileye uyumu zorlaşmaktadır. (Boran ve ark. 2013).

Tablo 21'de ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında kız çocuklarının erken evlenmesinin en önemli nedenlerinden bir tanesi toplumsal kalıp yargılardır. Toplumda doğru kabul edilen, geçmişten bu güne kadar varlığını devam ettiren ve gelenekselleşen, tabulaşan yargılar toplumsal olaylarda etkin bir şekilde rol almaktadır. Benzer şekilde, Orçan ve Kar (2008)'ın Türkiye'de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği araştırmalarında, erken yaşta evliliklerin gelenek ve görenekler nedeniyle olduğunu söyleyenlerin oranı, %46'dır. Çocukların belleklerine çok küçük yaşlarda ekilen tohumlar gibi kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır.

Tablo 39 ve 40'ta, çocuk gelinlere evlilik beklentileri sorulmuş ve bu beklentilerin ne kadarının karşılandığına ilişkin de cevaplar alınmıştır. Tablolara bakıldığında, çocuk gelinlerin büyük çoğunluğunun mutlu bir birliktelik ve ekonomik rahatlık beklentisi içinde olduğu ancak beklentilerin orta düzeyde karşılandığı ya da karşılanmadığı üzerinde durulmaktadır. Erken yaşta yapılan evlilikler, birçok çocukta hayal kırıklığı yaratmaktadır. Ancak yaşanan bu hayal kırıklığının üzeri örtülmekte, hayali kurulan evlilik şekli gerçekleşmediği için çocuk gelinler, kendi çocukları üzerinden hayallerine devam etmekte, mutlu bir evlilik gerçekleştirebilmesi için kendi çocuklarının erken evlenmelerini istememektedirler.

Hayal kırıklıkları ile dolu bir çocukluk yaşıyan, evlilik sorumluluğu ile çok küçük yaşta karşı karşıya kalan, eğitim olanaklarından yararlanamayan, kendi ayakları üzerinde durup, kendini ifade edemeyen çocuk gelinler, yarımın çocuk anneleri, gelecek toplumun da yetiştiricileridir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çocuk gelinlerin erken evlilik süreçleri ve erken evliliklerin önlenmesine ilişkin görüş ve düşüncelerinin incelenmesi bağlamında, erken evlilik konusuna ilişkin çocukların gözünden nedenler, evlilik süreci, sonuçlar ve çözüm önerilerinin neler olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda, erken evlenen çocukların evlilik sürecindeki yaşam deneyimleri, ataerkil toplum düzeninin içerisinde kız çocuğunun tercih ve karar verme süreci, geleneksel ve dini tutumları, eğitim, istihdam durumları, ekonomik düzeyleri ve etkileri, evlilik beklentileri ve karşılanma durumlarına ilişkin bilgiler elde edilmiştir.

Genel olarak araştırma sonuçları, erken evliliklere ataerkil düzenin ve toplumsal cinsiyet rollerinin etki ettiği, kız çocuklarının pasif, karar verme yetkisi bulunmayan, sahip olduğu haklarını kullanmalarına engel olan cinsiyetçi bir tutumun varlığına işaret ettiği görülmektedir. Erken evliliklere, ataerkil değer yargıları ve toplumsal cinsiyet rollerinin yanı sıra, eğitim eksikliği, yoksulluk, göç, dini inançlar, geleneksel uygulamalar da etki etmektedir. Çocuk gelinlerin, evlenmeden kendi ailesi içerisinde ve evlendikten sonra da dahil olduğu aile içerisinde devam eden ataerkil sistemi benimsemiş olduğu ve bunu kendi içinde meşrulaştığı da çarpıcı bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Çocuk gelinlerin meşrulaştırdıkları bu sistem içerisinde erkeğe bağımlı bir yaşama hapsedildikleri görülmektedir.

Araştırmada çocuk gelinlere, erken evliliklerin önlenmesi için çözüm önerilerinin neler olduğu konusunda bir sıralama sorusu sorulmuştur. Çocuk gelinlere göre çözüm önerilerinin ilki ailelere eğitim ve danışmanlık verilmesi ve ikincisi de ailelerin eğitim seviyesinin yükseltilmesi olmuştur.

Araştırmada, kendi istekleri ile eğitimlerine devam etmeyip erken evliliği tercih eden birçok çocuk da vardır. Bununla beraber araştırma sonuçları, çocukların eğitim düzeyi düşük ailelerde yetiştiğini de göstermektedir.

Ailelerin sahip olduğu tutum ve davranışlar kız çocuklarını erken evlendirme konusunda destekleyicidir. Karar verici, aktif rol oynayan ailenin gücü bireysel güçten çok daha fazladır. Bu nedenledir ki aile sistemi ile çalışmak en etkili yollardan biridir. Daha önce de değindiğimiz gibi bir toplum içerisinde yanlış giden

bir şeyleri düzeltmek ve ona müdahale etmek ancak sistem içindeki alt sistemlerin ve bunların arasındaki ilişkinin anlaşılması ile mümkündür. Nitekim birey aile sistemi içerisinde yaşamına devam eder ve toplumun en küçük sistemlerinden biri ailedir. Toplumsal değişim üzerinde çalışmak için birey ve aileden başlamak gerekmektedir. Erken evliliklerle mücadelede, öncelikle bu sorunun aile içerisindeki ve daha sonra da toplumdaki meşruluğunu ortadan kaldırmak gerekmektedir. Bunun için ailelere erken evlilikler ve erken evliliklerin ortaya çıkardığı sorunlar konusunda eğitim vermek, bu konularda ailelere danışmanlık yapmak üzere projeler oluşturulmalıdır. Bu çalışmalar ile aile bireylerinin sahip olduğu ataerkil uygulamalar, ataerkil söylemler ve ataerkil dil yerine daha eşitlikçi toplumsal cinsiyetin var olduğu konusundaki farkındalığı arttırılmalıdır.

Ailelerin eğitim seviyesini arttırmak üzere çalışmalar yapılmalı, eğitimin önemini vurgulayacak reklamlar, kamu spotları, haberler oluşturulmalıdır. Eğitimi teşvik etmek amaçlı projeler geliştirilmeli ki eğitim düzeyi yükselttilerek erken evlilik uygulaması konusunda ailelerin geleneksel bakış açısından kurtulması sağlanmalıdır. Çocuk gelinler diğer çözüm önerisi olarak, kadın ve kız çocuklarının haklarının korunması, toplumdaki kızların erken evlenmesi ile ilgili kalıp yargıların yok edilmesi üzerinde durmuşlardır.

Bu çerçevede öncelikle kadınların ev içerisinde ve daha sonra da toplum içerisinde haklarının olduğu kabul edilmeli, kendi yaşamları hakkında kendileri karar verme yetkisine sahip olmalıdır. Kadını ve haklarını yok sayan ataerkil ideoloji yerine eşitlikçi, toplumsal cinsiyet rollerinden sıyrılmış bir toplumsal dönüşüm sağlanmalıdır.

Bireyi iletişim kurduğu bütün sistemler ile ele alarak çözüm üretmek adına çalışmalar planlanmalıdır. Çocuk doğduğu andan itibaren içinde yaşayarak büyüdüğü çevre, aile, akrabalar, mahalle, okul, arkadaşlar mikrosistemi, yine çocuğu gelişimsel olarak etkileyen kitle iletişim araçları, sosyal medya, komşular, sosyal hizmet kurumları da mezosistemi ve inanç, kültürel değer ve yargılar makrosistemi içerisinde var olmaktadır. Bir değişim gerçekleştirmek için bu sistemlerin tümü ile çalışmalar yapmak gerekmektedir.

Sosyal hizmet uzmanı birey ile psiko-sosyal görüşme ile mikro çalışma yaparken, aile, okul, akrabalar ile birlikte de mezzo çalışma gerçekleştirmekte, etkili projeler, görüşmeler yapmalıdır. Toplumsal düzenlemede büyük bir fonksiyonu olan yasaların düzenlenmesi ve etkili politikalar geliştirilmesi ile de makro çalışmalar yaparak birey aile ve toplumla sorunla mücadele etmelidir.

Çocuk gelinler için bir diğer öneri ise eğitim zorunluluğunun denetlenmesi ve köylere liselerin açılmasıdır.

Araştırma sonuçlarında birçok çocuk evlilik nedeni ile eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmış aynı zamanda eğitim düzeyi düşük bireylerde erken evlilik uygulaması daha sık görüldüğü ortaya çıkmıştır. Erken yaşta evlilik ve eğitim eksikliği ve eşitsizliği kısır döngü olarak devam eden ve birbirini sürekli olarak etkileyen büyük bir sorundur.

Bu erken evlilik ve eğitim eksikliği sorunu birçok disiplin tarafından ele alınabileceği gibi sosyal hizmetin de en önemli sorun alanlarından birisi durumundadır. Sosyal hizmet uzmanı, bireyin gelişmesine ve toplumun değişen koşullarına uyum sağlamasına, uyum sağlamasını engelleyen sorunları gidermesine yardımcı olan, toplumsal refahın artmasını ve kaynakların eşit dağıtılmasını sağlamak için çalışmalar yapan meslek elemanıdır.

Erken evlilik ve eğitimin yarıda kesilmesi sorunu ile sosyal hizmet uzmanları hastanelerde 18 yaş altı gebelikler, okullarda eğitimi yarıda bırakan kız çocukları, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerinde, adalet bakanlığına bağlı aile ve çocuk mahkemelerinde ihmal ve istismara uğramış çocuklar, belediyelerde ve sivil toplum kuruluşlarında gerçekleştirilen çalışmalarda dezavantajlı grup içerisinde yer alan erken evlilik gerçekleştirerek eğitimi yarıda kalmış çocuklar vb ile sıklıkla karşılaşmaktadırlar.

Sosyal hizmet uzmanı müracaatçıyı genelci bir yaklaşımla ele alarak sorunu bütüncül bir bakış açısıyla irdelemektedir. Burada salt müracaatçının sorununu odaklanmaz bu sorunun etkili olduğu, sorunu oluşturabilecek diğer sistemlere de bakar, bu sistemler arasındaki ilişkileri anlamaya çalışmaktadır.

Örneğin, mikro düzeyde erken evlendirilen ve eğitimi yarıda kesilen kız çocuklar sorunu, sadece çocukların ve ebeveynlerin eğitimsiz olmalarıyla açıklanamaz. Buradaki sorun, makro düzeyde çocukların ve ebeveynlerin eğitim sistemlerine ulaşmasını engelleyen sosyo-politik yapıyı, toplumsal gelişmişlik düzeyini, kültürel boyutu bilmeyi ve anlamayı da gerektirmektedir.

Bu nedenledir ki sosyal hizmet uzmanı erken evlilik sorununun çözümü için hem birey hem aile hem de toplumla çalışarak, etkili bir müdahale gerçekleştirmeyi hedefler.

Bu hedefler içinde, gerçekleştirilecek projeler ile halka inilerek, gelenek görenek olarak kabul edilmiş, kalıplaşmış yargılar olan, kız çocuğunun okumasının doğru karşılanmaması, eğitimde erkeklerin gerisinde kalması, kızların küçük yaşta evlendirilmesi gibi konularda kamuoyu oluşturulmalı sahip olunan kalıplaşmış bu düşüncelerin yanlışlığı ve neden olduğu sorunlar anlatılmalıdır.

Çocukların okullaşma oranlarının artırılmasını, eğitimlerine devam etmelerini sağlamak ve erken yaşta gerçekleştirilen evlilikleri azaltmak amacıyla halkın dikkatini çekmek için kitle iletişim araçlarından yararlanılmalı, televizyonlarda, gazetelerde ve radyolarda konu ile ilgili olumlu örnek programlar yapılmalıdır.

Muhafazakâr toplumlarda, dini yanlış yorumlayan topluluklarda din adamları ile işbirliği gerçekleştirilerek, eğitimin öneminin vurgulanması, çocukları okula göndermenin önemi ve erken evliliklerin yanlışlığı hakkında camilerde halka vaaz verilmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ortadan kaldırılması, etkilerinin en aza indirilmesi için okullarda öğrencilere bu konular anlatılmalı, geçmişten getirilen geleneksel uygulamaların geçerliğini yitirmesi gerektiği, eğitimin önemi aktarılmalı ve doğru bilgiye erişimi kolaylaştırıcı yöntemler geliştirilmelidir.

Evlilik yaşı yasalarca kontrol altına alınmalı ve yasal boşluklar giderilerek kontrollü hale getirilmeli ve zorunlu eğitim süresi ile ilgili çalışmalara ağırlık verilerek kız çocuklarının eğitim alma süreleri uzatılmalıdır.

Kız çocuklarının eğitimden yararlanabilmeleri için gerekli destek verilmelidir.

Sonuç olarak, erken evlilikler ve eğitim eksikliği kız çocuklarının temel haklarının kullanılmasını engelleyen, kadının statüsünü düşüren, toplumsal alanda eşitsizliğe sürükleyen ve toplumsal gelişmişlik düzeyini etkileyen bir sorundur. Bugünün çocukları, geleceğin anneleri olan ve bir açıdan da çocuk yetiştirerek toplumun geleceğini şekillendiren bireyler olarak temel hakları ellerinden alınan kız çocuklarının sorununun, disiplinler arası bir çalışma ile üstesinden gelinebileceği düşünülmektedir.

Çocuk gelinlerin diğer önerisi ise kurum ve kuruluşların erken evlilik konusunda daha hassas çalışmaları ve bu konudaki cezaların caydırıcılığının artırılması olmuştur.

Yasalarda (Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Çocuk Koruma Kanunu) geçen tanımlar ve verilen yaşlar arasındaki karışıklığın giderilmesi ve standart bir yaş belirlenmesi ve bu konuda var olan yasal boşluğun giderilmesi gerekmektedir.

Erken evlendirilmiş çocukların, sağlık kurumlarında, eğitim kurumlarında tespitinin yapılmasıyla birlikte hemen gerekli işlemlerin başlatılması, kolluk kuvvetlerine bilgi verilmesi gerekmekte ve çocuk eğer istemediği bir evliliğe zorlandıysa şikayet mercilerinin aktif rol alması ve yasal bir işlem başlatılarak, çocuğun korunması gereklidir. Koruma altındaki çocuğun eğitim ve yaşamsal ihtiyaçları garanti edilmelidir.

Sağlık kurumlarında gebe çocuk gelin yada çocuk anne ile karşılaşan sosyal hizmet uzmanı da psiko-sosyal görüşme ile yasal işlemleri uygulamalı ve çocuk hamileliğin ve anneliğin ortaya çıkarabileceği riskler konusunda bilgilendirmelidir.

Bu sorununun mevcut yasal düzenlemeler uygulandığı, üzerinde çalışmaların yapıldığı ve etkili projelerin gerçekleştirildiği takdirde çözüm yolunda önemli adımlar atılacağı düşünülmektedir.

Çocuk gelinler diğer bir öneri olarak, beşik kurtmesi/levirat/sororat... gibi geleneksel uygulamaların kaldırılmasını belirtmişlerdir.

Sosyal hizmet disiplini açısından erken evlenen çocuklar, dezavantajlı ve risk altındaki güçsüz ve ezilen nüfus grubu içinde yer almaktadır. Sosyal hizmetin

çalışma alanı olan bu grup için öncelikle toplum içerisindeki erken evliliği destekleyen uygulamaların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bunun için de ataerkil toplum düzeni içinde kalıplaşmış cinsiyet rolleri ve kalıplaşmış uygulamalar yerine daha eşitlikçi, baskı ve ayrımcılığın olmadığı bir toplumsal düzen oluşturulması gerekmektedir.

Yoksulluk nedeni ile özellikle erken evlenen çocuk gelinler gibi kimi nüfus ya da insan grupları, toplumun geneline göre yoksulluk riski ile daha fazla karşı karşıya kalmaktadır. Çocuk gelinlerin eğitim ve çalışma yaşamına katılım düzeyleri daha düşüktür ve söz söyleme ve karar verme yetkileri de yoktur. Kadınların özel ve kamusal alan içinde yer almalarını sağlamak için örgütlü çalışmalar yapılmalı, kurum ve kuruluş bazlı çocuk gelinlerin aktif iş gücüne katılabilmeleri için destekleyici projeler yapılmalıdır. Sosyal hizmet bağlamında çalışma hayatına katılmaları konusunda savunuculuk, arabuluculuk ve güçlendirme çalışmaları gerçekleştirilmelidir. Ayni/nakdi sosyal yardımlar ile de yoksulluk içindeki erken evlenen kadınların gelecek beklentileri olumlu yönde etkilenecektir.

Erken evliliklerin önlenmesi için çok boyutlu çalışmalar gerçekleştirmek gerekmektedir. Meslekler arası işbirliği de bunlardan biridir. Bu kadar çok nedenin var olduğu bu sorun ancak çok boyutlu çalışmalarla ortadan kaldırılabilir. Bu nedenle bireysel, toplumsal, politik ve hukuki önlemlerin bir arada alınması, sorunla baş etmede önemli olmaktadır.

9. KAYNAKÇA

Acemoğlu H. Ceylan A. Saka G. Ertem M. Diyarbakır'da Erken Yaş Evlilikleri. Aile ve Toplum. 2005;2(9).

Altın B. Töreye Dayalı Evlilik Türleri Ve Berdel Geleneği. D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2008, Diyarbakır (Danışman: Prof. Dr. E. Aslan).

Arslan Ş. Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik. I. Baskı, TC Başbakanlık Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Ankara;2000.

Aydemir E. Evlilik mi Evcilik mi? Erken ve Zorla Evlilikler: Çocuk Gelinler. 1. baskı, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara; 2011, s:3- 47.

Aydın G. Kız Çocuklarının Eğitimi. A.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2014, Ankara.

Bağlı M, Sever A. Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği: Levirat ve Sororat. Aile ve Toplum. 2005;10-13.

Bandura A. Social Learning Theory. Prentice-hall, Inc.Englewood Cliff, New Jersey;1977.

Başbakanlık, Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü. Cumhuriyet'in 75. Yılında Türkiye'de Kadının Durumu, Ankara.1999.

Baydar V. Feminist Sosyal Hizmet Perspektifinden Popüler Yabancı Dizilerde Kadın Düşmanlığının İncelenmesi. A.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2014, Ankara (Danışman: A. SEZEN SERPEN).

Beşpınar F.U. Türkiye Aile Yapısı Araştırması Tespitler, Öneriler. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. 2014.

Bingöl O. Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. 2014;16(1): 108-114.

Boran P. Gökçay G. Devocioğlu E. Eren T. Çocuk Gelinler. Marmara Medical Journal. 2013; 26:58-62.

Bozkurt V. Değişen Dünyada Sosyoloji. I. Baskı, Ekin Kitabevi, Ankara;2006, s:263.

Buz S. Feminist Sosyal Hizmet Uygulaması. Toplum ve Sosyal Hizmet. 2009; 20:53- 65.

Çakır H. Sosyo-kültürel ve Ekonomik Faktörler Çerçevesinde Erken Evlilikler: Ankara Pursaklar Örneği. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013, Ankara (Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Günindi Ersöz).

Çakmak D. Türkiye’de Çocuk Gelinler. Birinci Hukukun Gençleri Sempozyumu-Hukuk Devletinde Kişisel Güvenlik. Bildiri Tam Metinler El Kitabı. 2009.

Çelik C. Değişim Sürecinde Türk Aile Yapısı ve Din. Dergi Karadeniz. 2010;25-35.

Dağdelen G. Early Marriage: The Case Of Van Province In Turkey. Social Sciences of The Middle East Technical University, Degree of Master of Science, 2011, Ankara (Danışman: Prof. Dr. Y. ECEVİT).

Dağlı Ö. Almanya’nın Zorla Evliliklere Karşı Mücadelesi. Uçan Haber Dergisi. 2010;38.

Demiröz F. Öz C. Özdemir E. Çiçekli M. Sistem Kuramı. Ankara. 2012.

Dilli C. Zorunlu Eğitim Çağında Bulunan Kız Çocuklarının Okula Gitmeme Nedenleri (Şırnak İli Örneği). F.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2006, Elazığ (Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. GÜROL).

Duyan V. Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri. I. Baskı, Sosyal Çalışma Yayınları, İstanbul;2014.

Duyan V. Özgür Sayar Ö. Özbek M. Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak. I Baskı, Öncü Basımevi, Ankara; 2008, s:135-139.

Emire G. Early Marriage and Its Effects on Girls' Education in Rural Ethiopia: The Case of Mecha Woreda in West Gojjam, North-Western Ethiopia. Georg-August University of Goettingen, Göttingen;2005.

Gök F. Evli Kadın ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algılarının Aile İşlevlerine Yansıması. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2013, Ankara (Danışman: Prof. Dr. S. İl).

Gökçe B. Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme. Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi. 1976;46 -67.

Işıkkhan V. Sosyal Hizmet ve Toplumla Çalışma. Sosyal Hizmet Araştırma, Uygulama ve Geliştirme Derneği, Ankara; 2014: 76-77.

İlhan Tunç A. Van'da Kadın Sorunları ve Eğitim. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2009;1(1).

İşmen E. Duygusal Zeka Ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2004; 56- 75.

Kandiyoti D. Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler. 5. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul;2015.

Kaptanoğlu İ. Ergöçmen B. Çocuk Gelin Olmaya Giden Yol. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi. 2012;128- 161.

Kara B. Değişen Aile Dinamikleri Açısından Erken Yaşta Evlilikler Sorunu Ve Toplumsal Önemi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2015;20(2): 59-72.

Karaboğa F. Evlenme Geleneğinin Değişen Karakteri Üzerine Bir İnceleme: Sanal Ortam ve Evlenme. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2008, Ankara (Danışman: Prof. Dr. M. Ö. Oğuz).

Kaynak Malatyalı M. Türkiye’de ‘Çocuk Gelin’ Sorunu. Nesne. 2014;2 (3):27-38.

Kır İ. Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. 2011;381-404.

Koşar D. Yavuz Özkan Sinemasında Türk Aile Yapısı Ve Değerlerinin Temsili. E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2007, İzmir (Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. F. Parsa).

Orçan M. Kar M. Türkiye’de Erken Yaşta Yapılan Evlilikler ve Risk Algısı: Bismil Örneği. Aile ve Toplum. 2008;4(14): 97-111.

Ökten Ş. Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nin Toplumsal Cinsiyet Düzeni. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2009;2 (8):302- 312.

Özateş Ö. Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı Nedeniyle Temel Eğitimden Kopan Kız Çocukları Sorunu. Toplum ve Sosyal Hizmet. 2007;77- 87.

Özaydınlık K. Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi. 2014;14(33): 93-112.

Özcebe H. Küçük Biçer B. Önemli Bir Kız Çocuk Ve Kadın Sorunu: Çocuk Evlilikler. Türk Pediatri Araştırmaları. 2013;86 -93.

Özgüven İ E. Evlilik ve Aile Terapisi. 1. baskı, PDREM Yayınları, Ankara; 2000, s:289.

Poyraz Tacoğlu T. Türkiye’de Gerçekleştirilen Geleneksel Evlilik Çeşitlerinin Nedenleri Ve Evlilikler Üzerinde Törenin Etkisi. ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 2011;114- 143.

Sayın U. Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynler İle Normal Gelişim Gösteren Çocuğa Sahip Ebeveynlerin 7- 15 Yaş Arası Çocuklarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yaklaşım Ve Görüşlerinin İncelenmesi. H.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2007, Ankara (Danışman: Prof. Dr. İ. Artan).

Sezen L. Türkiye’de Evlenme Biçimleri. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. 2005;185- 195.

Şahin F. Genelci Sosyal Hizmetin Doğuşunu Hazırlayan Etmenler. Sosyal Hizmet Sempozyumu. Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. Ankara. 2002.

Şahinkaya R. Türk Aileleri Hangi Yönden Birbirlerine Farklılıklar Gösterirler. Aile Yazıları I Temel Kavramlar Yapı ve Tarihi Süreç. 1991;47-48.

Şentürk Aydın R. Yaşam Becerileri Psikoeğitim Programının Boşanmış Aile Çocuklarının Uyum Düzeylerine Etkisi. A.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013, Ankara (Danışman: Doç. Dr. S Nazlı).

Şentürk Ü. Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler (Malatya Uygulaması). İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006, Malatya (Danışman: Doç. Dr. A. Korkmaz).

Şenver Yıldırım Ş. Ergenlerin Aile İçinde Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Aile İlişkilerinin Değerlendirilmesi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006, Ankara (Danışman: Doç. Dr. V. Işıktan).

Taner Y. Gökler B. Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri. Hacettepe Tıp Dergisi. 2004; 35:82- 86.

Tolan B. Geleneksel Aileden Çağdaş Aile Yapısına Doğru. Aile Yazıları/2. 1990;483- 493.

Türkiye’de Aile Yapısı Araştırması. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı - Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Ankara, 2011.

UNICEF. Early Marriage, Child Spouses. Italy. 2001;5.

Ünal V. Geleneksel Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Boşanma Sorunu ve Din. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2013;590.

Yıldırım E. Dış Göçler Sebebiyle Parçalanmış Aile Çocuklarının Değer Algılarının İncelenmesi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2013, Aksaray (Danışman: Doç Dr. A. ÖCAL).

Yıldırım N. Yaşam Döngüsünde Aile, Aile Bireyleri ve Akrabalıklar. Aile Yazıları /7. 2015;35 -58.

Yıldız ve Avcı. Erken Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti: Nitel Bir Çalışma.2015.

Yiğit T. Feminist Sosyal Hizmet Yaklaşımı Bağlamında Ataerkil İdeoloji ve Erken Evlilikler. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 2015, Ankara (Danışman: S. İL).

Yolcuoğlu İ. Çocukların İhmal-İstismara Uğramasında Aile ve Çocuklara Yönelik Risk Faktörleri ve Sosyal Hizmet Müdahalesi. Toplum ve Sosyal Hizmet. 2010;21 (1):73- 83.

Yörük A. Feminizm/ler. Sosyoloji Notları Dergisi. 2009;63- 86.

Zastrow C. Sosyal Hizmete Giriş. Çeviren: Aykara A. ve ark.) I. Baskı, Nika
Yayınevi, Ankara;2013.

10. EKLER

10.1 EK. 1. ANKET FORMU

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans programında Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş ve Düşüncelerin İncelenmesi üzerine sosyal hizmet açısından bir değerlendirme yapmak üzere aşağıdaki anket soruları hazırlanmıştır. Vermiş olduğunuz bilgiler gizli kalmak koşulu ile araştırmaya katkılarınız değerlendirilecektir. Katkılarınızdan dolayı teşekkürler.

ANKET FORMU

1. BÖLÜM

1. Doğum tarihi ve yeri?.....

2. Nerede ikamet ediyorsunuz?

3. Kaç yıldır bu kentte ikamet ediyorsunuz?.....

4. Başka bir ilden göç ettiniz mi? (cevabınız hayır ise 6. soruya geçiniz)

a. Evet b. Hayır

5. Göç ettiyseniz nereden geldiniz?

İl.....İlçe.....Köy.....

6. Öğrenim durumunuz?

a. Okur-yazar değil b. Okur-yazar ama okul mezunu değil c. İlkokul mezunu
d. Ortaokul mezunu e. Lise mezunu f. Üniversite mezunu

7. Eğitime devam ediyor musunuz? (cevabınız evet ise 11. soruya geçiniz)

a. Evet b. Hayır

8. Eğer etmiyorsanız okulu bırakma kararını kendiniz mi verdiniz? (cevabınız evet ise 10. soruya geçiniz)

a. Evet b. Hayır

9. Okulu bırakmanızda etkili olan kişi ya da kişiler kimdir? (birden çok şık işaretleyebilirsiniz)

a. Baba b. Anne c. Dede-büyükbaba d. Amca-dayı
e. Arkadaş f. Başka bir aile büyüğü.....

10. Okulu bırakma nedenleriniz nelerdir? (birden çok şık işaretleyebilirsiniz)

- a. Evlilik b. Aile veya çevre baskısı c. Bir işte çalışmak
d. "Kız kısmı okumaz..." gibi toplumsal yargılar e. Ekonomik yetersizlik
f. Bakmakla yükümlü olduğum kişilerin olması (çocuk,yaşlı,hasta)
g. Diğer.....

11. Sağlık durumunuz nasıldır?

- a. Herhangi bir sağlık sorunun yok b. Zaman zaman hastalanırım
c. Sık sık hastalanırım d. Devamlı hastayım(kronik hastalık)

12. Herhangi bir ruhsal rahatsızlığınız var mı?

- a. Evet b. Hayır

13. Anne ve babanızın medeni durumu?

- a. Evli ve birlikteler b. Evli ama ayrı yaşıyorlar c. Boşandılar
d. Anne veya babadan herhangi biri vefat etti e. Boşandılar ama birlikte yaşıyorlar
f. Anne vefat etti g. Baba vefat etti

14. Annenin eğitim durumu?

- a. Okur-yazar değil b. Okur-yazar ama okul mezunu değil c. İlkokul mezunu
d. Ortaokul mezunu e. Lise mezunu f. Üniversite mezunu

15. Babanın eğitim durumu?

- a. Okur-yazar değil b. Okur-yazar ama okul mezunu değil c. İlkokul mezunu
d. Ortaokul mezunu e. Lise mezunu f. Üniversite mezunu

16. Evlenmeden önce herhangi bir işte çalışıyor muydunuz? (cevabınız evet ise 18. soruya geçiniz)

- a. Evet b. Hayır

17. Eğer çalışmıyorsanız nedeni nedir? (birden çok şık işaretleyebilirsiniz)

- a. Çalışmak istemiyordum b. Aile ve ya çevre baskısı c. İş bulamıyordum
d. Bakmakla yükümlü olduğum kişiler var (çocuk,yaşlı,hasta)
e. Diğer.....

18. Evlenmeden önce ekonomik durumunuz nasıldı?

- a.Çok iyi b. İyi c. Orta d.Kötü e.Çok kötü

19. Anneniz kaç yaşında evlenmiştir?.....

20. Ailede kız kardeşleriniz/ablalarınız var mı?

- a. Evet
b. Hayır

21. 18 yaşından önce evlenen kız kardeşleriniz/ablalarınız var mı?

- a. Evet
b. Hayır

22. Ailede erkek kardeşleriniz/abileriniz var mı?

- a. Evet
b. Hayır

23. 18 yaşından önce evlenen erkek kardeşleriniz/abileriniz var mı?

- a. Evet
b. Hayır

24. Kaç yaşında evlendiniz?

- a. 15 yaşından önce..... b. 15 c. 16 d. 17

25. Ne kadar süredir evlisiniz?.....

26. Eşiniz kaç yaşında?.....

27. Eşiniz daha önce evlilik yaptı mı, eğer yaptıysa kaçınıcı evliliği? (cevabınız hayır ise 29. soruya geçiniz)

- a. Evet.....
b. Hayır

28. Eğer yaptıysa o evlilikten kaç çocuğu var?

- a. Evet.....(rakam) çocuğa sahip
b. Hayır

29. Siz daha önce evlilik yaptınız mı, eğer yaptıysanız şu anki evliliğiniz kaçınıcı evliliğiniz?

- a. Evet.....evlilik
b. Hayır

30. Eşinizin öğrenim durumu?

- a. Okur-yazar değil b. Okur-yazar ama okul mezunu değil c. İlkokul mezunu
d. Ortaokul mezunu e. Lise mezunu f. Üniversite mezunu

31. Eşinizin çalışma durumu?

- a. Çalışmıyor b. Yevmiyeli-düzensiz çalışan c. Düzenli-sürekli çalışan

32. Siz çalışıyor musunuz?(cevabımız evet ise 34. soruya geçiniz)

- a. Evet b. Hayır

33. Eğer çalışmıyorsanız nedeni nedir? (birden çok şık işaretleyebilirsiniz)

- a. Çalışmak istemiyorum b. Aile ve ya çevre baskısı c. İş bulamıyorum
d. Bakmakla yükümlü olduğum kişiler var (çocuk,yaşlı,hasta)
e. Diğer.....

34. Eşinizle nasıl evlendiniz?

- a. Tanışarak b. Görücü usulü ile c. Zorla(baskı-kaçırılma)
d. Diğer.....

35. Evlenirken aileniz tarafından başlık parası alındı mı?

- a. Evet b. Hayır

36. Geleneksel evlilik türlerinden biri ile mi (beşik kertmesi, berdel(iki ailenin karşılıklı olarak kız ve erkek çocukları evlendirmeleri), levirat(kocası ölen kadın kayınbiraderi ile evlenmesi)) gibi evlendiniz?

- a. Evet..... b. Hayır

37. Eşinizle akrabalık durumunuz nedir?
a. Akrabalık yok b. Yakın akraba (kuzen-yeğen) c. Uzak akraba
d. Diğer.....
38. Evlilik kararını kendiniz mi verdiniz? (cevabınız evet ise 38. soruya geçiniz)
a. Evet b. Hayır
39. Evlilik kararını kendiniz vermediyseniz kararda kim ya da kimler etkili oldu?(birden çok şık işaretleyebilirsiniz)
a. Baba b. Anne c. Dede -büyükbaba d. Amca-dayı
e. Arkadaş f. Başka bir aile büyüğü.....
40. Karar arzu ettiğiniz bir karar mıydı, koşullar bunu gerektirdiği için mi evet dediniz?
a. Çok istediğim bir karardı b. Farklı bir seçeneğim yoktu bu kararı verdim
c. İstediğim bir karar değildi baskı yoluyla verdim
d. Diğer.....
41. Eşinizin ailesi ile aynı evde oturdunuz mu?(cevabınız hayır ise 41. soruya geçiniz)
a. Hayır b. Bir müddet oturduktan sonra ayrıldık c. Halen beraber oturuyoruz
42. Eğer beraber oturuyorsanız ne kadar süredir?
.....
43. Eşiniz ve ailesi ile yaşarken uymanız gereken gelenek, görenek ve görgü kuralları var mı? Varsa nedir?(cevabınız hayır ise 46. soruya geçiniz)
a. Evet.....
b. Hayır
44. Eğer varsa bu kurallara uymakta ne kadar zorluk yaşıyorsunuz?
a. Çok zorluk b. Zorluk c. Orta düzeyde d. Kolay e. Çok kolay
45. Evlendikten sonra aileniz ile görüştünüz mü?(cevabınız evet ise 43. soruya geçiniz)
a. Hiç görüşmedim b. Ara sıra görüşüyorum c. Devamlı görüşüyorum

46. Eğer grşemiyorsanız nedeni nedir?

- a. Aynı yerde İkamet etmiyoruz b. Ekonomik sorunlar
c. Eş ve ailesi görüşmeme karşı d. Görüşmek istemiyorum
e. Diğer.....

47. Evlendikten sonra arkadaşlarınız ile görüştünüz m?

- a. Hiç görüşmedim b. Ara sıra görüşüyorum c. Devamlı görüşüyorum

48. Eşiniz ve ailesinin, ailenizle ve arkadaşlarınızla görüşmeniz konusundaki fikirleri nedir?

- a. Grşmem konusunda destekleyiciler, çünkü.....
b. Grşmem konusunda çok destekleyici değiller, çünkü.....
c. diğer.....

49. Eşiniz ile resmi nikah yaptınız mı?(cevabınız evet ise 53. soruya geçiniz)

- a. Evet b. Hayır

50. Eğer yapmadıysanız resmi nikahlı evlenmemenizin nedenleri nelerdir? (birden çok şık işaretlenebilir)

- a. Yaşın küçük olması b. Evlendiği eşin ikinci-cnc eşi konumunda olması
c. Gerek duyulmaması/imam nikahının yeterli olarak görülmesi
d. “ Kadının eli gçlenmesin” toplumsal algısı
e. Diğer.....

51. Şu anki sosyal yaşamınızdan memnun musunuz?

- a. Evet memnunum, çünkü.....
b. Hayır memnun değilim, çünkü.....

52. Evlendikten sonra zorluk yaşadığınız alanlar nelerdir?(birden çok şık işaretlenebilir)

- a. Fizyolojik ve psikolojik sağlık sorunları b. Aile ve arkadaş çevresi ile görüşememe
c. Fiziksel/duygusal/cinsel şiddet d. Eğitimin yarıda kesilmesi
e. İş hayatına atılmama
f. Diğer.....

53. Eşinizden şiddet gördünüz mü?(cevabınız hayır ise 56. soruya geçiniz)

- a. Evet b. Hayır

54. Eğer gördüyseniz bu ne tür bir şiddetti?

- a. Fiziksel şiddet b. Duygusal şiddet
c. Cinsel şiddet d. Ekonomik şiddete.

Diğer.....

55. Çocuk dünyaya getirdiniz mi, evet ise ilk çocuğunuzu kaç yaşında dünyaya getirdiniz?

- a. Hayır b. Evet/ ilk çocuğumu.....yaşında dünyaya getirdim

56. Evlilik memnuniyetinizi nasıl derecelendiriyorsunuz?

- a. Çok memnunum b. Memnunum c. Orta düzeyde
d. Memnun değilim e. Hiç memnun değilim

57. Evlilikle ilgili beklentileriniz nelerdi? (birden çok şık işaretlenebilir)

- a. Mutlu bir birliktelik b. Ekonomik rahatlık
c. Baskı ve zorlamanın ortadan kalkması
d. Diğer.....

58. Sizce bu beklentilerin ne kadarı karşılandı?

- a. Hiç karşılanmadı b. Karşılanmadı c. Orta d. Karşılandı e. Çok karşılandı

59. Erken evlilik sizce bir sorun mu?

- a. Evet b. Hayır

60. Sizce ideal evlilik yaşı kaçtır?.....

61. Eğer bir kızınız varsa/olursa erken evlilik yapmasını ister misiniz, neden?

- a. Evet, çünkü.....
b. Hayır, çünkü.....

2. BÖLÜM

Bu bölümde sıralama soruları yer almaktadır.

1. Size göre kadınların erken evlenmesinin nedenlerini önem sırasına göre 1'den 10'a kadar sıralayınız.

(1=en önemli neden, 2=ikinci önemli neden, 3=üçüncü önemli neden...gibi)

- baskıcı aileden kaçış
- aşk
- ailelerin zorlaması
- evlilik dışı hamilelik
- dini inanışlar
- başlık parası
- beşik kertmesi/berdel/levirat/sororat...gibi geleneksel uygulamalar
- toplumumuzda kızların erken evlenmesi ile ilgili kalıp yargılar
- eğitim seviyesinin düşüklüğü
- göçler, doğal felaketler, savaşlar
- diğer.....

2. Size göre kadınların erken evlenmesinden dolayı ortaya çıkan sorunları önem sırasına göre 1'den 10'a kadar sıralayınız.

(1=en önemli sorun, 2=ikinci önemli sorun, 3=üçüncü önemli sorun ...gibi)

- sağlığın olumsuz yönde etkilenmesi
- eğitimin yarıda kalması
- çocukluk yıllarını yaşayamama
- aile ve arkadaşları ile iletişim kuramama
- küçük yaşta ev işleri ve bakım yükü ile karşı karşıya kalma
- iş hayatına katılamama
- toplumsal olarak dışlanma
- ekonomik özgürlüğe sahip olamama
- kimlik sorunu/özgüven eksikliği yaşama
- depresyon/intihar
- diğer.....

3. BÖLÜM

Bu bölümde hem şıklı sorular hem de sıralama soruları yer almaktadır.

1. Erken evlilik sizce bir sorun mu?

- a. Evet b. Hayır

2. Siz daha önce kendi evliliğinizde veya çevrenizde ne tür bir zorlukla/zorluklarla karşılaştınız?

.....
.....

3. Karşılaştığımız bu sorunlarla başa çıkmak için hangi yöntemler etkili oldu?

.....
.....

4. Bu sorunların çözümü için kime/kimlere görev düşmektedir?

- a. Baba b. Anne c. Dede-büyükbaba d. Amca-dayı
e. Arkadaş f. Başka bir aile büyüğü.....

5. Erken evlilik konusunda sizce çözüm önerileri nelerdir? Önem sırasına göre 1'den 10'a kadar sıralayınız.

(1=en önemli çözüm, 2=ikinci önemli çözüm, 3=üçüncü önemli çözüm...gibi)

-eğitim zorunluluğunun denetlenmesi
.....kurum ve kuruluşların erken evlilik konusunda daha hassas çalışmaları
.....köylere liselerin açılması
.....ailelere eğitim ve danışmanlık verilmesi
.....bu konudaki cezaların caydırıcılığının artırılması
.....beşik kurtmesi/berdel/levirat/sororat...gibi geleneksel uygulamaların kaldırılması
.....toplumumuzda kızların erken evlenmesi ile ilgili kalıp yargıların yok edilmesi
.....eğitim seviyesinin yükseltilmesi
.....din adamlarının bu konuda daha dikkatli davranmaları
.....kadın ve kız çocuklarının haklarının korunması
.....diğer.....

10.2. EK. 2. ENSTİTÜ YÖNETİM KURULU KARARI

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÖNETİM KURULU KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi	Toplantı Sayısı	Karar Sayısı
29.05.2015	14	19

Karar 6- Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisinin Tez konusu ile ilgili 24.02.2015 tarih 5 sayılı yazısı Anabilim Dalı Kurul Kararı ile önerilen, aşağıda belirtilen tez konusunun Etik Kurul Onayı alınması kaydı ile kabulüne **OY BİRLİĞİ** ile karar verildi

Öğrenci Adı Soyadı	Tez Başlığı
Pervin DOĞAN	Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi

İmza Prof. Dr. Ayşe AKTAŞ Enstitü Müdürü		
İmza Yrd.Doç.Dr. Süheyla RAHMAN Müdür Yardımcısı	İmza Yrd.Doç. Dr. Şebnem ŞENOL Müdür Yardımcısı	İmza Prof. Dr. Necip KUTLU Üye
Katılmadı Doç. Dr. Sezgi ÇINAR PAKYÜZ Üye		Katılmadı Doç. Dr. Mehmet GÖRAL Üye
Özcan GERÇEKER Enstitü Sekreteri Raportör		

Aslı Gibidir
11/04/2018

Aynur PALAMUTÇUOĞLU
Enstitü Sekreteri

10.3. EK. 3. ENSTİTÜ ETİK KOMİSYON KARARI

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı : 66325398-903.07.01- 8485 / 11407
Konu : Etik Komisyon Başvurusu Hk.

08-09-2015

Sayın Pervin DOĞAN
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi
MANİSA

İlgi :16.06.2015 tarih ve 5346 sayılı Etik Komisyon başvurunuz.

“Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş ve Düşüncelerin İncelenmesi” başlıklı araştırma dosyanız Etik Komisyonun 28.08.2015 tarih ve 2015/08 sayılı toplantısında incelenmiş olup, aynı toplantıda alınan 03 nolu karar ile etik yönden uygunluğuna karar verilmiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.

Prof.Dr.Bilal-i Habes GÜMÜŞ
Rektör Yardımcısı
Etik Komisyon Başkanı

Celal Bayar Üniversitesi Rektörlüğü Muradiye Kampüsü 45030 MANİSA
Tel: (0 236) 201 10 00 Fax: (0236) 201 14 40
e-Posta: personel@cbu.edu.tr Web Adresi: <http://personel.cbu.edu.tr>

Bilgi İçin: M. ÇAPUR
Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
(0 236) 201 12 68

10. 4. EK. 4. KURUM ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HASTANESİ
İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Müdürlük
Yönetim Bürosu

Sayı : 44173712-5852-25374
Konu : Tez Çalışması

Bornova / İZMİR
02.11.2015

Sayın, Pervin DOĞAN GÖKSEL
Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi

İlgi: 10.11.2015 günlü dilekçeniz.

İlgide kayıtlı yazınızı tetkik etmesi istenen Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalımız Başkanlığından alınan 30.11.2015 tarihli ve 1655 sayılı cevabi yazı eki Akademik Kurul Kararı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet ÖZKAHYA
Başhekim

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

SAYI : 60502227-1655

Bornova/İZMİR

KONU : Tez Çalışması hk.

30 / 11 / 2015

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi
İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Müdürlük
Yönetim Bürosu'na;

İlgi: 10.11.2015 tarih ve 44173712 – 5526 – 23877 sy.yz.k.

Hastanemiz Sosyal Hizmet Uzmanı Pervin GÖKSEL'in "Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş ve Düşüncelerin İncelenmesi" konulu araştırmayı Anabilim Dalımız öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ege Nazan TAVMERGEN GÖKER danışmanlığında kliniğimize başvuran 18 yaşının altında evli olan çocuk gelinlerle yapmasında sakınca olmadığı ile ilgili Akademik Kurul Kararı ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Niyazi AŞKAR
Kadın Hast. ve Doğum
Anabilim Dalı Başkanı

Eki: 1 Adet Akademik Kurul Kararı

10. 5. EK. 5. KURUM AKADEMİK KURUL KARARI

AKADEMİK KURUL KARARLARI

Sayı: 12

Anabilim Dalımızın Akademik kurulunu oluşturan öğretim üyeleri 11.11.2015 tarihinde toplanarak aşağıdaki kararları aldılar.

10- Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi İdari ve Mali İşlerden Sorumlu Müdürlük Yönetim Bürosu'nun 10.11.2015 tarih ve 44173712 – 5526 – 23877 sayılı yazısı okunarak, Hastanemiz Sosyal Hizmet Uzmanı Pervin GÖKSEL'in "Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş ve Düşüncelerin İncelenmesi" konulu araştırmayı Anabilim Dalımız öğretim üyelerinden Prof. Dr. Ege Nazan TAVMERGEN GÖKER danışmanlığında kliniğimize başvuran 18 yaşının altında evli olan çocuk gelinlerle yapmasında sakınca olmadığına oy birliği ile karar verildi.

 Prof. Dr. S. Y. ÜCEBİLGİN	 Prof. Dr. E. TAVMERGEN	 Prof. Dr. N. KARADADAŞ	RAPORLU Prof. Dr. Y. DİKMEN
 Prof. Dr. E. GÖKER	 Prof. Dr. S. ÖZSENER	 Prof. Dr. A. ÖZSARAN	 Prof. Dr. S. SAĞOL
 Prof. Dr. M. İTİL	 Prof. Dr. G. GÜNDEM	 Prof. Dr. M. KAZANDI	 Prof. Dr. F. AKERCAN
 Prof. Dr. T. ÇIRPAN	 Prof. Dr. M. ULUKUŞ	 Prof. Dr. C. TEREK	 Doç. Dr. A. M. ERGENOĞLU
 Doç. Dr. A. Ö. YENİEL			

10.6.EK.6. TURNİTİN ORJİNALLİK RAPORU

T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tez Adı:

Çocuk Gelinlerin Erken Evlilik Süreçleri ve Erken Evliliklerin Önlenmesine İlişkin Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi

Tezime ilişkin 26/02/2018 tarihinde yapılan Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallık raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 8'dir.

Belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

07.03.2018
Tez

Adı Soyadı : Pervin DOĞAN
Öğrenci No : 131358004
Anabilim Dalı : SOSYAL HİZMET
Programı : YÜKSEK LİSANS

DANIŞMAN ONAYI
UYGUNDUR.
(Prof.Dr.Fatih ŞAHİN)

Açıklamalar

- 1-Tez Çalışması Orijinallık Raporu (TÇOR), TURNİTİN İntihal Tespit Programı kullanımı için kişisel hesap alma hakkı bulunan tez danışmanları, Enstitülerde görevlendirilen personeller, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nda görevlendirilen kütüphaneciler tarafından alınır.
- 2-Sayfa sayısı 400'den az olan tezler için tez savunmasından önce ve başarılı olması durumunda düzeltmelerden sonra olmak üzere 2 kez TÇOR alınır.(400 sayfadan fazla olan tezler 400 ve katları şeklinde bölünerek Turnitin veri tabanına yüklenmesi gerekmektedir. Bu gibi durumlarda benzerlik oranının hesaplanmasına ilişkin detaylı forma, kütüphane web sayfasında bulunan Turnitin kullanım kılavuzlarının altından erişilebilir.)
- 3-TÇOR, tezin yalnızca Kapak Sayfası, Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan kısmının tek bir dosya olarak intihal tespit programına yüklenmesi ile alınır.
Programa yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak tez başlığının tamamı, Yazar Adı (author's first name) olarak öğrencinin adı, Yazar Soyadı (author's last name) olarak öğrencinin soyadı bilgisi yazılır.
- 4- TURNİTİN İntihal tespit programına yüklenen dosyanın süreçlenmesinde, ilgili programdaki filtreleme seçenekleri aşağıdaki şekilde ayarlanır: - Kaynakça hariç, - Alıntılar hariç, - 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 5 words)
- 5-**İsteğe bağlı ayarlar kısmından; "Ödevleri şuraya gönder?" seçeneği mutlaka DEPO YOK şeklinde işaretlenmesi gerekmektedir;** aksi durumda aynı tezin ikinci kez yüklenmesi durumunda benzerlik %100 çıkacaktır ve depodan tezi silmek çok uzun süreç gerektirecektir.
- 6- Raporlama işlemi tamamlandıktan sonra, kaydedilmiş olan ekranın görüntüsünü sağ üst köşesinde yüzdelik sayı olarak belirtilen "benzerlik oranı," raporlamaya tabi tutulmuş olan dosyanın "toplam sayfa sayısı" ve raporlama işleminin yapıldığı "tarih" bilgisi, "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallık Raporu" formuna işlenir.
- 7- **Benzerlik oranında tüm sorumluluk öğrenciye aittir.**
- 8-Tez savunma sınavı sonrasında başarılı bulunan öğrenci, tez savunma sınavı tarihi sonrasında tezde yapılmış muhtemel değişiklikleri içeren dosya kullanılarak alınmış ikinci bir intihal raporundaki bilgiler kullanılarak hazırlanmış ve tez danışmanı tarafından onaylanarak imzalanmış ikinci bir "Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallık Raporu"nu Enstitüye teslim etmekle yükümlüdür.
- 9-Turnitin Hakkında Bilgiler: <http://kutuphane.cbu.edu.tr/turnitin.9370.tr.html>

10. 7. EK.7. ÖZGEÇMİŞ

Adı	Pervin	Soyadı	DOĞAN GÖKSEL
Doğum Yeri	Torbalı	Doğum Tarihi	19.11.1987
Uyruğu	T.C.	Tel	0507 519 61 31
E-mail	Pervindogan_@hotmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora		
Yüksek Lisans		
Lisans	ADU İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü	2010
Lise	Torbalı Yabancı Dil Ağırlıklı lisesi	2005

İş Deneyimi

Görev	Kurum	Süre (Yıl-Yıl)
SHU	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü	2010-2011
SHU	Dr. Ekrem Hayri Üstündağ Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi	2011-2012
SHU	Ege Üniversitesi Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı	2012-2014
SHU	Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi	2014-...

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*
İngilizce	Orta	Zayıf	Orta

Yabancı Dil Sınavı Notu								
YDS	ÜDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL PBT	TOEFL CBT	FCE	CAE	CPE
61.25								

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı	69,72	74,06	77,49

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma Becerisi
Microsoft Office 2010	İyi
IBM SPSS Statistics 21	İyi

10.8. EK. 8. YAPTIĞI ÇALIŞMALAR

Göksel P. Kız Çocuklarının Erken Evlendirilmesi İle Eğitim Eksikliği Ve Eşitsizliği Üzerine Sosyal Hizmet Açısından Bir Değerlendirme. Sosyal Hizmet Sempozyumu, İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek, 24-26 Kasım 2015, Sözlü Bildiri.